

Sveriges nationella reformprogram 2023

Redovisning av det nationella genomförandet av
europeiska planeringsterminen

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Reformpolitiken	4
1.1.1 En plan för att möta de stora ekonomiska utmaningarna	5
1.1.2 Fortsatt reformarbete för att lösa Sveriges samhällsproblem.....	9
1.1.3 Regeringen tar ansvar i en svår tid	15
1.2 Förhållandet till återhämtningsplanen och den årliga hållbara tillväxtöversikten	16
1.3 Sammanfattning av Sveriges återhämtningsplan	17
2. Makroekonomisk situation och utsikter	18
2.1 Arbetsmarknad	20
2.2 Inflation.....	20
2.3 Offentliga finanser	20
2.4 Inkomstspridning.....	21
3. Initiativ och åtgärder för att möta ekonomiska utmaningar identifierade inom den europeiska planeringsterminen 2019–2022	21
3.1 Landsspecifika rekommendationer till Sverige	24
3.1.1 Bostadsmarknaden och hushållens skuldsättning	24
3.1.2 Kompensatoriska insatser inom utbildning	26
3.1.3 Ytterligare minskat beroende av fossila bränslen.....	29
3.1.4 Stöd till hushåll och företag på grund av hög inflation och energipriser.....	30
3.1.5 Motståndskraft och rättvisa i den gröna och digitala omställningen	31
3.2 De nationella målen på det sociala området.....	32
3.2.1 Sysselsättning.....	33
3.2.2 Utbildning.....	35
3.2.3 Fattigdom och social utestängning.....	36
4. Framsteg mot FN:s globala mål för hållbar utveckling	38
5. EU-fonder	39
6. Institutionella frågor och deltagande av berörda parter	41
6.1 Institutionella frågor	41
6.2 Överläggningar med arbetsmarknadens parter	41
6.3 Lokal och regional förankring.....	42
6.4 Samråd med intresseorganisationer och civila samhällets organisationer	42
Bilaga 1 Utdrag ur Sveriges rapportering om de landsspecifika rekommendationerna – Utdrag från CeSaR	44
Bilaga 2 Utdrag ur Sveriges rapportering om de landsspecifika rekommendationerna - Utdrag från Fenix	119
Bilaga 3 Rapportering om implementeringen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter: beskrivning av huvudsakliga åtgärder och deras beräknade påverkan	124

Bilaga 4 Rapportering om de globala målen för hållbar utveckling: beskrivning av huvudsakliga framåtsiktande åtgärder och deras beräknade påverkan	147
Bilaga med externa underlag till Sveriges nationella reformprogram	173
1. Bidrag från arbetsmarknadens parter	173
Företagarna.....	173
LO.....	174
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	176
Svenskt Näringsliv.....	182
TCO	183
2. Bidrag från organisationer i det civila samhället.....	186
Fastighetsägarna.....	186
Folkbildningsrådet.....	188
Funktionsrätt Sverige	190
Föreningen Norden.....	192
Hyresgästföreningen	196
Riksförbundet Attention	198
Rädda barnen	201
SISU Idrottsutbildarna.....	203
Skooppi	205
Vetenskap & Allmänhet	208

1. Inledning

Medlemsstaterna ska i april varje år till kommissionen överlämna nationella reformprogram som beskriver genomförandet av de övergripande prioriteringarna för den europeiska planeringsterminen, som är ramverket för ekonomisk-politisk samordning inom EU. I programmen redogörs för uppnådda resultat under gångna året och vilka insatser som planeras.

I Nationella reformprogrammet (NRP) ges vidare en översiktlig bild av regeringens samlade politik för att adressera de landsspecifika rekommendationerna som Sverige fått inom ramen för den europeiska planeringsterminen 2019, 2020, 2021 och 2022.

Sveriges nationella reformprogram 2023 baseras främst på åtgärder och reformambitioner i budgetpropositionen för 2023 och 2023 års ekonomiska vårproposition respektive vårändringsbudget. De insatser och åtgärder som det hänvisas till i avsnitt 3 avser sådana som regeringen har vidtagit och avser att vidta på områden som kommissionen och rådet inom särskilt den europeiska planeringsterminen 2019, 2020, 2021 och 2022 har bedömt utgöra huvudsakliga ekonomiska utmaningar för svensk ekonomi.

Reformprogrammet återspeglar även de politiska prioriteringarna i kommissionens årliga hållbara tillväxtöversikt.

- Miljömässig hållbarhet
- Produktivitet
- Rättvisa
- Makroekonomisk stabilitet.

När kommissionen i november 2022 presenterade den årliga hållbara tillväxtöversikten befann sig EU:s ekonomi vid en vändpunkt med en förväntad ekonomisk nedgång efter den starka återhämtningen som följde pandemin. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har medfört många komplexa utmaningar för EU:s företag och hushåll såsom höga energipriser, hushållens minskade köpkraft, svag global efterfrågan och högre räntor.

I en bilaga till årets program återfinns även underlag som har inkommit från arbetsmarknadens parter, regionala och lokala aktörer samt organisationer i det civila samhället. Regeringen har inte tagit ställning till dessa underlag.

1.1 Reformpolitiken

Sveriges nationella reformprogram 2023 tas fram i ett osäkert läge med krig i vårt närområde, en ansträngd situation på energimarknaderna i Europa och den högsta inflationen i Sverige på över 30 år. Hög inflation är löntagarnas värsta fiende då den leder till att reallönerna sjunker och värdet på sparande minskar. Det är viktigt att den inte biter sig fast på en långvarigt hög nivå. Hög skuldsättning och en hög andel rörliga bostadslån gör dessutom svenska

hushåll och företag särskilt känsliga för de snabbt stigande räntorna som följer av inflationen. Samtidigt går Sverige in i en lågkonjunktur med en hög arbetslöshet i jämförelse med andra europeiska länder.

I detta läge prioriterar regeringen att skydda särskilt utsatta hushåll mot de stigande priserna, att sätta in åtgärder mot den höga arbetslösheten och att motverka den höga inflationen genom förbättrad konkurrens. Arbetslinjen ska återupprättas och strukturreformer genomföras för att öka tillväxten. Samtidigt gör regeringen reformer för att lösa de samhällsproblem som Sverige har haft under en längre tid.

1.1.1 En plan för att möta de stora ekonomiska utmaningarna

Regeringen avser att möta den svåra ekonomiska situationen med en plan som innehåller tre delar:

- bekämpa inflationen och stötta utsatta hushåll
- återupprätta arbetslinjen
- genomföra strukturreformer för en högre tillväxt.

Bekämpa inflationen och stötta utsatta hushåll

Finanspolitiken har en viktig uppgift för att säkra välbefindandet i Sverige, exempelvis genom att lägga grunden för en stark ekonomisk tillväxt, en rättvis fördelning av resurser och en effektiv offentlig sektor. Givet den svåra ekonomiska situation som Sverige befinner sig i behöver dock inflationsbekämpning vara en central prioritering för den samlade ekonomiska politiken i nuläget, dvs. för både finanspolitiken och penningpolitiken.

Inflationen började stiga under hösten 2021 till följd av snabbt stigande energipriser. Samtidigt återhämtade sig efterfrågan efter pandemin, vilket tillsammans med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina förstärkte prisuppgångarna. Under 2022 spred sig prisuppgångarna till andra varor och tjänster, något som återspeglas i att den underliggande inflationen är hög och har fortsatt att stiga under 2023. Eftersom inflationen nu har varit hög under en längre tid finns det en risk att de långsiktiga inflationsförväntningarna stiger och att den höga inflationen blir mer bestående (fördjupningsruta 2.1 Finanspolitiken vid hög inflation). Om dessa förväntningar, som har sjunkit under inledningen av 2023 och närmat sig inflationsmålet på två procent, stiger igen kommer en stram ekonomisk politik att behövas under en längre tid för att få ner inflationen. Det skulle innebära betydande kostnader för hushållen och samhället i stort. Det läge som Sverige befinner sig i manar därför till försiktighet.

Det vilar ett brett ansvar på ett flertal aktörer att förhindra att den höga inflationen får en varaktig inverkan på pris- och lönebildningen. Riksbanken har i uppdrag att med penningpolitiken upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation, men hela samhället behöver ta ansvar för att bekämpa inflationen.

Regeringen tar ansvar genom att bedriva en fortsatt återhållsam finanspolitik samtidigt som stöd ges till framför allt utsatta hushåll. Kostnadsdrivande regleringar reformeras, exempelvis sänks reduktionsplikten fr.o.m. den 1 januari 2024. Arbetsmarknadens parter ansvarar för att avtalsrörelsen inte driver på den höga inflationen. Företagen ansvarar för att inte göra obefogade prishöjningar. De aktörer som tar lätt på de risker som är förknippade med den höga inflationen äventyrar det svenska folkets välbefinnande.

Bristande konkurrens i vissa branscher riskerar att förvärra prisökningarna. Väl fungerande marknader, ofta med en mångfald av aktörer, är en förutsättning för att motverka prisökningarna. Regeringen vill därför skärpa bevakningen av prisbildningen i den svenska ekonomin med särskilt fokus på branscher med bristande konkurrens. Mot denna bakgrund är det viktigt att relevanta myndigheter, i synnerhet Konkurrensverket, har de förutsättningar som krävs för att bedriva en effektiv konkurrenstillsyn inom branscher med stora prisökningar. Medel föreslås därför avsättas för detta ändamål i propositionen Vårändringsbudget för 2023 (prop. 2022/23:99). Konkurrensverket behöver dessutom få ytterligare verktyg för att säkra en effektiv konkurrens, och regeringen avser att återkomma i denna fråga. Vidare avser regeringen att ge Konkurrensverket och Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konkurrenssituationen inom dagligvaruhandeln och andra branscher med stora prisökningar, samt hur priserna har ökat i förhållande till kostnaderna.

Livsmedelspriserna har stigit snabbt som en följd av ökade kostnader på insatsvaror som el och drivmedel samt distributionsstörningar kopplade till kriget i Ukraina. Inflationen gör att konsumenter väljer bort dyrare alternativ, vilket riskerar att försämra konkurrenssituationen för svensk livsmedelsproduktion som i huvudsak konkurrerar med hög kvalitet och god djurhållning. Regeringen avser att vidhålla en skattenedsättning på diesel för jord- och skogsbruk till EU:s miniminivå 2024 och 2025.

För att stärka konsumentmakten föreslår regeringen ett tillskott till Allmänna reklamationsnämnden och ett utökat stöd till civilsamhällets konsumentorganisationer. Syftet är att konsumenter snabbare ska kunna få tvister med näringsidkare prövade och att möjliggöra stödinsatser till konsumenter med små ekonomiska marginaler.

Staten varken kan eller bör kompensera för samtliga prisökningar som nu sker, men särskilda åtgärder bör genomföras för att stötta de svenska hushållen. Det är en förutsättning för att Sverige ska kunna ta sig igenom den svåra situation som vi befinner oss i. Under 2023 stöttas hushållen med ca 27 miljarder kronor genom elstöd. En genomsnittlig villaägare med eluppvärmning får mellan 4 500 och 19 000 kronor i elstöd, beroende på elprisområde. Dessutom föreslås en ytterligare förlängning och höjning av bostadsbidraget t.o.m. december 2023. Förstärkningen av bostadsbidraget innebär att en ensamstående med två barn i genomsnitt får 1 100 kronor mer per månad i bostadsbidrag mellan juli och december 2023. Höjningen av bostadsbidraget är en viktig reform för att tillfälligt skydda barnfamiljer med svag ekonomi mot de kraftiga prisuppgångarna.

Till följd av den höga inflationen, inte minst de stigande livsmedelspriserna, ser civilsamhället ett ökat behov bland hjälpsökande. Regeringen genomför därför en särskild satsning under 2023 till civilsamhällesorganisationer och trossamfund som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer.

Utöver detta räknas garantipensionen, olika delar av sjuk- och aktivitetsersättningen, föräldrapenningen och vissa andra statliga transfereringar samt studiemedlen upp utifrån prisutvecklingen, vilket förstärker hushållens disponibla inkomster med ytterligare ca 12 miljarder kronor. Dessutom förstärks hushållens ekonomi genom flera av åtgärderna i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1), exempelvis bibehållen höjd arbetslöshetsersättning, ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre samt tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel. Även företagen har drabbats av inflationen, inte minst de höga elpriserna. Regeringen kommer att återföra omkring 30 miljarder kronor till företagen 2023 som kompensation för höga elpriser. Dessutom har regeringen nyligen infört ett stöd på 2,4 miljarder kronor riktat till de företag som drabbats allra värst av höga elpriser.

Åtgärderna har två syften. Det handlar om att kompensera för prisökningar och genomföra riktade åtgärder till de som har drabbats hårdast av prisökningarna, exempelvis genom de höga elpriserna som under vintern har varit mycket utmanande för svenska hushåll och företag. Kommande höst och vinter kan återigen innebära väsentligt högre priser än normalt. Regeringen har beredskap för att vid behov kunna hantera en sådan situation skyndsamt, t.ex. genom att föreslå skattesänkningar, riktade stöd åt ekonomiskt utsatta grupper eller vidta andra stödåtgärder. Utformningen av eventuella kommande åtgärder kommer dock ständigt att vägas mot risken för att alltför expansiva åtgärder kan driva på inflationen ytterligare och förvärra de strukturella problemen på den svenska arbetsmarknaden.

Återupprätta arbetslinjen och öka utbildningsmöjligheterna

Samtidigt som inflationsbekämpningen är en central uppgift i nuläget har finanspolitiken ett bredare uppdrag för att säkra välbefindandet i Sverige. Parallellt med att hantera akuta problem i ekonomin avser regeringen därför att genomföra en rad reformer för att förbättra den svenska arbetsmarknadens funktionssätt. Arbetslinjen behöver återupprättas.

Sverige har under flera år haft en hög arbetslöshet i jämförelse med andra europeiska länder. En försvagad arbetslinje och hög asylinvandring har gått ut över ekonomin. Det har också hämmat människors möjlighet till egen försörjning och att bli en del av samhällsgemenskapen. Den utvecklingen behöver vändas. Det är bara genom att alla som kan är med och bidrar efter bästa förmåga som den svenska välfärdsmodellen långsiktigt kan fungera och välbefindandet kan öka. Tre områden är särskilt viktiga för att Sverige ska kunna återupprätta arbetslinjen: att det alltid ska löna sig att arbeta, att aktivitetskraven skärps och att färdigheterna hos de arbetslösa ökar.

För att det ska löna sig mer att arbeta kommer regeringen, när det ekonomiska läget tillåter, att föreslå att skatten på arbete sänks ytterligare. En sådan skattesänkning ökar drivkrafterna

till arbete och leder till fler arbetade timmar i ekonomin. Att öka drivkrafterna till arbete är särskilt viktigt i ett läge där de flesta som får bidrag och transfereringar får kompensation för den höga inflationen, medan löntagare får se sin köpkraft urholkad. Det innebär att det lönar sig allt sämre att gå från bidrag till arbete. Behovet av att sänka skatten på arbete kommer därför vara särskilt stort de kommande åren.

Regeringen avser också att genomföra en stor bidragsreform som syftar till att öka incitamenten för människor att komma i arbete. Det handlar exempelvis om att införa ett bidragstak och att höja kraven för kvalificering till den svenska välfärden för den som har invandrat.

Lågkonjunkturen tydliggör de strukturella problem som länge funnits på den svenska arbetsmarknaden. Ett exempel är problemen med matchning. Trots att det finns lediga arbeten är arbetslösheten hög, framför allt bland utrikes födda och personer som saknar gymnasial utbildning. Det finns även ett starkt behov av att minska kompetensbristen inom vissa sektorer och stärka omställningsförmågan. Arbetslösheten bedöms vidare stiga på kort sikt. För att möta det utmanande ekonomiska läget lämnar regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2023 förslag på ett samlat åtgärds paket på arbetsmarknads- och utbildningsområdet. Regeringen föreslår ett tillskott för att stärka Arbetsförmedlingens beslutskapacitet. Regeringen föreslår också att medel tillförs för att förstärka den gymnasiala yrkesinriktade vuxenutbildningen och yrkeshögskolan så att tillgången till yrkesutbildningar förbättras och fler snabbt kan komma i arbete. Det innebär motsvarande 7 400 fler årsplatser på den gymnasiala yrkesinriktade vuxenutbildningen och 950 fler årsplatser på yrkeshögskolan under 2023. Att behärska det svenska språket är viktigt för att få ett arbete i Sverige. Regeringen föreslår därför ett tillskott till kommunerna för att personer med tillfälligt skydd, som t.ex. skyddsbehövande från Ukraina, ska få tillgång till komvux i svenska för invandrare (sfi). Utöver de förslag som lämnas i propositionen Vårändringsbudget för 2023 kommer regeringen också att genomföra en satsning på sommarjobb och jobb för unga riktad till kommuner med hög arbetslöshet.

Genomföra strukturreformer för en högre tillväxt

Sverige behöver gå från låg till hög tillväxt. Den svenska BNP-tillväxten hämmas bl.a. av bristfälliga villkor för entreprenörskap och försämrade förutsättningar för energiproduktion genom kärnkrafts nedläggningar. För att öka produktiviteten och tillväxten vidtar regeringen åtgärder inom flera områden. Dessa syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv.

Skatterna ska vara konkurrenskraftiga, entreprenörskap och företagande ska uppmuntras, och regelbördan ska minska. Regeringen främjar tillväxt bl.a. genom investeringar i forskning och utveckling samt ett ökat fokus på kunskap i skolan. Bostadsmarknaden påverkas på kort sikt mycket negativt av bl.a. de stigande räntorna. På längre sikt påverkas byggandet strukturellt av tillgången till bl.a. byggbar mark, regelverk och kommunernas agerande.

Regeringen avser därför att genomföra reformer för ökat byggande och en bättre fungerande bostadsmarknad.

Under våren 2023 kommer regeringen att tillsätta en produktivitetskommission som ska analysera hinder för och möjligheter att höja produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin samt lämna förslag för att uppnå detta. Regeringen kommer att fortsätta förbättra förutsättningarna för konkurrens, innovation, forskning och entreprenörskap. Ett arbete har inletts för att systematiskt minska företagens kostnader för administration. Regeringen har vidare utökat uppdraget till den utredning som analyserar skattereglerna för entreprenörer, de s.k. 3:12-reglerna, till att även omfatta förslag för att ytterligare främja entreprenörskap och underlätta ägarskiften. Tillskott föreslås dessutom för fortsatt utveckling av webbplatsen verksamt.se i syfte att underlätta kontakter mellan företag och offentlig sektor, och därmed minska företagens administration.

En utredning kommer att tillsättas under våren för att förenkla och förkorta miljö-tillståndsprövningen enligt miljöbalken genom att göra den mer flexibel, effektiv och förutsebar i syfte att säkra näringslivets konkurrenskraft och svensk industriproduktion samt att främja en grön omställning. Ett implementeringsråd kommer att inrättas med syfte att undvika överimplementering av EU-direktiv och därigenom motverka omotiverade regelbördor.

1.1.2 Fortsatt reformarbete för att lösa Sveriges samhällsproblem

Utöver arbetet med att hantera den svåra ekonomiska situationen avser regeringen att fortsätta verka på flera områden för att lösa Sveriges långsiktiga samhällsproblem. Regeringen vidtar åtgärder för att uppnå bl.a. följande:

- ökad trygghet
- bättre skola, vård och omsorg
- stärkt försvar och krisberedskap
- förbättrad energiförsörjning och minskade utsläpp.

Ökad trygghet

Trygghet har blivit vår tids stora frihetsfråga. Det här året har inletts med ett hänsynslöst våld på nivåer som inte har setts tidigare, samtidigt som gängens terror sprider sig från storstäderna till mindre orter.

Utvecklingen är inte minst resultatet av en alltför stor invandring till Sverige under lång tid, vilken har försvårat en effektiv integration. Det har i sin tur bidragit till utbredd utanförskap och kriminalitet i delar av samhället. Samtidigt har rättsväsendet saknat tillräckliga resurser och verktyg för en effektiv brottsbekämpning.

Regeringen arbetar hårt för att vända utvecklingen och har inletts den största offensiven i svensk historia mot organiserad brottslighet. Det innebär bl.a. omfattande förstärkningar av

hela rättsväsendet, stora satsningar på polisen samt nya och omarbetade nationella strategier mot t.ex. organiserad brottslighet. Regeringen har även tillsatt ett råd mot organiserad brottslighet och tagit fram flera förslag till ny lagstiftning som bl.a. ska ge effektivare verktyg till brottsbekämpande myndigheter och möjliggöra särskilda insatser mot unga förövare.

Människor ska kunna känna sig trygga, både på landsbygd, i förort och i storstad. Fler brott ska utredas och leda till lagföring, brottsoffer ska i högre grad få upprättelse och kriminella ska förhindras att begå nya brott genom längre fängelsestraff än i dag. Bland annat ska straffen för gängkriminella dubbleras, straffen för vålds- och sexualbrott skärpas, dagens form av mängdrabatt avskaffas och villkorlig frigivning inte längre vara huvudregel utan undantag. Därtill ska förvaringsdom kunna utdömas för personer som utgör en samhällsfara genom exempelvis hög risk för återfall i allvarlig brottslighet.

Reformerna kommer att leda till att Kriminalvårdens kapacitet behöver utökas väsentligt. Dessutom är beläggningen i häkten och anstalter redan ansträngd, och det finns behov av att anställa personal. Därför avsätter regeringen 300 miljoner kronor för att ge Kriminalvården bättre förutsättningar för att fortsätta den nödvändiga utbyggnaden.

Mot bakgrund av det allmänt försämrade säkerhetsläget och att Säkerhetspolisen bedömer att Sverige står i ökat fokus från våldsbejakande islamism samt att attentatshotet har ökat, föreslår regeringen ett tillskott till Säkerhetspolisens verksamhet under 2023.

Regeringen vidtar flera åtgärder för att stärka det förebyggande arbetet. Inte minst handlar det om att förebygga att fler unga dras in i kriminalitet. Barn och unga i behov av placering enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska få det. Stödet till kommunerna för familjehemsplaceringar föreslås därför att stärkas, i syfte att frigöra platser för barn och unga inom den sociala barn- och ungdomsvården. Utöver detta avser regeringen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att bl.a. utveckla kunskapsstödet till familjehem och stödja kommunernas arbete med att rekrytera familjehem. Regeringen avser också att utse en nationell samordnare för att förbättra samverkan inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är allvarliga samhällsproblem som medför stort lidande för dem som utsätts. Att förebygga och bekämpa detta är avgörande för ett jämställt samhälle. Bland annat behöver skyddet och rörelsefriheten för främst kvinnor och barn som är utsatta för våld och andra kränkningar i nära relationer öka. Regeringen har därför tillsatt en utredare med uppdrag att se över kontaktförbudslagstiftningen. Som ett led i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har regeringen även tillsatt en utredning i syfte att undersöka hur skyddet mot oskuldskontroller och oskuldsoperationer kan stärkas.

En välfärd att lita på

Den höga inflationen slår mot kommuner och regioner eftersom kostnaderna ökar mer än intäkterna. För att minska risken för neddragningar i välfärden, som i sin tur leder till minskad sysselsättning, tillfördes efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för 2023 generella statsbidrag till kommunsektorn om 6 miljarder kronor fr.o.m. 2023. Regeringen följer utvecklingen i kommuner och regioner noga och kommer att återkomma i budgetpropositionen för 2024 med en bedömning av behovet av förstärkningar av resurserna till kommunsektorn för 2024 och framåt.

Stärkt kunskapsskola

Få saker är så viktiga för Sveriges framtid som skolan. Regeringen kommer att förstärka kunskapsskolan och bygga vidare på det framgångsrika arbete som bedrevs 2006–2014. Kunskapsresultaten ska höjas och alla elever ska ha förutsättningar att nå sin fulla potential. De senaste årens brist på utveckling av skolan ska få ett slut. I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2023 har därför medel tillförts för att lovskola ska kunna erbjudas i lägre årskurser. I syfte att ge särskilt högpresterande elever förutsättningar att utvecklas har medel tillförts för att stimulera tillkomsten av och kvaliteten i spetsutbildningar. Regeringen har vidare gjort satsningar för att öka tillgången till särskilt stöd genom medel till speciallärare och särskilda undervisningsgrupper. För att bidra till trygghet och studiero har medel också tillförts för en satsning på skolsociala team. Därutöver har medel tillförts för en läromedelssatsning, och Läsllyftet har förstärkts. För att hantera elever som stör undervisningen eller hotar andra elever och lärare har även medel efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för 2023 tillförts för en satsning på akutskolor.

Fler behöriga lärare är en nyckel till att ge dagens unga rätt kunskaper med sig ut i yrkeslivet. Regeringen möjliggör därför för fler lärosäten att inleda nödvändiga förberedelser för att utvidga försöksverksamheten med en ny kortare kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) i syfte att stärka möjligheterna att ställa om till läraryrket. Regeringen satsar också på stiftelsen Teach for Swedens verksamhet med ledarskapsutbildning och coachning av studenter.

Skolan har också en viktig roll i det förebyggande arbetet. Att återupprätta trygghet och studiero för alla elever är avgörande insatser för en kunskapsskola för alla. Regeringen föreslår därför ytterligare medel till specialpedagogiska insatser och mindre undervisningsgrupper för att stärka stödet till elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

En god och jämlik vård

En god och jämlik vård ska erbjudas i tid och i hela landet. Viktiga steg på vägen dit är en utbyggd primärvård, fler vårdplatser och kortare köer till specialistvården.

Väntetiderna och vårdköerna i Sverige behöver kortas och tillgängligheten till vård förbättras. Uppfyllelsen av den lagstadgade vårdgarantin har varit låg sedan den infördes.

Samtidigt finns stora utmaningar med bl.a. brist på disponibla vårdplatser. Efter förslag från regeringen i budgetpropositionen för 2023 har därför betydande prestationsbaserade medel tillförts för att öka tillgängligheten och det totala antalet vårdplatser i hela landet. Vidare ska en nationell strategi för hur bristen på vårdplatser ska kunna åtgärdas tas fram. Regeringen har även inlett ett arbete med att införa en nationell vårdförmedling som syftar till att fler väntande patienter snabbare ska erbjudas vård hos en annan vårdgivare med kortare väntetider, oavsett var i landet denna vårdgivare finns. Regeringen avser även att tillsätta en utredning med uppdrag att analysera och belysa för- och nackdelar samt lämna förslag beträffande möjligheten att långsiktigt införa ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap. Utredningen ska även beakta för- och nackdelar med regionala organisationer baserade på exempelvis dagens sex sjukvårdsregioner.

Förlossningsvården och kvinnors hälsa behöver förbättras. För att öka tillgängligheten och komma till rätta med regionala skillnader i hälso- och sjukvård för flickor och kvinnor har efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2023 medel tillförts för en förstärkt och förlängd satsning på förlossningsvård och kvinnors hälsa.

En ålderdom i trygghet

En vård och omsorg av god kvalitet är av central betydelse för att äldre ska kunna åldras i trygghet. I takt med att äldre successivt får en förbättrad hälsa och lever ett längre liv förväntas behovet av vård och omsorg öka. Kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen är en stor utmaning för kommunerna. Fler måste vilja och våga välja att arbeta inom äldreomsorgen. Äldreomsorgen behöver ställa om sitt arbetssätt, exempelvis genom att renodla arbetsuppgifter för undersköterskor, sprida goda exempel på kommuner som arbetar konstruktivt samt använda välfärdstekniken för att stärka äldres trygghet, säkerhet och frihet.

För att stärka folkhälsan och minska konsekvenserna av ofrivillig ensamhet initierade regeringen i budgetpropositionen för 2023 en treårig gemenskapssatsning. Denna satsning innefattar bl.a. hälsosamtal för äldre, där de informeras om gemenskapsmöjligheter, och medel till kommuner och civilsamhällesorganisationer som arbetar med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet. Efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2023 fortsatte också satsningen på äldreomsorgslyftet.

Regeringen har gett i uppdrag till Socialstyrelsen att fördela statsbidrag till kommuner i syfte att säkerställa en god vård och omsorg av äldre personer, med hänsyn till kommuners lokala behov. Exempel på utvecklingsområden där regeringen stödjer förbättringar är inom arbetsmiljö och arbetsvillkor, kompetensutveckling, ökad personalkontinuitet, samt utvecklad informationssäkerhet och välfärdsteknik inom äldreomsorgen. Regeringen har också stärkt arbetet mot demens, och gett Socialstyrelsen i uppdrag att arbeta mer med det förebyggande arbetet mot fallolyckor

Mesta möjliga nytta för skattepengar

Svenska folket ska få bättre valuta för sina skattepengar. Därför skärper regeringen arbetet mot välfärdsbrottslighet. Bland annat inrättas Utbetalningsmyndigheten, som ska förebygga, upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Regeringen kommer också att ge berörda myndigheter nya verktyg att identifiera missbruk och fusk genom utökade möjligheter att utbyta information. Välfärdens medel ska finansiera exempelvis fler undersköterskor och lärare och inte utnyttjas av kriminella. Medel föreslås också avsättas för Spelinspektionen i syfte att myndigheten ska kunna motverka matchfixning och penningtvätt, minska problemspelande hos oseriösa aktörer och mer effektivt komma åt aktörer som inte betalar skatt.

Vidare kommer regeringen att se över utgifterna för den statliga förvaltningen. För att det ska finnas resurser till kärnverksamheterna behöver statens verksamhet vara effektiv. Behovet av att prioritera bland de statliga utgifterna är ännu tydligare nu, då nya utgifter riskerar att driva på inflationen. Regeringen kommer därför under mandatperioden att överväga organisationsförändringar för myndigheterna och ta initiativ till att ompröva och renodla deras verksamhet. Antalet myndigheter bör minska.

Stärkt försvar och krisberedskap

Det har gått ett drygt år sedan Ryssland inledde sin fullskaliga invasion av Ukraina. Samtidigt som Ukrainas motståndskraft har visat sig vara stark, har kriget också tydliggjort vikten av samarbete mellan länder i en mycket svår tid. Sverige har stöttat Ukraina med politiskt, ekonomiskt, humanitärt och militärt stöd – bl.a. genom att överföra kvalificerade vapensystem. För regeringen är det självklart att detta stöd ska fortsätta, för att hjälpa Ukraina att vinna kriget. Sedan regeringen tillträdde har Sveriges stöd till Ukraina ökat kraftigt, bl.a. genom beslut om överföring av stridsvagnar, ammunition och artillerisystem. Kring detta råder även enighet i riksdagen.

Sverige ska vara en stark partner till Ukraina även i återuppbyggnaden av landet. Redan i år kan Ukraina antas bli den största mottagaren av svenskt bilateralt bistånd. Sverige står, och kommer att fortsätta stå, på Ukrainas sida så länge som det behövs.

Demokratien måste försvaras och kriget har tydliggjort att det endast kan göras tillsammans med andra. Därför behöver det svenska försvaret fortsätta rustas upp och anpassas för medlemskap i Nato. Genom de tillskott som föreslås skapas förutsättningar för ett snabbt svenskt medlemskap i Nato så snart samtliga Natoländer har ratificerat Sveriges anslutningsprotokoll. Tidiga beslut är av vikt för den fortsatta upprustningen av försvaret. Regeringen föreslår därför att resurser tillförs för förstärkningar på ledningsområdet, för att kompensera för prisutvecklingen på försvarsområdet samt för att omhänderta omförhandling gällande utveckling och anskaffning av JAS 39 E Gripen. Resurser ska också gå till förberedande verksamhet inför kommande vägval om framtida stridsflygsförmåga. Detta vägval är strategiskt betydelsefullt, och breda politiska samtal kommer att föras inför

detta. Regeringen har tillsatt en försvarsberedning för att möjliggöra en bred parlamentarisk överenskommelse om den fortsatta upprustningen av det svenska försvaret.

Det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde understryker behovet av ett starkt civilt försvar och en starkt krishanteringsförmåga. Det gäller inte minst motståndskraften inom hälso- och sjukvården, där bl.a. medel har tilldelats regionerna för att förbättra försörjningsberedskapen för prioriterade läkemedel. Med de tillskott till det civila försvaret som beslutades med anledning av budgetpropositionen för 2023 skapas förutsättningar att påskynda den pågående utvecklingen av det civila försvaret och samhällets krisberedskap under kommande år.

För att stärka beredskapen inom livsmedel- och dricksvattenhantering föreslår regeringen ett tillskott för bl.a. inköp av strategiska förstärkningsresurser för samhällsviktiga funktioner, samt för stärkt förmåga att hantera händelser då farliga ämnen har förorenat livsmedel eller dricksvatten.

Förbättrad energiförsörjning och minskade utsläpp

En annan viktig faktor för ett konkurrenskraftigt näringsliv är en stabil energiförsörjning. Nedläggningen av kärnkraft har lett till att Sverige vid vissa tidpunkter har underskott på el och då i stor utsträckning exponeras för höga energipriser i andra europeiska länder. Det har medfört höga energipriser för svenska hushåll och företag och därmed försämrade villkor för företag som vill investera i Sverige långsiktigt. Skatter och andra inhemska regleringar, som t.ex. nivån på reduktionsplikten, har samtidigt drivit upp de svenska transportkostnaderna. Detta slår mot tillväxten.

Regeringen vill ge goda förutsättningar för alla fossilfria energislag. Det är grundläggande för att få på plats en pålitlig energiproduktion, för att klara klimatomställningen, för att skapa ett gott investeringsklimat och för att hushållen ska ha råd att betala sina elräkningar. Regeringen sätter därför upp ett nytt energipolitiskt mål om 100 procent fossilfri elproduktion. Som ett led i att nå målet har regeringen påbörjat arbetet med att bana väg för ny kärnkraft i Sverige. Det handlar bl.a. om att ta bort förbudet mot att bygga kärnreaktorer på andra platser än där det redan finns anläggningar och den nuvarande begränsningen av att antalet reaktorer i drift inte får överstiga tio. Regeringen kommer att fortsätta undanröja hindren för ny kärnkraft i Sverige. I höst planerar regeringen även att återkomma med en energipolitisk inriktningsproposition samt en proposition för att främja förenklad och förkortad miljötestprocesser. För att påskynda tillståndprocesserna för havsbaserad vindkraft anser regeringen att Sveriges geologiska undersökning (SGU) behöver arbeta för att minska handläggningstiderna. SGU ska också förstärka arbetet för att främja mineralutvinning och bidra till en tryggare försörjning av de mineraler och metaller som är kritiska för samhällets funktion, samt bidra till omställning till grön energi och högteknologisk utveckling. Regeringens ambition är också att hushållens fossila gasanvändning på sikt bör minska.

Klimatpolitiken ska vara ambitiös och effektiv. Hänsyn ska tas till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. För att säkerställa kostnadseffektivitet ska styrmedlen och den statliga organiseringen på klimatområdet ses över. För att nå Sveriges långsiktiga klimatmål krävs även s.k. kompletterande åtgärder. Regeringen har därför skapat förutsättningar för att öppna en första omvänd auktion för infångning och lagring av biogen koldioxid, s.k. bio-CCS, under 2023. Detta har stor potential att åstadkomma betydande negativa utsläpp. För att elbilen ska kunna bli ett alternativ för alla satsar regeringen också på utbyggd laddinfrastruktur. Vidare ska regeringen överlämna en klimatpolitisk handlingsplan till riksdagen i höst. Planen ska beskriva hur regeringens politik kan förväntas bidra till att nå klimatmålen.

Den svenska skogen och skogsnäringen spelar en stor roll för svenskt välstånd. Regeringens prioritering är att det svenska skogsbruket inte ska begränsas, utan fullt ut kunna bidra till att uppnå såväl klimatmålen, som jobb och tillväxt i hela landet. Skogen är även viktig för att värna den biologiska mångfalden. Regeringen föreslår att ytterligare medel avsätts under 2023 för att skogsägare som frivilligt valt att skydda sin skog snabbare ska få ersättning för detta.

Det är viktigt att miljöpolitiken är effektiv och inte i onödan försvårar människors vardag. Regeringen avser att inför budgetpropositionen för 2024 remittera ett förslag om att avskaffa eller kraftigt sänka skatten på plastbärkassar.

1.1.3 Regeringen tar ansvar i en svår tid

Regeringen tar ansvar för ekonomin i en svår tid och styr in Sverige på rätt kurs. Det är ett sällsynt tufft läge i ekonomin med hög inflation och lågkonjunktur samtidigt. Men Sverige har tagit sig igenom stora prövningar förut, och tillsammans kommer vi att göra det igen. Inflationen ska bekämpas och lågkonjunkturen mötas av strukturellt riktiga reformer. Sverige ska återigen bli en förebild: ett land med hög tillväxt, stabila finanser och en välfungerande arbetsmarknad med en tydlig arbetslinje där flit betalar sig. Ett land med innovationer och forskning i världsklass och med framgångsrika företag från norr till söder som går först i teknikutvecklingen – för att de har goda villkor och tillgång till ren och stabil el under årets alla dagar. Sverige ska vara ett modernt välfärdsland där medel som är avsedda för t.ex. sjukvård och skola går till just dessa ändamål och inte till brottslingar. Det finanspolitiska ramverket ska värnas för att säkra stabilitet och förutsebarhet kring den ekonomiska politiken. Finanspolitiken tar sikte på att uppnå överskotts målet.

Samtidigt behöver den finansiella stabiliteten värnas. Denna proposition lämnas när de finansiella marknaderna befinner sig i ett ansträngt och oroligt läge. Den turbulens som uppkommit på de finansiella marknaderna sedan början av mars har sitt ursprung i en förtroendekris för några enskilda banker i USA och Europa.

Nulägesbedömningen är att spridningseffekterna hittills är begränsade för svenska banker och den svenska finansmarknaden i övrigt. Det kan dock inte uteslutas att Europa och Sverige påverkas av den finansiella oron. Regeringen följer noga utvecklingen på de

finansiella marknaderna mot bakgrund av den oro som uppstått och är beredd att vidta nödvändiga åtgärder om behovet skulle uppstå för att kunna värna finansiell stabilitet. Regeringen för en löpande dialog med Riksbanken, liksom med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret, för att bevaka utvecklingen och säkra god beredskap.

Sedan finanskrisen har regelverket för den finansiella sektorn skärpts och utvecklats successivt. Sverige är i dag bättre rustat mot störningar och kriser i det finansiella systemet. Överlag har de svenska bankerna såväl goda likviditetsbuffertar som stora kapitalbuffertar och är lönsamma. Det medför att den finansiella stabiliteten är bättre skyddad än vad den var inför finanskrisen. Skulle situationen förvärras framöver har Sverige god beredskap och kraft att agera – framför allt tack vare de regelverk som finns på plats och Sveriges starka statsfinanser.

1.2 Förhållandet till återhämtningsplanen och den årliga hållbara tillväxtöversikten

Vid Europeiska rådet i juli 2020 träffades en överenskommelse mellan Europeiska unionens stats- och regeringschefer om att inrätta en facilitet för återhämtning och resiliens (RRF). Den ska finansiera reformer och investeringar i syfte att stödja medlemsstaterna som påverkats negativt med anledning av covid-19. Överenskommelsen är en del i uppgörelsen om unionens långtidsbudget. Faciliteten är en del av återhämtningsinstrumentet NextGenerationEU. Av återhämtningsinstrumentets totala omslutning om drygt 800 miljarder euro anslås knappt 724 miljarder euro (lån och bidrag i löpande priser) till att finansiera RRF. Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF-förordningen) trädde i kraft den 19 februari 2021.

Syftet med RRF är att stödja medlemsstaterna i sina genomföranden av reformer och investeringar inom prioriterade områden; områden som har identifierats inom unionens ekonomisk-politiska samarbetsprocesser och som främjar medlemsstatens tillväxtpotential, sysselsättningskapande förmåga och ekonomiska och sociala motståndskraft och som bidrar till den gröna och digitala omställningen. Faciliteten ska även bidra till att modernisera EU:s ekonomier och till att stärka en hållbar återhämtning i unionen i linje med unionens prioriteringar. Medlemsstaterna ansöker om medel från RRF genom att lämna in nationella återhämtningsplaner.

Rysslands invasion av Ukraina har drabbat EU:s ekonomi och samhälle hårt. I mars 2022 enades Europeiska unionens stats- och regeringschefer om att fasa ut EU:s beroende av import av gas, olja och kol från Ryssland. Kommissionen lade som förslag fram REPowerEU-planen 18 maj 2022 som ska stärka EU:s motståndskraft i energisystemet och stödja omställningen till ren energi och genomföras inom ramen för RRF. Den 1 mars 2023 trädde Europaparlamentet och rådets förordning om ändring av RRF-förordning i kraft, vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens. Den möjliggör för medlemsstaterna att ansöka om ytterligare medel för åtgärder som snabbar på den gröna omställningen och minskar beroendet av ryska fossila bränslen. Medlemsstaterna ansöker om

medel genom att till sina befintliga återhämtningsplaner lägga till ett REPowerEU-kapitel med en redogörelse för de åtgärder som finansiellt stöd söks för. Finansieringen utgörs av tillgängliga lån inom ramen för RRF (ca 225 miljarder euro), icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd (20 miljarder euro) och frivilliga överföringar från brexitjusteringsreserven (ca 5,4 miljarder euro).

I avsnitt 1.3 listas de åtgärder inom Sveriges återhämtningsplan som bemöter de landsspecifika rekommendationerna. De åtgärder som ingår i återhämtningsplanen utgör endast en begränsad del av Sveriges mycket omfattande åtgärder för att bl.a. hantera konsekvenserna av pandemin, stärka motståndskraften i det svenska samhället och främja en grön återhämtning.

Redovisade åtgärder på det sysselsättnings- och socialpolitiska området är även i linje med Sysselsättningsriktlinjerna.

1.3 Sammanfattning av Sveriges återhämtningsplan

Europeiska unionens råd antog genomförandebeslutet för Sveriges återhämtningsplan den 4 maj 2022. Det är det högsta icke återbetalningspliktiga ekonomiska stödet från RRF, efter att kommissionen fastställde den slutgiltiga fördelningen mellan medlemsstaterna 30 juni 2022, som är tillgängligt för Sverige är 3,18 miljarder euro. Sverige söker stöd för hela det beloppet. Planen består av 26 investeringar och reformer som genomförs under 2020–2026. Åtgärderna är hämtade från budgetpropositionerna för 2021 och 2022 samt ändringar i statens budget som lades fram under 2020. Åtgärderna är fördelade på följande fokusområden:

- Grön återhämtning.
- Utbildning och omställning.
- Utbyggnad av bredband och digitalisering av offentlig förvaltning.
- Bättre förutsättningar för att möta den demografiska utmaningen och säkerställa integriteten i det finansiella systemet.
- Investeringar för tillväxt och bostadsbyggande.

RRF är ett prestationsbaserat instrument där utbetalningen sker i efterhand när åtgärderna har genomförts. Sverige planerar att lämna in första ansökan om utbetalning från faciliteten hösten 2023. Ansökan kommer att omfatta åtgärder som har genomförts under 2020–2022.

Det högsta icke återbetalningspliktiga ekonomiska stödet från REPowerEU som är tillgängligt för Sverige är cirka 199 miljoner euro. Regeringen beslutade 16 februari 2023 att överföra 66 miljoner euro från brexitjusteringsreserven till REPowerEU. Ett tillägg till den ursprungliga återhämtningsplanen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Tillägget inkluderar ett REPowerEU-kapitel och ändringar i form av minskade åtaganden för att beakta att Sveriges tilldelning i form av högsta möjliga icke återbetalningspliktigt ekonomiskt

stöd från RRF minskat när kommissionen fastställde den slutgiltiga fördelningen mellan medlemsstaterna i juni 2022. Den lägre tilldelningen beror på att svensk ekonomi utvecklades relativt starkare än EU-genomsnittet under 2020-2021.

Tabell 1 Åtgärder i Sveriges återhämtningsplan och eventuell koppling till landsspecifika rekommendationer

	CSR
Klimatklivet	2019:2; 2020:2; 2022:4
Industriklivet	2019:2; 2020:2; 2022:4
Stöd till energieffektivisering av flerbostadshus	2019:1; 2019:2; 2020:2; 2022:4
Järnvägssatsning	2019:2; 2020:2; 2022:4
Skydd av värdefull natur	
Slopad nedsättning av energiskatt på uppvärmningsbränslen inom industrin, jord-, skogs- och vattenbruk	2019:2; 2020:2; 2022:4
Justerad beräkning av bilförmån	2019:2; 2020:2; 2022:4
Förändring av reduktionsplikten	2022:4
Fler platser i regionalt yrkesvux	2019:2; 2020:2; 2020:1; 2022:3
Ersättningsnivån höjs för yrkesutbildningar i kombination med sfi och sva.	2019:2; 2020:2; 2022:3
Fler platser i yrkeshögskolan	2019:2; 2020:2; 2022:3
Resurser för att möta efterfrågan på utbildning vid universitet och högskolor	2019:2; 2020:2
Förändrad arbetsrätt och ökade möjligheter till omställning	
Äldreomsorgslyftet	2019:2; 2020:2; 2020:1; 2022:3
Skyddad titel för undersköterskor	2020:1
Förlängt arbetsliv – justerade åldersgränser i socialförsäkrings- och skattesystemen	2020:1
Stärkta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (dir 2019:80)	2019:3; 2020:3
Ett nytt konto- och värdefackssystem	2019:3; 2020:3
Förvaltningsgemensam digital infrastruktur	2019:2; 2020:2
Bredbandsutbyggnad	2019:2; 2020:2
Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande	2019:1; 2019:2; 2020:2; 2020:1; 2022:1
Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplanläggning	2019:1; 2022:1
Ett förenklat och effektivt regelverk för bland annat bygglov (dir 2020:4)	2019:1; 2022:1
Bättre förutsättningar för bostadsbyggandet (LRR)	2019:1; 2022:1
Höjt tak för uppskov med beskattning av kapitalvinst vid avyttring av privatbostad	2019:1

2. Makroekonomisk situation och utsikter

Inflationen är fortsatt hög i flera länder och för att motverka detta har centralbankerna höjt styrräntorna i historiskt snabb takt. I USA har inflationen fallit tillbaka de senaste månaderna men är fortfarande kvar på höga nivåer. I euroområdet har lägre elpriser bidragit till att inflationen sjunkit men rensat för energipriser fortsatte inflationen att stiga i februari. Inflationen väntas sjunka i takt med att penningpolitiken blir mer åtstramande och bidraget från energipriserna blir lägre. Inflationen bedöms dock inte sjunka till centralbankernas inflationsmål varken i USA eller i euroområdet förrän i slutet på 2024. BNP utvecklades bättre under avslutningen av 2022 än vad många marknadsaktörer väntat sig, framöver bedöms dock tillväxten bli relativt svag i både USA och euroområdet. I euroområdet har den

höga inflationen satt sin prägel på hushållen och trots lägre energipriser och stödåtgärder till hushåll minskade hushållens konsumtion påtagligt fjärde kvartalet 2022. Däremot har hushållens konsumtion i USA fortsatt att stiga, bland annat tack vare en fortsatt stark arbetsmarknad och att hushållen använt sitt översparande från pandemiåren. Tillväxten i Euroområdet och i USA väntas bli relativt svag 2023 men tillta något under 2024.

Den ekonomiska aktiviteten i Sverige har utvecklats svagt under 2022 och minskade under fjärde kvartalet bland annat till följd av minskade investeringar och en minskad hushållskonsumtion. Framåtblickande indikatorer pekar på en svag utveckling i närtid. Hög inflation, stigande räntekostnader och den stora osäkerheten kring den ekonomiska utvecklingen väntas medföra att hushållens konsumtion och företagens investeringar minskar 2023. Svenska hushåll är högt belånade och har en stor andel bostadslån med korta räntebindningstider, vilket gör dem räntekänsliga. En svag bostadsmarknad samtidigt som produktions- och finansieringskostnader ökat har medfört att nybyggnationen har minskat och bostadsinvesteringarna väntas fortsätta minska 2023. Även övriga investeringar i näringslivet påverkas av det betydligt högre ränteläget samtidigt som efterfrågan försvagas. Sammantaget väntas BNP-tillväxten falla 2023 till följd av en svag utveckling av den inhemska efterfrågan. Utvecklingen i omvärlden väntas dock bidra positivt till svensk tillväxt och nettoexporten väntas öka. Svensk ekonomi bedöms vara i en lågkonjunktur 2023 och 2024.

Tabell 2 Makroekonomiska nyckeltal

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2022, prognos 2023–2026.

	2022	2023	2024	2025	2026
BNP ¹	2,6	-1,0	1,2	2,6	3,2
BNP, kalenderkorrigerad ¹	2,7	-0,8	1,2	2,8	3,0
Produktivitet ^{2, 3}	0,3	-1,3	1,7	1,5	1,4
Arbetade timmar ³	2,4	0,4	-0,6	1,2	1,6
Sysselsättning, 15–74 år	2,7	0,2	-0,2	0,9	1,3
Sysselsättningsgrad, 15–74 år ⁴	69,0	68,8	68,4	68,7	69,3
Arbetslöshet, 15–74 år ⁵	7,5	7,9	8,3	8,2	7,5
Timlön enligt KL ⁶	2,7	3,7	3,6	3,6	3,6
KPI ⁷	8,4	8,8	3,6	1,9	1,9
KPIF ⁸	7,7	5,9	2,2	2,0	2,0
BNP i världen, KIX-vägd ⁹	2,9	1,1	1,7	2,0	2,1

Anm.: Baserad på publicerad statistik t.o.m. 2023-03-08.

¹ Fasta priser.

² Förädlingsvärde i hela ekonomin till baspris per arbetad timme.

³ Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerad.

⁴ Procent av befolkningen.

⁵ Procent av arbetskraften.

⁶ Nominell löneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (KL). År 2022 avser prognos.

⁷ Konsumentprisindex.

⁸ Konsumentprisindex med fast ränta.

⁹ BNP sammanväikt med KIX-vikter, ett mått på respektive lands betydelse för svensk utrikeshandel.

Källor: Statistiska centralbyrån, Macrobond, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

2.1 Arbetsmarknad

Sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet har ökat under 2022, men arbetslösheten är fortsatt hög. Jämfört med andra länder i Europa har arbetslösheten i Sverige återhämtat sig långsammare efter pandemin, och arbetslösheten i Sverige är jämförelsevis hög.

Arbetslösheten är särskilt hög bland utrikes födda, i synnerhet bland utomeuropeiskt födda.

Flera framåtblickande indikatorer har försvagats under andra halvåret 2022. Antalet varsel och konkurser har ökat, samtidigt som företagens anställningsplaner har fallit tillbaka från höga nivåer. Den minskade ekonomiska aktiviteten väntas med viss fördröjning leda till att efterfrågan på arbetskraft försämrats 2023, med en högre arbetslöshet och en svagare sysselsättningsstillväxt jämfört med 2022. Arbetslösheten väntas fortsätta öka under 2024 och uppgå till 8,3 procent.

2.2 Inflation

Inflationen mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF), började öka mot slutet av 2021 och steg till höga nivåer under 2022. Under 2021 drevs inflationen främst av stigande energipriser, men under 2022 drev allt fler delar av konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) uppgången i inflationen. Ökade insatskostnader så som högre el- och drivmedelspriser och en hög efterfrågan i ekonomin under inledningen av året bidrog sammantaget till att varu-, livsmedels- och tjänstepriserna steg snabbt under 2022. Sedan december 2022 har energipriserna minskat, det har bidragit till att KPIF-inflationen fallit tillbaka något. Samtidigt har KPIF exklusive energi fortsatt att öka och företagens prisförväntningar är fortsatt på höga nivåer i Konjunkturbarometern. Inflationen väntas dock falla framöver, dels till följd av lägre energipriser, dels till följd av en lägre efterfrågan på grund av en stramare penningpolitik.

2.3 Offentliga finanser

Den lägre efterfrågan i ekonomin medför att det finansiella sparandet återigen bedöms försvagas 2023 efter att det tillfälligt förstärkts efter pandemiåren. Den offentliga sektorn väntas redovisa ett underskott, som dock begränsas av att tillfälliga stödåtgärder upphör. Enligt prognoserna väntas de offentliga finanserna 2024–2026 förstärkas. Detta beror dock på att endast beslutade och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter beaktas i prognoserna. Samtidigt medför bedömningen av den makroekonomiska utvecklingen att finanserna väntas bli fortsatt svaga 2024. Det finansiella sparandet väntas förstärkas först från och med 2025. Det strukturella sparandet bedöms vara i balans innevarande år och successivt förstärkas under perioden fram till och med 2026.

Regeringen bedömer att finanspolitiken kommer vara i linje med överskotts målet 2023 och 2024. I denna prognos är sparandet i nivå med målnivån 2024, men denna bedömning är osäker. Ytterligare försvagning av konjunkturen kan även föranleda ytterligare finanspolitiska åtgärder.

2.4 Inkomstspridning

Den senaste tioårsperioden har inkomstillväxten fördelats relativt jämnt mellan olika inkomstskikt. Den översta procenten i inkomstfördelningen har dock dragit ifrån ytterligare, vilket beror på att kapitalinkomsterna har ökat kraftigt (främst kapitalvinster och utdelningar i fåmansbolag). Den samlade inkomstspridningen har därför fortsatt att öka, trots att reformer inom skatte- och transfereringssystemen har haft en utpräglad låginkomstprofil i stort sett varje år sedan 2010.

Efter många år med låg inflation och reala inkomstökningar över hela inkomstfördelningen befinner sig svensk ekonomi sedan 2022 i en fas med hög inflation. Den reala medianinkomsten förväntas ha sjunkit med ungefär 2–3 procent 2022, och ett liknande utfall väntas för 2023. Nedgången förväntas bli störst i den absoluta toppen av inkomstfördelningen, vilket är ett resultat av sjunkande kapitalvinster till följd av fallande bostadspriser och en svag utveckling på aktiemarknaden. Personer i den nedre delen av inkomstfördelningen väntas drabbas i något mindre utsträckning än personer högre upp i fördelningen. En anledning till detta är att det genomfördes ett antal reformer 2022 som stärkte den nominella inkomsten för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Dessutom stärktes garantipensionen och bostadstillägget för pensionärer. En annan anledning är att ersättningsnivåerna i vissa transfereringssystem ökade relativt kraftigt 2023. Det gäller till exempel för ekonomiskt bistånd och garantipension, där ersättningsnivån 2023 är direkt kopplad till prisutvecklingen 2022.

Sammantaget bedöms utvecklingen 2022 och 2023 leda till att inkomstspridningen minskar, och 2023 bedöms den vara tillbaka ungefär på 2020 års nivå.

3. Initiativ och åtgärder för att möta ekonomiska utmaningar identifierade inom den europeiska planeringsterminen 2019–2022

I detta avsnitt redogörs övergripande för de initiativ och åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta på områden som kommissionen och rådet inom den europeiska planeringsterminen 2019–2022 har bedömt utgöra huvudsakliga ekonomiska utmaningar för svensk ekonomi. Initiativ och åtgärder som bemöter landsspecifika rekommendationer som rapporterades in till kommissionen i februari 2023 finns i bilaga 1. I kapitlet redogörs även för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter, i synnerhet målen på det sociala området till 2030, se avsnitt 3.6.

I rådets beslut som togs den 13 juli 2022, rekommenderas Sverige att under 2022 och 2023 vidta följande åtgärder:

1. Under 2023 säkerställa att tillväxten i de nationellt finansierade löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken, med hänsyn till ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Öka de offentliga investeringarna för den gröna

och den digitala omställningen och för energitrygghet, bland annat med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens, REPowerEU och andra EU-medel. Under perioden efter 2023 bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en sund offentligfinansiell ställning. Minska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning och obalanser på bostadsmarknaden genom att minska avdragen för utgiftsräntor för bolån eller genom att höja fastighetsskatten. Stimulera investeringar i bostadsbyggande för att motverka de mest akuta bristerna, särskilt genom att ta bort strukturella hinder för byggandet och genom att säkerställa tillgången till byggbar mark. Förbättra effektiviteten på bostadsmarknaden, bland annat genom reformer av hyresmarknaden.

2. Fortsätta genomförandet av sin återhämtnings- och resiliensplan, i enlighet med de delmål och mål som angavs i rådets genomförandebeslut av den 4 maj 2022. Snabbt avsluta förhandlingarna med kommissionen om de sammanhållningspolitiska programdokumenten för 2021–2027 i syfte att påbörja genomförandet av dem.
3. Minska påverkan från elevernas socioekonomiska bakgrund och migrantbakgrund på utbildningsresultaten genom att ge lika möjligheter till tillgång till skolor och genom att åtgärda bristen på kvalificerade lärare. Utveckla mindre gynnade gruppers färdigheter, inbegripet personer med migrantbakgrund, genom att anpassa resurser och metoder efter deras behov och på så sätt bidra till deras integration på arbetsmarknaden.
4. Minska det totala beroendet av fossila bränslen genom att påskynda användningen av förnybar energi och öka kompletterande investeringar i nätinфраstruktur, stärka de inre näten i landet för att säkerställa tillräcklig nätkapacitet, förbättra energieffektiviteten och ytterligare förenkla tillståndsförfarandena avseende förnybara energiprojekt.

Eftersom europeiska planeringsterminen 2021 anpassats för att beakta RRF har kommissionen endast lämnat förslag på landsspecifika rekommendationer på det finanspolitiska området. Rekommendationerna antogs vid Ekofinrådets möte i juni 2021.

1. Under 2022 vidmakthålla en stödjande finanspolitisk inriktning som beaktar den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens samt upprätthålla nationellt finansierade investeringar.
2. När de ekonomiska förhållandena så medger, bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå ett betryggande läge i de offentliga finanserna och säkerställa offentligfinansiell hållbarhet, men samtidigt öka investeringarna för att främja tillväxtpotentialen.
3. Vara särskilt uppmärksam på de offentliga finansernas sammansättning, på såväl inkomst- som utgiftssidan av budgeten, och på budgetåtgärdernas kvalitet, för att

säkerställa en hållbar och inkluderande återhämtning. Prioritera hållbara och tillväxtfrämjande investeringar som framför allt stöder den gröna och den digitala omställningen. Prioritera finanspolitiska strukturreformer som bidrar till finansieringen av politiska prioriteringar och till långsiktigt hållbara offentliga finanser, bland annat reformer som förbättrar täckningen, tillräckligheten och hållbarheten hos hälso- och sjukvårdssystem samt sociala trygghetssystem för alla. Den 20 mars 2020 aktiverades den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten. Klausulen underlättar samordningen av budgetpolitiken under en allvarlig konjunkturnedgång och medger en tillfällig avvikelse från anpassningsbanan mot det medelfristiga budgetmålet, förutsatt att detta inte äventyrar hållbarheten i de offentliga finanserna på medellång sikt. Den allmänna undantagsklausulen innebär inte att stabilitets- och tillväxtpaktens förfaranden avbryts. Den tillåter medlemsstaterna att avvika från de budgetkrav som normalt skulle gälla, samtidigt som kommissionen och rådet kan vidta nödvändiga politiska samordningsåtgärder inom ramen för pakten.

Enligt 2020 års förslag till landsspecifika rekommendationer, som presenterades den 20 maj 2020, framhålls att Sverige bör vidta nödvändiga åtgärder för att hantera pandemin, både gällande hälso- och sjukvårdens funktion, och också de ekonomiska konsekvenserna som pandemin medfört.

I rådets beslut, som togs genom skriftlig procedur den 20 juli 2020, rekommenderas Sverige att under 2020 och 2021 vidta följande åtgärder:

1. I enlighet med den allmänna undantagsklausulen vidta alla nödvändiga åtgärder för att effektivt hantera pandemin, hålla i gång ekonomin och stödja den påföljande återhämtningen. När de ekonomiska förhållandena tillåter, driva en finanspolitik som syftar till att nå en väl genomtänkt offentligfinansiell ställning på medellång sikt och säkerställa en hållbar skuldsättning, samtidigt som investeringarna stärks. Säkerställa hälso- och sjukvårdssystemets resiliens, däribland genom tillräcklig tillgång till kritiska medicinska produkter, infrastruktur och personal.
2. Främja innovation och stödja utbildning och färdighetsutveckling. Tidigarelägga mogna offentliga investeringsprojekt och främja privata investeringar för att stödja den ekonomiska återhämtningen. Inrikta investeringarna på den gröna och digitala omställningen, särskilt ren och effektiv produktion och användning av energi, högteknologiska och innovativa branscher, 5G-nät och hållbara transporter.
3. Effektivisera penningtvättstillsynen och tillämpa regelverket mot penningtvätt effektivt.

I 2020 års rekommendation konstaterar kommissionen att även fortsatt uppföljning av rekommendationen från 2019 kommer vara relevant för återhämtningen från pandemin.

I rådets beslut från den 9 juli 2019 rekommenderas Sverige att under 2019 och 2020 vidta följande åtgärder:

1. Ta itu med risker kopplade till hushållens höga skuldsättning genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor för bolån eller genom att höja fastighetsskatten. Stimulera investeringar i bostadsbyggandet där bristen är som störst, främst genom att ta bort strukturella hinder för byggandet. Effektivisera bostadsmarknaden, bl.a. genom en mer flexibel hyressättning och en översyn av kapitalvinstbeskattningen.
2. Inrikta den investeringsrelaterade ekonomiska politiken på utbildning och färdighetsutveckling och fortsätta att investera i hållbara transporter för att upprusta de olika trafikslagen, i synnerhet järnvägen, samt i forskning och innovation, med beaktande av regionala skillnader.
3. Säkerställa en effektiv tillsyn och tillämpning av regelverket mot penningtvätt.

Regeringen välkomnar de granskningar som görs inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Det arbete som sker inom den europeiska planeringsterminen ser regeringen som ett sätt att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och att uppfylla de mål som medlemsstaterna gemensamt kommit överens om. Granskningar som är väl underbyggda, behandlar medlemsstaterna likvärdigt och tar hänsyn till landsspecifika förhållanden är en viktig del av den europeiska planeringsterminen och därmed den ekonomisk-politiska samordningen på EU-nivå.

3.1 Landsspecifika rekommendationer till Sverige

3.1.1 Bostadsmarknaden och hushållens skuldsättning

Priserna på bostäder har fallit med omkring 13 procent sedan toppen i februari 2022. Den svaga bostadsmarknaden, i kombination med höga produktions- och finansieringskostnader, har gett avtryck på byggtakten. Antalet påbörjade bostäder minskade under 2022 med en särskilt kraftig nedgång i slutet av året. Byggtakten väntas bli svag även 2023, vilket medför att bostadsinvesteringarna bedöms minska kraftigt i år och dämpa utvecklingen också 2024.

Regeringen delar bedömningen att det finns stora utmaningar på den svenska bostadsmarknaden. Det finns behov av ytterligare reformer för att öka utbudet av bostäder som möter människors behov och efterfrågan över hela landet. Regeringen har också för avsikt att ta fram reformer som möjliggör för fler att äga sitt boende. Bland annat åtgärder för att öka tillgången till byggbar mark ska tas fram, reglerna för att bygga förenklas betydligt, och förenklingar i regelverket om bygglov ingår som åtgärder i Sveriges återhämtningsplan (för status på genomförandet, se bilaga 2). Kommuner ska uppmuntras och stimuleras att höja sin planberedskap, särskilt vad gäller småhus. Regeringen har i regleringsbrevet för 2023

gett länsstyrelserna i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i samverkan med kommunerna för att främja ett ökat bostadsbyggande där det finns underskott på bostäder.

Regeringen delar kommissionens bedömning att utformningen av skattesystemet kan påverka hushållens skuldsättning. Det är dock viktigt att upprätthålla stabila och förutsägbara regler för så viktiga beslut som köp av bostäder. Behovet av åtgärder på området måste ses långsiktigt och hanteras varsamt. Detta gäller särskilt frågan om ränteavdrag i en tid när räntorna stiger.

Vad gäller åtgärder för att minska riskerna kopplade till hushållens höga skuldsättning har en rad åtgärder (makrotillsynsåtgärder) vidtagits för att stärka hushållens och det finansiella systemets motståndskraft. Det handlar dels om åtgärder för att säkerställa att bankerna håller kapital som täcker riskerna i utlåningen, exempelvis riksviktsgolvet för bolån som Finansinspektionen införde 2013 och därefter stegvis justerat. Det handlar dels om så kallade låntagarbaserade åtgärder, så som bolånetaket som infördes 2010, amorteringskravet som infördes 2016, och det förstärkta amorteringskravet som infördes 2018. [2022 års landsspecifika rekommendation #1 om obalanser på bostadsmarknaden avser inte åtgärder på makrotillsynsområdet.]

Investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande infördes 2016 i syfte att främja byggandet av bostäder med en lägre hyra än andra nyproducerade hyresbostäder och bostäder för studerande. Denna investering ingår som åtgärd i Sveriges återhämtningsplan (för status på genomförandet, se bilaga 2). Stödet är under avveckling, vilket dock inte påverkar Sveriges åtagandet inom ramen för återhämtningsplanen.

I mars 2022 beslutade regeringen om en proposition (prop. 2021/22:212) om certifierade byggprojekteringsföretag. Genom att certifierade byggprojekteringsföretag får ersätta kommunernas inledande kontroll av att byggreglerna uppfylls kan byggprocessen bli mer förutsägbar, och effektiva repeterbara processer kan underlättas. Lagändringarna trädde i kraft 1 augusti 2022. Åtgärden ingår i Sveriges återhämtningsplan (för status på genomförandet, se bilaga 2).

Regeringen har även genomfört en reform om privat initiativrätt genom Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning (prop. 2020/21:131) som syftar till att möjliggöra snabbare planprocesser genom ökad förutsebarhet och att planintressenten ska kunna påbörja arbetet att ta fram planeringsunderlag innan kommunen har möjlighet att påbörja planläggningen. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2021. Åtgärden ingår i Sveriges återhämtningsplan (för status på genomförandet, se bilaga 2).

Exempel på andra åtgärder är ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar som trädde i kraft den 1 oktober 2022. Ändringarna innebär krav på att den analys som ska ligga till grund för uppgifterna i kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen får en tydligare inriktning mot bostadsbristen i kommunen. Syftet är att

förbättra förutsättningarna för såväl regeringens uppföljning av riksdagens mål för bostadsmarknaden som för kommunernas planering av bostadsförsörjningen.

Därutöver överlämnade utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning (dir. 2020:53, 2020:126, 2021:67) sitt betänkande Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14) den 30 mars 2022. Utredningen hade i uppdrag att utreda och vid behov lämna förslag till åtgärder för att skapa förutsättningar för en socialt hållbar bostadsförsörjning. I uppdraget har ingått att se över två viktiga delar i den sociala bostadspolitiken: uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun, samt de bostadspolitiska verktyg som kommuner har för att hjälpa de hushåll som står längst ifrån bostadsmarknaden. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att göra en översyn av anspråken på områden av riksintresse, där översynen syftade till en kraftig minskning av såväl antalet riksintresseanspråk som den samlade areella utbredningen av dessa områden. Regeringen har vidare gett länsstyrelserna i uppdrag att identifiera områden av riksintresse för naturvården och kulturmiljövården som behöver aktualitetsprövas, där utgångspunkten för uppdraget har varit att minska målkonflikterna mellan riksintressen och bostadsbyggande och att frigöra mer mark för planering och byggande. Uppdraget slutredovisades den 28 december 2021. Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket fick därefter i sina regleringsbrev för 2022 i uppdrag att ompröva de riksintressen för kulturmiljövården och naturvården som länsstyrelserna har identifierat som områden av riksintressen med brister avseende aktualitet eller utbredning. Uppdragen redovisades i januari 2023.

3.1.2 Kompensatoriska insatser inom utbildning

Minska påverkan från elevernas socioekonomiska bakgrund och migrantbakgrund på utbildningsresultaten

Genom ändringar i 8 kap. skollagen (2010:800) vill regeringen öka deltagandet i förskolan, vilket ger positiva effekter såväl för barns utveckling och lärande som för samhället. Varje hemkommun ska vara skyldig att genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskolan och informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola.

Barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling har avgörande betydelse för deras lärande i alla skolans ämnen. För att stärka barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling har en utvidgning, förstärkning och förlängning av Skolverkets nuvarande uppdrag Läslifyftet beslutats (prop. 2022/23:1).

Regeringen anser vidare att Sveriges elever behöver få fler läroböcker och därför görs nu en satsning för att sträva mot principen om en lärobok per elev och ämne. Det finns stora skillnader mellan olika skolor när det gäller tillgången till läromedel och det har blivit ett allvarligt likvärdighetsproblem i svensk skola. Den 2 mars 2023 beslutade regeringen förordningen 2023:86 om inköp av vissa läromedel. Den innebär bland annat att huvudmän

för de obligatoriska skolformerna kan söka statsbidrag för inköp av förlagsproducerade läroböcker och lärarhandledningar till dessa skolformer. För 2023 har det avsatts 685 miljoner kronor för ändamålet och för 2024 och framåt beräknas över en halv miljard kronor årligen (prop. 2022/23:1).

För att alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar att lyckas i skolan görs det möjligt för skolor att erbjuda elever i låg- och mellanstadiet undervisning under skollov. I budgetpropositionen för 2023 utökade regeringen statsbidraget för bland annat lovskola med 100 miljoner kronor. En tidigare begränsning av vilka årskurser som bidraget kan sökas för tas bort så att det kan sökas för alla årskurser. Förordningsändringen trädde i kraft den 15 mars 2023.

För att fler elever ska kunna nå målen för utbildningen genomförs satsningar för att öka tillgången till speciallärare. Det stärker möjligheten för rektorer att inrätta särskilda undervisningsgrupper och förbättrar tillgången till specialpedagogiska insatser. För detta tilldelas 600 miljoner kronor 2023, och regeringen beräknar 900 miljoner kronor för 2024 och 1 000 miljoner kronor för 2025 (prop. 2022/23:1).

Åtgärda bristen på kvalificerade lärare

För att få fler akademiker att ställa om till läraryrket har det inletts en försöksverksamhet med en ny kortare kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundlärar- eller ämneslärarexamen. I budgetpropositionen för 2023 satsade regeringen särskilda medel, sju miljoner kronor, för b.la. utbildningsplanering, samordning och utveckling av försöksverksamheten (prop. 2022/23:1) och i vårändringsbudgeten tillförs ytterligare två miljoner kronor för kompletterande pedagogisk utbildning.

Satsningen på övningsförskolor och övningsskolor utökas i syfte att stärka kvaliteten i förskolläro- och lärarstudenters verksamhetsförlagda utbildning. Övningsskolorna är en viktig satsning för att förbereda studenterna på deras kommande yrkesliv (prop. 2022/23:1).

Delfinansieringen av World Skills Sweden fortsätter (prop. 2022/23:1). Det är viktigt att World Skills Sweden fortsätter sina insatser b.la. för att locka fler yrkesverksamma kvinnor och män att bli yrkeslärare samt bidra till att fler unga väljer att läsa en yrkesutbildning.

Utveckla mindre gynnade gruppers färdigheter genom att anpassa resurser och metoder efter deras behov

Den 1 januari 2023 trädde nya författningar i kraft gällande validering. Som en del i arbetet för att skapa ett sammanhållet, nationellt och permanent system för validering har en helt ny valideringsförordning (2022:1549) trätt ikraft. Syftet är att skapa gemensam förståelse och enhetlighet när det gäller validering inom hela utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. En skyldighet har införts i skollagen (2010:800) som innebär att hemkommunerna ska se till att den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbildning eller prövning inom kommunal vuxenutbildning erbjuds en inledande kartläggning. Tillväxtverket och Myndigheten för yrkeshögskolan ska följa, stödja och samordna utvecklingen av validering nationellt och

regionalt inom utbildningsområdet och i arbetslivet (ändring i förordning [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan).

Satsning på kombinationsutbildningar, som innebär att yrkesutbildning kombineras med sfi eller svenska som andraspråk, har möjliggjort att fler utrikes födda kan få en sammanhållen språk- och yrkesutbildning som leder till arbete. Av de utrikes födda som 2021 läste kombinationsutbildningar utgjorde kvinnor 61 procent och män 39 procent. Satsning fortsätter därför på yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom komvux (regionalt yrkesvux) och 400 miljoner kronor tillförs i propositionen om vårandringsbudgeten för 2023. Vidare tillförs yrkeshögskolan 70 miljoner kronor och 249 miljoner kronor avsätts för studiestöd. Således har det sammanlagt beslutats om 719 miljoner kronor till utbildning för vuxna. Delar av denna satsning ingår i Sveriges återhämtningsplan. För status på genomförandet, se bilaga 2.

En särskild utredare har fått i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att trygga kompetensförsörjningen och att fler elever får med sig de kunskaper de behöver för att kunna försörja sig själva. Syftet med utredningen är att det i gymnasieskolan ska finnas flera vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande samt att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs nio (dir. 2022:74).

En särskild utredare har fått i uppdrag att se över hur i första hand yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer (dir. 2022:84).

Skolverket har fått i uppdrag att erbjuda huvudmän det stöd de behöver för ett välfungerande mottagande i skolväsendet av barn och ungdomar som har flytt från Ukraina. I uppdraget ingår att genomföra insatser för att möta behovet av ukrainsktalande och rysktalande personer med pedagogisk utbildning eller annan relevant erfarenhet i skolväsendet. Stödet och insatserna ska anpassas till målgruppernas olika förutsättningar och behov (dnr. U2022/03031, U2022/03625, U2022/03626 med flera Regleringsbrev 2023 för Statens skolverk). Vidare har man beslutat om att möjliggöra för kommuner att erbjuda utbildning i sfi (svenska för invandrare) för personer med skydd av det så kallade massflyktsdirektivet. Målgruppen är de som har flytt från kriget i Ukraina. Regeringen har därför i propositionen om vårandringsbudgeten för 2023 föreslagit att kommunerna ska få 100 miljoner kronor i statsbidrag.

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att fortsätta stärka och utveckla sitt arbete med arbetsmarknadspolitiska insatser och arbetsgivarkontakter i syfte att bidra till en förbättrad och mer effektiv kompetensförsörjning för arbetsgivare som är i behov av att rekrytera arbetskraft. I uppdraget ingår att vidta åtgärder i syfte att förbättra den yrkesmässiga och geografiska rörligheten bland arbetssökande utifrån kompetensförsörjningsbehov hos arbetsgivare (regleringsbrev för Arbetsförmedlingen 2023).

Arbetsförmedlingen ska fortsätta utveckla arbetet med kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Arbetsgivarkontakter är också viktiga för att Arbetsförmedlingen ska kunna bedriva en effektiv matchning till arbete. Arbetsförmedlingen ska också särskilt utveckla arbetsgivarkontakter för att stödja de arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden (regleringsbrev för Arbetsförmedlingen 2023).

Arbetsförmedlingen har i sin instruktion (förordning [2022:811]), med ikraftträdande den 1 december 2022 fått ett förtydligt uppdrag att stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. Myndigheten ska dessutom samverka med ett antal andra myndigheter i syfte att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning.

3.1.3 Ytterligare minskat beroende av fossila bränslen

Regeringen delar kommissionens bedömning att det finns stora utmaningar på energiområdet som skyndsamt behöver hanteras. Elektrifiering är ett högt prioriterat område för regeringen för att uppnå höga ambitioner på klimatområdet och samtidigt för att stärka Sveriges konkurrenskraft. Elektrifieringen är helt central för att industrin och transportsektorn ska kunna ställa om och prognoser pekar på att elkonsumenterna kan komma att fördubblas. Sverige står därmed inför ett växande behov av el i hela samhället. En av regeringens främsta prioriteringar är därför att arbeta för att säkra ny planerbar och fossilfri elproduktion i Sverige. I första hand handlar det om att möjliggöra ny kärnkraft. Kärnkraften ska ha en avgörande roll både i att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning samt i att åstadkomma en effektiv klimatomställning. Regeringen kommer därför föreslå till riksdagen om att målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 ersätts med mål om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040. Vidare skickade regeringen i januari 2023 ut ett förslag på remiss om att bestämmelsen i miljöbalken som förbjuder att det byggs kärnreaktorer på andra platser än där det redan finns kärnkraft tas bort. Utöver det föreslår regeringen att bestämmelsen som begränsar antalet reaktorer i drift till tio tas bort. Lagförslaget beräknas träda i kraft i mars 2024.

För att bidra till att de klimatpolitiska målen nås har regeringen i regleringsbrevet för 2023 gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda och föreslå styrmedel för koldioxidavskiljning och lagring (CCS) och koldioxidavskiljning och användning (CCU). Under 2023 kommer att regeringen dessutom lägga fram en klimatpolitisk handlingsplan där regeringen enligt klimatlagen (2017:720) ska beskriva hur Sverige ska nå etappmålen för 2030 och 2040 och hur vi ska nå hela vägen till nettonollutsläpp 2045.

I regleringsbrevet för 2023 gav regeringen Affärsverket svenska kraftnät (Svk) i uppdrag att bygga ut transmissionsnätet till att även omfatta Gotland med syfte att öka överföringskapaciteten. Svk ska senast den 29 september 2023 redovisa teknikval samt tidplan för det fortsatta arbetet till regeringen.

En effektiv användning av energi bidrar inte bara till att stärka Sveriges konkurrenskraft och till minskad klimat- och miljöpåverkan, utan minskar även konsumenternas sårbarhet mot

höga energipriser. I arbetet med att minska energianvändningen på kort och lång sikt och för att dämpa de höga elpriserna inför kommande vinter har myndigheter inom den statliga förvaltningen fått i uppdrag att vidta energibesparingsåtgärder med syfte att minska sin elanvändning. Regeringen satsar i budgeten för 2023 cirka 1,2 miljarder kronor under 2023–2025, bland annat för att stödja konvertering av uppvärmningssystem och energieffektiviserande renovering av småhus som i dag värms med direktverkande el eller gas. Vidare ökas skattereduktionen för installation av egna solceller, från 15 till 20 procent.

Regeringen tillsatte i april 2022 en särskild utredare som ska lämna ett förslag om hur kommunernas incitament för utbyggnad av vindkraft kan stärkas i syfte att klara klimatförändringarna och den ökade elektrifieringen av samhället. Uppdraget redovisas senast den 31 mars 2023. Regeringen delar kommissionens bedömning om vikten att korta ledtiderna för tillståndsprocesser. Regeringen har i regleringsbrevet för 2023 gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utveckla arbetsätt och parallella processer för prövning av nätkoncession för elnät med syfte att korta ledtiderna.

3.1.4 Stöd till hushåll och företag på grund av hög inflation och energipriser

Regeringen väljer i detta läge att bedriva en neutral finanspolitik, vilket innebär att den varken stimulerar eller hämmar efterfrågan i ekonomin. Så länge finanspolitiska åtgärder görs, så som stöd till svaga hushåll och företag, inom ramen för en neutral finanspolitik, bedöms de sannolikt inte bidra till att öka inflationen. År 2022 infördes flera åtgärder för att dämpa effekterna av höga energipriser för hushåll och företag: en tillfällig elpriskompensation till hushåll, tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk samt en tillfällig nedsättning av energiskatten på bensin och diesel.

Under 2023 vidtar regeringen flera åtgärder för att stödja hushåll och företag med anledning av hög inflation och höga energipriser. Stöd till hushåll och företag ges för att kompensera för höga elpriser under perioden oktober 2021 till september 2022. Stöden riktas till södra Sverige där elpriserna har varit särskilt höga under nämnda period. Mot bakgrund av höga elpriser i hela Sverige under november och december 2022 ges också ett stöd till hushåll i hela Sverige för dessa månader. Samtliga stöd ges för att lindra konsekvenserna av framtida elkostnader, men baseras på historisk elförbrukning, vilket innebär att elanvändare inte har incitament att avstå från energibesparing. Ett ytterligare stöd riktas till elintensiva företag och baseras på merkostnaden för el under hösten 2022. Med undantag för detta stöd finansieras åtgärderna direkt av flaskhalsintäkter. Regeringen avser dock ge Svenska kraftnät i uppdrag att ansöka om flaskhalsintäkterna även kan finansiera stödet till elintensiva företag.

Ytterligare åtgärder som vidtas under 2023 för att mildra effekterna av höga energipriser är en tillfällig sänkning av energiskatten på bensin och diesel med 80 öre per liter, vilket stödjer både privatpersoner och företag, samt en förlängning av den tillfälliga sänkningen på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk samt en förlängd och utökad möjlighet för företag att söka tillfälliga anstånd med vissa skattebetalningar. Därutöver förstärktes reseavdraget vid

årsskiftet, bland annat genom en höjning av avdragsbeloppet för arbetsresor med egen bil från 18,50 till 25 kronor per mil.

Den ekonomiska situation som har uppstått har bidragit till att många hushåll har fått kraftigt höjda utgifter för livsmedel och el. Bostadsbidraget utgör en träffsäker förmån för att nå hushåll med svag ekonomi och för att ge ekonomiskt utsatta barnfamiljer extra resurser. Med anledning av de ökade levnadsomkostnaderna har ett tillfälligt tilläggsbidrag lämnats till barnfamiljer med bostadsbidrag under juli t.o.m. december 2022. Åtgärden har sedan förlängts med ett halvår, vilket innebär att det tillfälliga tilläggsbidraget även lämnas för perioden 1 januari – 30 juni 2023 till berörda hushåll. Ett förslag om att ytterligare förlänga åtgärden, till och med den 31 december 2023, har remitterats under mars 2023. Förslaget innefattar även en höjning av tilläggsbidragets nivå, från nuvarande 25 procent till 40 procent av det preliminära bostadsbidraget. Detta för att skydda barnfamiljer med svag ekonomi mot den senaste tidens kraftiga prisuppgångar.

3.1.5 Motståndskraft och rättvisa i den gröna och digitala omställningen

Klimatklivet är regeringens generella klimatinvesteringsstöd och ett av de viktigaste initiativen för klimatomställningen. Till och med 31 december 2022 har Klimatklivet beviljat 5 102 ansökningar för totalt 13 miljarder kronor. Tillsammans förväntas de åtgärder som hittills har fått stöd av Klimatklivet bidra med en årlig minskning av växthusgasutsläpp på 2,6 miljoner ton. Klimatklivet kan ges till åtgärder för direkta utsläppsminskningar på lokal och regional nivå i hela Sverige, och som stöd till laddbara fordon och till åtgärder som främjar fossilfria drivmedel. Klimatklivet bidrar på så vis bland annat till att uppnå en snabbare elektrifiering av fordonsflottan.

Riksdagen beslutade i december 2021 att anslaget skulle höjas 1 955 miljoner kronor 2023 och 3 155 miljoner kronor 2024, jämfört med 2021 års beräknade nivåer för dessa år. I december 2022 beslutade riksdagen att Klimatklivet skulle förstärkas med ytterligare 400 miljoner kronor 2023 och 500 miljoner kronor årligen 2024 och 2025 för en utökad satsning på laddinfrastruktur.

Regeringen arbetar för att stödja projekt och investeringar som minskar utsläppen inom industrin. Redan 2018 lanserade regeringen Industriklivet i syfte att ge stöd till just sådana projekt. Inom Industriklivet är det också möjligt att få stöd för projekt som syftar till infångning, avskiljning och lagring av koldioxid. Det är även möjligt att få stöd för strategiskt viktiga insatser för industrins omställning. Strategiskt viktiga projekt är exempelvis investeringar som syftar till att skapa en fossilfri underjordsgruva genom en elektrisk fordonsflotta, fossilfri värmning av stål genom att använda vätgas och syrgas samt genomförbarhetsstudier för att etablera ett plastreturraffinaderi. Industriklivet beräknas ha potential att på lång sikt minska växthusgasutsläppen med ca 9 miljoner ton per år, samt åstadkomma ca 6 miljoner ton negativa utsläpp per år genom infångning och lagring av biogena koldioxidutsläpp. Delar av Industriklivet ingår i Sveriges återhämtningsplan. För status på genomförandet, se bilaga 2.

För att ytterligare stärka och påskynda industrins klimatomställning förstärktes därför Industriklivet i budgetpropositionen för 2023. Genom att stärka Industriklivet med 600 miljoner kronor per år 2023–2025 kan svenska innovationer och lösningar utvecklas och exporteras, vilket bidrar till att minska utsläppen både i Sverige och globalt och påskynda omställningen.

Stödet till energieffektiviseringar i flerbostadshus togs fram 2021 och var ett stöd som syftade till att hantera utmaningen att energieffektiviseringar ofta inte är lönsamma för fastighetsägare (Promemoria Förslag till förordning om stöd till energieffektivisering i flerbostadshus). Dessa hinder motiverar ett statligt stöd eftersom samhällsnyttan av energieffektiviseringen är högre än den privata nyttan. Målsättningen för åtgärden var att förverkliga den stora potential för energieffektivisering som finns i det befintliga flerbostadshusbeståndet. Genom att minska skillnaden mellan lönsamma och icke lönsamma åtgärder förväntades en större andel energieffektiviseringsåtgärder bli genomförda. Energieffektiviserande renovering ger möjligheter att göra miljömässigt och ekonomiskt gynnsamma renoveringsval, genom bland annat medvetna materialval, återbruk och tillvaratagande av bebyggelsens befintliga värden med stöd av gestaltande professioner inom arkitektur, form och design i processerna. Denna investering ingår som en åtgärd i Sveriges återhämtningsplan (för status på genomförandet, se bilaga 2).

För att stärka långsiktig konkurrenskraft och främja en snabb omställning till ett digitalt och hållbart samhälle deltar Sverige i så kallade viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI). Sverige deltar redan i två projekt på batteriområdet samt två projekt inom vätgas med syfte att minska utsläppen i industrin. Regeringen avsatte under 2022 300 miljoner kronor och för 2023 finns ytterligare 140 miljoner kronor för IPCEI-projekt.

Regeringen har även vidtagit flera åtgärder som syftar till att stärka digitalisering av samhället. Ett exempel är etableringen av en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte, som ingår i Sveriges återhämtningsplan, och den budgeterade satsningen på välfärdens digitala infrastruktur om 50 miljoner kronor årligen fram till och med 2024 och 20 miljoner årligen från och med 2025. Regeringens mål för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen är en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. Regeringen avsätter 84,6 miljoner kronor under 2023 i syfte att uppnå kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster. För 2024 beräknas 51 miljoner kronor avsättas för samma ändamål. Regeringen beräknar även att mellan 2022 och 2027 avsätta 40 miljoner kronor årligen för medfinansiering av projekt inom EU-programmet DIGITAL.

3.2 De nationella målen på det sociala området

I kommissionens handlingsplan för pelaren för sociala rättigheter föreslogs tre övergripande EU-mål på det sociala området som ska uppnås senast 2030 och som ska bidra till att vägleda

nationell politik och nationella reformer. Stats- och regeringscheferna ställde sig bakom de övergripande målen vid det informella mötet i Porto i maj 2021, vilket sedan bekräftades av Europeiska rådet den 24–25 juni samma år. Målen är för områdena sysselsättning, utbildning och fattigdomsminskning eller social utestängning, och är i överensstämmelse med FN:s mål för hållbar utveckling. På EU-nivå har målet för sysselsättning formulerats som att minst 78 procent av befolkningen i åldrarna 20–64 år ska vara sysselsatta 2030. EU:s övergripande mål för utbildning är att minst 60 procent av alla vuxna ska delta i utbildning varje år och det övergripande målet för fattigdom eller social utestängning är att minska antalet personer som lever i risk för fattigdom eller social utestängning med minst 15 miljoner (i förhållande till 2019 års nivå) innan 2030.

Medlemsstaterna uppmanades att fastställa nationella mål inom samma områden med hänsyn till deras respektive utgångslägen och nationella förutsättningar och i enlighet med deras nationella beslutsprocesser. Målen ska redovisas till kommissionen i de nationella reformprogram som överlämnas i slutet av april varje år. Sveriges nationella mål för att bidra till de övergripande EU-målen på det sociala området fastställdes i 2022 års ekonomiska vårproposition (prop. 2021/22:100).

Sveriges nationella mål ska vara ambitiösa, realistiska, konsistenta och förenliga med hållbar och inkluderande tillväxt samt sunda offentliga finanser. Det ska finnas en tydlig koppling till de övergripande europeiska målsättningarna. Det är viktigt att alla medlemsstater tar sitt ansvar för att bidra till att de övergripande målen uppnås men de medlemsstater som ligger längre ifrån målnivåerna bör bidra mer. De nationella målen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv.

3.2.1 Sysselsättning

Sveriges nationella mål för sysselsättning är att minst 82 procent av befolkningen i åldrarna 20–64 år ska vara sysselsatta 2030. Sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män ska minska väsentligt genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad, särskilt i gruppen utrikes födda kvinnor.

Sysselsättningsgraden är hög i Sverige jämfört med i andra EU-länder. År 2022 uppgick sysselsättningsgraden för åldersgruppen 20–64 år till 82,2 procent, varav 79,2 procent för kvinnor och 85,0 procent för män, vilket var betydligt högre än genomsnittet i EU samma år på 74,7 procent. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män har i genomsnitt sedan 2001 varit ca 5,3 procentenheter. I en internationell jämförelse har Sverige en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor.

År 2022 hade sysselsättningsgraden ökat bland både inrikes och utrikes födda (20–64 år) jämfört med 2020. Ökningstakten var tydligt snabbare bland utrikes födda än bland inrikes födda. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda kvinnor var dock 18 procentenheter lägre än bland inrikes födda kvinnor och 12 procentenheter lägre än bland utrikes födda män. Skillnaden mellan inrikes födda kvinnor och utrikes födda kvinnor har varit större i Sverige än jämfört med genomsnittet i EU sedan 2002, som är det första året med statistik för EU.

En förklaring till det är att sysselsättningsgraden bland inrikes födda kvinnor är mycket hög i Sverige. Samtidigt har sysselsättningsgraden bland utrikes födda kvinnor varit högre i Sverige jämfört med genomsnittet bland utrikes födda kvinnor inom EU sedan 2002.

Alla som kan arbeta ska göra det. Arbetslinjen behöver återupprättas. För att möta läget på arbetsmarknaden behöver matchningen förbättras och kompetensbristen motas i hela landet (se vidare avsnitt 3.1.2). Ny lag (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd trädde i kraft den 30 juni 2022, som tillkommit i nära samarbete med arbetsmarknadens parter. Den nya offentliga omställningsorganisationen inledde sin verksamhet 1 oktober 2022 (se även avsnitt 3.2.2 om omställningsstudiestödet).

Långtidsarbetslösheten behöver minska och drivkrafterna för äldre som vill stanna kvar i arbetslivet förbättras (Regeringsförklaringen 18 oktober 2022, sid 4). För att förbättra integrationen är ökad sysselsättning avgörande. Utrikes föddas möjligheter att komma in och etablera sig på arbetsmarknaden behöver öka, särskilt för utrikes födda kvinnor.

En särskild utredare har tillsatts för att utreda och ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (dir. 2022:42). Utredaren ska bland annat föreslå hur Arbetsförmedlingens etableringsprogram kan göras mer flexibelt för nyanlända som står långt ifrån arbetsmarknaden. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2023.

Arbetet för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden behöver fortsätta. Skillnaderna mellan kvinnors och mäns deltagande i olika insatser behöver minska. Det gäller särskilt för arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och subventionerade anställningar (Prop. 2022/23:1 Utgiftsområde 14, sid 39).

Jämställdhetsmyndigheten har under 2022 fått i uppdrag (A2022/00809) att i samverkan med bland annat Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Syftet med studien är att fylla kunskapsluckor om kvinnornas behov och situation. Studien ska inkludera aspekter som kan utgöra signifikanta hinder för utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsinträde. Jämställdhetsmyndigheten har redovisat studien till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

Genom att prioritera kostnadseffektiva insatser som är arbetsplatsnära och som bidrar till en hög sökaktivitet har anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser kunnat minskas 2023. Effektiviseringen ger samtidigt utrymme för en fortsatt ökning av insatser i förhållande till nuvarande nivåer som svarar mot utmaningarna på arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om matchningstjänster, som kan bidra till förkortade arbetslöshetstider och till att förebygga och motverka långtidsarbetslöshet. Det handlar också om arbetsmarknadsutbildning, som kan rusta de arbetsökande för de lediga jobben och därmed bidra till att motverka kompetensbristen på arbetsmarknaden.

Det finns även utrymme för att fler ska kunna ta del av arbetspraktik. En praktikplats kan vara en bra väg in på arbetsmarknaden, bland annat genom att överbrygga arbetsgivarens osäkerhet kring en persons kompetenser. Praktik ger arbetslivserfarenhet som kan bidra till att bryta passivitet hos de arbetssökande och till att förbättra deras jobbchanser. Medel har därför tillförts för att möjliggöra fler praktikplatser som en byggsten i arbetet för att fler ska få ett jobb och bli självförsörjande.

Arbetet med att anvisa fler till reguljära studier ska fortsätta. För att förbättra ungas inträde på arbetsmarknaden har statliga medel satsats för att stärka kommunernas möjligheter att skapa jobb för ungdomar.

Den gemensamma välfärden ska vara pålitlig. Medel har därför avsatts permanent så att arbetslöshetsförsäkringen behålls på samma högre nivå som under pandemin. Regeringen har också beslutat om att lättnaderna i arbetsvillkoret, karensvillkoret och reglerna för företagare, ska fortsätta gälla under 2023. Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag om att motsvarande lättnader ska gälla tills vidare.

3.2.2 Utbildning

Sveriges nationella utbildningsmål är att minst 60 procent av alla vuxna ska delta i utbildning varje år. Av de deltagande bör minst 40 procent vara män och minst 40 procent kvinnor.

Utbildning innefattar här både formell och informell utbildning. Formell utbildning avser organiserad utbildning inom ramen för det reguljära utbildningsväsendet. Informell utbildning avser såväl personalutbildning på arbetstid, arbetsmarknadsåtgärder och kortare kurser, seminarier och studiecirkel på fritiden. Det nationella målet är på samma nivå som EU-målet. Andelen vuxna som faktiskt deltar i utbildning i Sverige i dag är osäker. Osäkerheten beror på brister i tidigare statistiska mätningar (det saknas exempelvis tidsserier). Under 2022 påbörjades datainsamlingen för den nya indikatorn.

Yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen (regionalt yrkesvux) har byggts ut kraftigt de senaste åren och nådde 2022, i spåren av pandemin, sin största omfattning någonsin. Ett omfattande statligt stöd till kommunerna är fortsatt nödvändigt för att kunna möta behoven på arbetsmarknaden och för att stärka integrationen av utrikes födda. Inte minst har satsningen på kombinationsutbildningar, som innebär att yrkesutbildning kombineras med svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, möjliggjort att fler utrikes födda kan få en sammanhållen språk- och yrkesutbildning som leder till arbete. Av de utrikes födda som 2021 läste kombinationsutbildningar utgjorde kvinnor 61 procent och män 39 procent. Satsning fortsätter därför på yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom komvux (regionalt yrkesvux) och 400 miljoner kronor tillförs i propositionen om vårandringsbudgeten för 2023. Vidare tillförs yrkeshögskolan 70 miljoner kronor och 249 miljoner kronor avsätts för studiestöd. Således har det sammanlagt beslutats om 719 miljoner kronor till utbildning för vuxna. Delar av denna satsning ingår i Sveriges återhämtningsplan. Delar av satsningen på

regionalt yrkesvux ingår i Sveriges återhämtningsplan. För status på genomförandet, se bilaga 2.

Yrkeshögskolan har en viktig roll när det gäller att möta de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige, möjliggöra omställning och främja matchningen på arbetsmarknaden. För 2023 har 70 miljoner kronor tillförts yrkeshögskolan i propositionen om vårändringsbudgeten för 2023 för att antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan även i fortsättningen ska ligga på en hög nivå. Regeringen bedömer att samma belopp bör tillföras årligen därefter (prop. 2022/23:01). Medel ska även framöver täcka privata utbildningsanordnarens ökade kostnader för mervärdesskatt vid anlitan av inhyrd personal i undervisningen. Även denna satsning utgör en del av Sveriges återhämtningsplan.

Införandet av ett nytt omställningsstudiestöd 2023 (Lag (2022:856) om omställningsstudiestöd.), som tillkommit i nära samarbete med arbetsmarknadens parter, medför att omställning eller vidareutbildning i form av studier för vuxna underlättas. Utgångspunkten för stödet är att det ges för utbildning som kan antas stärka den stödsökandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Det nya stödet kan öka efterfrågan på utbildning och det är därför viktigt att universitet och högskolor följer utvecklingen för att anpassa utbudet av utbildning och validering. Statliga universitet och högskolor och Myndigheten för yrkeshögskolan har därför fått i uppdrag att analysera sina utbildningsutbud både avseende innehåll och inom vilka former utbildningarna ges. I uppdraget ingår att beskriva hur de planerar att utveckla utbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning. Omställningsstudiestödet ingår i Sveriges återhämtningsplan. För status på genomförandet, se bilaga 2.

För 2023 har styrningen av högskolornas arbete med kompetensförsörjning stärkts genom att lärosätena särskilt ska redovisa hur de utvecklat utbildningsutbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning (Regleringsbrev för 2023). Därutöver ska en redovisning lämnas över hur lärosätet möter det omgivande samhällets behov av utbildning. Universitetskanslersämbetet ska därtill utveckla en prognosmodell avseende det behov av vidareutbildning som det nya omställningsstudiestödet kan ge upphov till. Lärosätena har tillförts betydande resurser genom budgetpropositionen i flera omgångar sedan 2015 för att möjliggöra fler utbildningsplatser inom bland annat vårdutbildningar, förskolläro- och lärarutbildningar och ingenjörsutbildningar. Resurser för att möta efterfrågan på utbildning vid universitet och högskolor ingår som en åtgärd i Sveriges återhämtningsplan. För status på genomförandet, se bilaga 2.

3.2.3 Fattigdom och social utestängning

Sveriges mål för fattigdom och social utestängning är att antalet kvinnor och män, flickor och pojkar som lever i risk för fattigdom eller social utestängning innan 2030 ska minska med minst 15 000 i förhållande till 2019 års nivå. Av dessa bör minst en tredjedel vara barn.

Under längre tid har andelen som lever i risk för fattigdom eller social utestängning i Sverige legat relativt stabilt omkring 17–18 procent, mätt med EU:s indikator Risk för fattigdom eller social utestängning (eng. At risk of poverty or social exclusion [AROPE]). Det är en lägre andel än genomsnittet för EU som år 2021 uppgick till knappt 22 procent.

Nationell handlingsplan för genomförande av barngarantin

I mars 2022 beslutade regeringen den nationella handlingsplanen för att implementera den europeiska barngarantin. Målet är att förebygga och bekämpa social utestängning genom att garantera att alla barn har faktisk tillgång till en uppsättning grundläggande samhällstjänster. De flesta av tjänsterna är dessutom kostnadsfria.

Vid sidan av de grundläggande samhällstjänsterna finns den ekonomiska familjepolitiken som förstärker barnhushållens ekonomi och minskar risken för ekonomisk utsatthet.

Nationell hemlöshetsstrategi

Regeringen beslutade i juli 2022 om en nationell hemlöshetsstrategi för perioden 2022–2026. Syftet med en nationell hemlöshetsstrategi är att tydliggöra inriktningen för insatser för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet och insatser för att förebygga att människor blir hemlösa. Insatserna i strategin bör kunna genomföras oberoende av hur bostadsmarknaden utvecklas under perioden och kräver ingen ny lagreglering. Det sker också arbete parallellt på andra områden som påverkar utvecklingen, till exempel tillgängligheten av missbruks- och beroendevården samt psykiatrin.

I strategin anges fyra mål för att motverka hemlöshet:

Mål 1. Hemlöshet ska förebyggas

Mål 2. Ingen ska bo eller leva på gatan

Mål 3. Bostad först bör införas nationellt

Mål 4. Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas.

För att stärka kommunernas arbete med att motverka hemlöshet har regeringen riktat ett flerårigt statsbidrag under strategiperioden för att förstärka och implementera metoden ”Bostad först”.

Förstärkt satsning på ”Bostad först” för att motverka hemlöshet

Metoden ”Bostad först” innebär att personer i akut hemlöshet erbjuds en bostad i kombination med frivilliga och individuellt anpassade hjälpinsatser. Utgångspunkten är att hemlösa personer har samma behov av ett tryggt långsiktigt boende som andra, oavsett om de har andra problem utöver bristen på bostad. Ett tryggt boende är ibland också en förutsättning för att stöd och vård i olika former ska ha effekt. Metoden har visat sig vara effektiv och rekommenderas av Socialstyrelsen i de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård samt i de psykosociala insatserna vid schizofreni.

Socialstyrelsen fick i juli 2022 inom ramen för den nationella hemlöshetsstrategin i uppdrag att fördela 30 miljoner kronor i statsbidrag till kommuner för att starta eller utöka arbetet med metoden ”Bostad först”. Regeringen har i november 2022 avsatt ytterligare 40 miljoner kronor till detta statsbidrag för 2023 samt beräknar avsätta 40 miljoner per år fram till och med 2026.

Höjt underhållsstöd för ensamstående föräldrar

Ensamstående föräldrar har oftare en knappare ekonomi än föräldrar som är sammanboende och många barn med låg ekonomisk standard lever i hushåll som är mottagare av underhållsstöd. Senast i augusti 2022 höjdes underhållsstödet för barn i åldersgruppen 7–10 år. En höjning av underhållsstödet stärker inkomsterna för ensamstående föräldrar, och kommer särskilt ensamstående kvinnor med barn till del.

Fritidskort till barn och unga

För att värna barns och ungas tillgång till idrotts- och föreningslivet avser regeringen att införa ett fritidskort. Särskilt barn och unga från socioekonomiskt utsatta hushåll ska med fritidskortet få förbättrade möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Under 2023 utvecklas nödvändig infrastruktur för att fritidskortet ska kunna införas 2024.

Nivåhöjningar inom pensionsområdet

Sedan 2020 har flera reformer genomförts som inneburit höjningar av olika delar av ålderspensionärens inkomst. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer har förstärkts vid flera tillfällen. Därtill har en ny förmån, inkomstpensionstillägg, införts som komplement till den inkomstgrundade pensionen. Sammantaget har dessa nivåhöjningar bidragit till att sänka andelen med låg ekonomisk standard bland personer 65+ från 16 procent 2020 till 9 procent 2023. Skillnaden är betydligt större bland kvinnor, där andelen sjunkit från 20 procent till 10 procent. Bland män har andelen sjunkit från 11 procent till 8 procent.

4. Framsteg mot FN:s globala mål för hållbar utveckling

Ambitionen att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 ligger fast. Regeringen bedriver bland annat en ambitiös klimat- och miljöpolitik, vilket är en viktig del av arbetet med Agenda 2030. Sverige har goda förutsättningar och en hög ambition att gå i täten i omställningen till ett hållbart samhälle, såväl nationellt som internationellt. Samtidigt har Sverige stora samhällsutmaningar och befinner sig mitt i flera pågående kriser, vilket påverkar genomförandet av Agenda 2030 negativt.

Regeringens politiska prioriteringar genom de gemensamma samarbetsprojekten utgör inriktningen för Sveriges arbete med Agenda 2030. Samarbetsprojekten för att lösa Sveriges viktigaste samhällsproblem är: tillväxt och hushållsekonomi, kriminalitet, migration och integration, klimat och energi, hälso- och sjukvård samt skola. Det finns även utmaningar inom miljöområdet. Förutsättningarna för planerbara fossilfria kraftslag ska förbättras för att

öka produktionen av el. Genom att fokusera på insatser till dessa områden bidrar Sverige till genomförandet av Agenda 2030. Sverige bidrar även till genomförandet av Agenda 2030 genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken.

Sverige har tagit flera politiska initiativ och beslut för ett mer sammanhållande genomförande av Agenda 2030. Sverige har bland annat tillsatt en Agenda 2030-delegation, tagit fram en handlingsplan för Agenda 2030, utsett en nationell samordnare för Agenda 2030 och tagit fram en proposition om genomförandet av Agenda 2030. Propositionen innehåller ett övergripande mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande. Målet betonar att Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling i dess tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och den miljömässiga – genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Utmaningar

Sveriges frivilliga rapportering till FN om Agenda 2030 har visat att Sverige har utmaningar kopplat till agendans mål. Kommissionens landrapport från 2020 pekar på att en försämring av Sveriges resultat har skett gällande mål 10 ”Minskad ojämlikhet” och mål 12 ”Hållbar konsumtion och produktion”, om än från höga nivåer. Eurostats rapport om hållbar utveckling inom EU indikerar tvärtom att framsteg har gjorts avseende mål 12, men att Sverige presterar sämre än EU-länderna i genomsnitt. Eurostats rapport utgår från något färskare statistik. Kommissionens landrapport konstaterar att brottsligheten har ökat i Sverige och nu ligger över EU-genomsnittet. Utvecklingen inom mål 16, ”Fredliga och inkluderande samhällen”, är enligt Eurostats rapport negativ. Detta gäller även för mål 1 ”Ingen fattigdom”, mål 4 ”God utbildning för alla” och mål 5 ”Jämställdhet”. Statusen för dessa är dock fortsatt bättre än för EU:s medlemsstater i genomsnitt.

5. EU-fonder

I den av förra regeringen beslutade Sveriges återhämtningsplan förklaras sannolika synergieffekter, samstämmighet och enighet mellan åtgärder i återhämtningsplanen och åtgärder i andra EU-program. I återhämtningsplanen redogörs även för skillnader mellan åtgärder i återhämtningsplanen och åtgärder i andra EU-program. Information om undvikande av dubbelfinansiering finns i återhämtningsplanen. Den 4 maj 2022 antog Europeiska unionens råd genomförandebeslutet för den svenska återhämtningsplanen.

Det svenska genomförandet av EU-fonderna inom EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2021–2027 har startat. EU-förordningarna inom sammanhållningspolitiken trädde i kraft den 1 juli 2021.

Kommissionen godkände Sveriges partnerskapsöverenskommelse den 25 maj 2022. I partnerskapsöverenskommelsen anges Sveriges strategiska inriktning för Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Fonden för en rättvis omställning (FRO), Europeiska

socialfonden+ (ESF+) och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF). Därutöver innehåller den bland annat uppgifter om komplementaritet och synergier mellan fonderna och med vissa andra EU-fonder, samt om Sveriges tilldelning av medel från fonderna.

Kommissionen godkände den 31 augusti 2022 Sveriges nationella program för FRO för programperioden 2021–2027. FRO fokuserar på län i Sverige vars industrier är koldioxidintensiva eller fossilberoende. Fonden ska motverka sociala, sysselsättningsrelaterade, ekonomiska och miljömässiga negativa effekter av klimatomställningen genom investeringar i bland annat klimatsmart teknisk utveckling, cirkulär ekonomi och kompetensutveckling.

Kommissionen har under 2022 godkänt åtta regionala och ett nationellt program inom Eruf avseende programperioden 2021–2027 i Sverige. Insatserna inom regionalfondsprogrammen ska bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling. De ska bland annat genom att stödja den regionala utvecklingskraften, näringslivets konkurrenskraft och sysselsättning, inklusive kompetensutveckling. Inom kompetensutvecklingen är det specifika målet att utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap. Insatserna ska därmed bidra till ett grönt, hållbart och mer innovativt Europa.

Kommissionen godkände den 8 augusti 2022 Sveriges nationella program för ESF+ för programperioden 2021–2027. Det nationella programmet för ESF+ innehåller insatser som leder till att tillgången till sysselsättning förbättras, livslångt lärande främjas, aktiv inkludering uppmuntras och social inkludering främjas.

I partnerskapsöverenskommelsen och i programmen har synergier, komplementaritet mellan dessa fonder och åtgärder i återhämtningsplanen identifierats. Åtgärder i den svenska återhämtningsplanen kompletterar och säkerställer synergi, enhetlighet och samstämmighet med insatser som planeras inom Eruf och FRO på såväl nationell nivå som regional nivå. Klimatklivet har fokus på andra typer av åtgärder än åtgärder inom FRO och kan till exempel finansiera verksamhet som administreras av andra aktörer än större företag. Jämfört med FRO riktar sig Industriklivet, precis som Klimatklivet, till en bredare uppsättning målgrupper. Även Eruf bedöms komplettera återhämtningsplanen bland annat kopplat till Klimatklivet och Industriklivet.

Inom fokusområdet utbildning och omställning kompletterar medel från RRF andra EU-medel som också syftar till att stärka sysselsättningen och bidra till kompetensförsörjningen däribland ESF+ och React-EU.

Gränsdragningen avseende satsningar på tillgång till bredband av hög överföringskapacitet som planeras att finansieras inom de två nordligaste regionalfondsprogrammen Mellersta Norrland och Övre Norrland och satsningar inom samma område inkluderade i återhämtningsplanen är viktig. Post-och telestyrelsen (PTS) är ansvarig myndighet för det nationella stödsystemet för bredbandsutbyggnad som till stora delar ingår i

återhämtningsplanen, i enlighet med förordningen (2020:266) om statligt stöd för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur. Av förordningen följer att stöd bland annat inte får lämnas för åtgärder som beviljats statligt stöd inom Eruf. Vidare har Tillväxtverket i sitt regleringsbrev för 2022 fått ett uppdrag kopplat till bredbandsprojekt i aktuella regionalfondsprogram programperioden 2021–2027.

Den 22 september 2022 beslutade regeringen om att till kommissionen överlämna Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, som omfattar medel från Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) samt från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). Insatserna inom den strategiska planen ska bidra till att uppfylla det övergripande målet om att modernisera jordbruket och landsbygdsområden, samt de allmänna målen om en konkurrenskraftig motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som säkerställer livsmedelstryggheten på lång sikt, miljö och klimat samt förbättrad socioekonomisk struktur i landsbygdsområden. Kommissionen godkände den svenska strategiska planen den 28 oktober samma år.

6. Institutionella frågor och deltagande av berörda parter

6.1 Institutionella frågor

Sveriges nationella reformprogram för 2023 är främst baserat på regeringens förslag till åtgärder och reformambitioner i budgetpropositionen 2023 och 2023 års ekonomiska vårproposition och vårändringsbudget. I år har vårpropositionen och vårändringsbudgeten präglats av den ekonomiska återhämtningen efter covid-19-pandemin samt Rysslands fullskaliga invasion i Ukraina, vilket återspeglas i avsnittet om reformpolitiken. Vid framtagandet har hänsyn tagits till de landsspecifika rekommendationer som Sverige fick inom ramen för den europeiska planeringsterminen 2019–2022. Programmet återspeglar även de politiska prioriteringarna i kommissionens årliga hållbara tillväxtstrategi, samt Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Riksdagens finansutskott har informerats om det nationella reformprogrammet. Under rådets behandling av de landsspecifika rekommendationerna 2019, 2020, 2021 och 2022 informerade och samrådde regeringen med riksdagen vid ett flertal tillfällen. Europeiska planeringsterminen 2023 har även behandlats vid flertalet tillfällen under året i EU-nämnden inför möten i olika rådskonstellationer.

6.2 Överläggningar med arbetsmarknadens parter

För att utveckla dialogen med arbetsmarknadens parter inom europeiska planeringsterminen och den nationella beslutsprocessen har regeringen upprättat en referensgrupp med företrädare för berörda departement i Regeringskansliet och de centrala partsorganisationerna (Svenskt näringsliv, LO, TCO, SACO, Sveriges Kommuner och Landsting, Arbetsgivarverket och Företagarna). Referensgruppen träffas regelbundet för att diskutera och samråda om genomförandet av europeiska planeringsterminen i Sverige.

Från och med 2022 är även de nationella målen på det sociala området en del i arbetet. Som en del av regeringens ambitioner att stärka delaktigheten i det EU-relaterade arbetet genomförs samråden. Syftet med dessa är att på ett systematiskt sätt ta tillvara på expertis i olika sakfrågor inom det civila samhället och hos andra samhällsaktörer och därmed öka kvaliteten i regeringens beslutsunderlag. Den 22 mars 2023 inbjöds de ovannämnda organisationerna till ett samråd.

Arbetsmarknadens parter har i likhet med tidigare år inbjudits att bidra med skriftliga underlag till årets nationella reformprogram. Regeringskansliet fick in underlag från Företagarna, LO/TCO, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner (både som arbetsmarknadspart och som företrädare för den lokala och regionala nivån). I bilagan återfinns de underlag som har inkommit från parterna och som redogör för exempel på det arbete parterna bedriver i enlighet med strategins riktlinjer och målsättningar.

6.3 Lokal och regional förankring

Förankring och genomförandet av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken sker på nationell, regional och lokal nivå, genom de nationella stödmyndigheterna Jordbruksverket, Sametinget och Skogsstyrelsen, de 21 länsstyrelserna respektive 40 lokala utvecklingsgrupper som arbetar med leadermetoden.

Den förra regeringen har i mars 2021 fattat beslut om skrivelsen Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Den har därefter behandlats av riksdagen. Den nya strategin utgör den långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken och ska bidra till omställningen till en hållbar utveckling i alla delar av landet.

För att vidareutveckla dialogen mellan den nationella och regionala nivån om frågor av betydelse för regional utveckling har regeringen inrättat ett Forum för hållbar regional utveckling 2022–2030. Det är en fortsättning av tidigare forum. Forumet består av en politisk del och en tjänstemannadel där regionerna träffar regeringen för dialog. Utgångspunkten är att ett delat ansvar för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken mellan regional och nationell nivå förutsätter en nära dialog och samverkan om viktiga utvecklingsfrågor.

6.4 Samråd med intresseorganisationer och civila samhällets organisationer

Det finns idag en rad befintliga samrådsförfaranden, vilka även täcker frågor som berör europeiska planeringsterminen. Berörda intressenter ingår ofta i referensgrupper inom utredningsväsendet och ges möjlighet att framföra synpunkter på utredningsförslag genom remissförfarandet på sina respektive områden. Det förekommer också att regeringen bjuder in till hearings för att föra dialog kring specifika frågeställningar. Det förs vidare kontinuerliga diskussioner inom olika samrådsorgan. Till exempel, ett särskilt sakråd hölls med representanter för det civila samhället i september 2021, i framtagandet av nationella mål på det sociala området, och några av dem inkom även med skriftliga bidrag.

Efter önskemål om att utveckla dialogen med organisationer i det civila samhället om det nationella genomförandet av Europa 2020-strategin ägde ett första horisontellt samråd med det civila samhället rum hösten 2011. Detta arbetssätt välkomnades av deltagarna och årliga samråd har därefter ägt rum. Den 28 mars 2023 inbjöds berörda organisationer till ett samråd om årets europeiska planeringstermin för att bidra till det nationella reformprogrammet. De inbjöds även att inkomma med skriftliga bidrag till arbetet. Regeringskansliet fick skriftliga underlag från Fastighetsägarna, Folkbildningsrådet, Funktionsrätt Sverige, Föreningen Norden, Hyresgästföreningen, Riksförbundet Attention, Rädda Barnen, SISU Idrottsutbildarna, Skoopi och Vetenskap och Allmänhet. Underlagen återfinns i bilagan.

Sweden's contribution to the Country-specific recommendations (CSR) assessment

Semester cycle 2023

CSR.2022.1

CSR 1 Subpart 1: In 2023, ensure that the growth of nationally financed primary current expenditure is in line with an overall neutral policy stance, taking into account continued temporary and targeted support to households and firms most vulnerable to energy price hikes and to people fleeing Ukraine. Stand ready to adjust current spending to the evolving situation.

Measures	
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:35 PM)</p> <p>A temporary targeted support for the most financially vulnerable families has been extended until the 1st of July 2023. The purpose of the support is to strengthen the financial situation of vulnerable households during these times of increasing prices. On top of the regular budget bill, financial support to compensate households and firms for high energy prices have been adopted/announced. When considered as a whole, the budget bill of 2023 and temporary measures to support households and firms are deemed to constitute an overall neutral fiscal policy stance.</p>
Comments	
State of play	

CSR 1 Subpart 2: Expand public investment for the green and digital transitions, and for energy security taking into account the REPowerEU initiative, including by making use of the Recovery and Resilience Facility and other Union funds.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Announced (17/02/2023 17:19 PM)</p> <p>The government has decided that it will return to the medium target (surplus target) in 2023. It is currently projected that the medium target will also be met in 2024 and 2025.</p>
Comments	
State of play	

CSR 1 Subpart 3: For the period beyond 2023, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 17:36 PM)</p> <p>In the 2023 Budget Bill both the Industrial Leap and the Climate Leap which support the green transition in Sweden was strengthened. Both instruments are partly funded through the Recovery and Resilience Facility.</p>
Comments	
State of play	
Entry 1	<p>Ongoing. Currently announced budget and support measures are in line with an overall neutral fiscal policy stance, but the government retains the option to adjust its economic policies if economic circumstances deviate from forecasts.</p>

CSR 1 Subpart 4: Reduce risks related to high household debt and housing market imbalances by reducing the tax deductibility of mortgage interest payments or by increasing recurrent property taxes.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 17:30 PM)</p> <p>Taxes: No measures regarding mortgage deductibility or property taxes have been taken in the 2023 Budget Bill.</p>
Comments	
State of play	
Entry 1	<p>It is of particular importance to maintain stable and predictable rules in the housing market. Any measure in this area must be seen in a long-term perspective. Changes must be handled with great care, due to the potential effects a change may have on household's financial position, household demand and economic growth.</p>

CSR 1 Subpart 5: Stimulate investment in residential construction to ease the most urgent shortages, in particular by removing structural obstacles to construction and by ensuring the supply of buildable land.

Measures	
Comments	
State of play	

CSR 1 Subpart 6: Improve the efficiency of the housing market, including by introducing reforms to the rental market.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 17:32 PM)</p> <p>A new dispute settlement arrangement is available for the collective parties on the rental market as from 1 January 2023. The reform aims to make the recurrent negotiations on rent change more efficient.</p>
Comments	
State of play	

CSR.2022.3

CSR 3 Subpart 1: Reduce the impact that pupils' socio-economic and migrant backgrounds have on their educational outcomes by providing equal access opportunities to schools and by addressing the shortages of qualified teachers.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:48 PM)</p> <p>Higher education institutions have received funds for an expansion of the initial teacher education. In the budget bill for 2021, an expansion over four years for more certified teachers through supplementary pedagogical training was also proposed, which is estimated to correspond to approx. 500 full-year students in 2021, 750 full-year students in 2022–2023 and 250 full-year students in 2024 (prop. 2020/21:1). Furthermore, more roads into the teacher profession have been created. To make it easier to change to the teaching profession, there is a trial activity (2023) with a new shorter supplementary pedagogical education (KPU) that leads to a general teacher or subject teacher degree. The training is aimed at those who have an academic degree which is</p>

	relevant to one or some of the subjects that the future teacher will teach (SFS 2021:1336).
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:45 PM)</p> <p>In 2023, additional SEK 100 million for school providers to be able to offer school during holidays also to younger students has been allocated.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:44 PM)</p> <p>The possibility for teachers to expand their teacher certificate with new subjects, other school forms or special needs education with state grants was prolonged to 2025 (prop. 2019/20:1).</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 17:47 PM)</p> <p>The decision to implement a professional programme for teachers and principals aims, among other things, to increase the attractiveness of the teaching profession, thus attract more people to teacher education programmes (prop. 2022/23:54).</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 17:41 PM)</p> <p>In order for more children to participate in preschool, new legislation has been introduced in the Education Act (2010:800) by SFS 2022:833 Municipalities must contact guardians of children without a preschool place and inform them about the preschool's purpose and the child's right to preschool. Municipalities must also provide a reserved preschool place for children with a need of language development in the Swedish language, for example children who have lived in Sweden for a short time.</p>
Comments	

State of play	
Entry 4	The changes to the Education Act came into force on 1 July 2022 and apply to education starting after 1 July 2023.

CSR 3 Subpart 2: Develop skills of disadvantaged groups, including people from migrant backgrounds, by adapting resources and methods to their needs to help their integration into the labour market.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:58 PM)</p> <p>In June 2022, a state inquiry was established with the task to explore and propose more paths to working life for youth in upper secondary education. The inquiry is tasked to take into account the needs of the labour market, as well as the different prerequisites to learning of pupils. The inquiry should also take into account that many pupils are not ready to choose a profession in the last year of elementary school (dir. 2022:74).</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:56 PM)</p> <p>In June 2022, a state inquiry was established with the task to explore and propose how the adult vocational education within the municipal adult education can be more efficient and better correspond to the needs of the labour market and individuals (dir. 2022:84).</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:53 PM)</p> <p>Since 2021 funds have been allocated to the Swedish board of education for initiatives that aim to improve the knowledge of the Swedish language for employees within elderly care. In the budget bill for 2022, which was passed by parliament, (prop. 2021/22:1), the grant was increased to SEK</p>

	<p>60 million per year 2022-2024 and the initiative was broadened to include employees within the whole welfare sectors.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:52 PM)</p> <p>Since 2015 study associations and folk high schools within the liberal adult education have received government grants for basic language courses within the initiative Swedish from day one. The courses are offered to asylum seekers and individuals with a residence permit who are living in the Migration Agency's accommodation facilities. Since July 2022, these courses are also available to individuals who have been granted a temporary residence permit under the EU Temporary Protection Directive. For 2022, the government grant amounted to SEK 110 million (prop. 2021/22:1, prop. 2021/22:252) and for 2023 to SEK 30 million (prop. 2022/23:1).</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 17:50 PM)</p> <p>In 2022, new legislation concerning validation within the adult education was adopted (prop. 2021/22:123, bet. 2021/22:UbU23). The legislation obliges the municipalities to offer introductory mapping and validation in municipal adult education. The measures will contribute to a more efficient management of skills, a faster establishment in the labour market and improve the possibilities to transitions during a working life. SEK 30 million per year has been allocated for the initiative 2022 and thereafter 60 million per year.</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Announced (17/02/2023 17:59 PM)</p> <p>Assignment to the Swedish Employment Public Service (PES) for a better skills supply. The PES must develop and improve the work with employer contacts and to take the other necessary measures to increase the number of participants in Work Experience Placements, Labour Market Training, Wage Subsidies, and other Subsidised Employment. The PES must</p>

	also specifically develop employer contacts to support job seekers who are far from the labour market.
Comments	
State of play	

CSR.2022.4

CSR 4 Subpart 1: Reduce overall reliance on fossil fuels

Measures	
Comments	
Entry 1	Many measures are being carried out that contribute to lowering the reliance on fossil fuels, not least measures linked to the electrification of industry and transport sectors. See for example reported measures on charging infrastructure.
State of play	

CSR 4 Subpart 2: by accelerating the deployment of renewables and boosting complementary investment in network infrastructure, strengthening internal grids within the country to ensure sufficient network capacity,

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:02 PM)</p> <p>In the regulatory mandate for 2023, the Swedish Government gave the Swedish TSO (Svenska kraftnät) an assignment to expand the transmission network to also include the island of Gotland. Svenska kraftnät will report back on a plan for</p>

	<p>timeline and technology choices for the expansion on 29 September 2023 the latest.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 11:16 AM)</p> <p>In August 2021, changes in the Swedish Electricity Act became effective that enable faster permit processer regarding the Swedish electricity grid. Since then, public inquiries have formed proposals for law changes with potential to achieve faster permit processes. The proposals are now being processed within the Swedish Government Offices.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:04 PM)</p> <p>In the budget bill for 2023, the Government approved a guideline for investment plan for the Swedish TSO (Svenska krafnet) of approx. 27 billion SEK between 2023-2025.</p>
Comments	
State of play	

CSR 4 Subpart 3: [improving energy efficiency](#),

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:05 PM)</p> <p>The Swedish Government gave all government authorities an assignment to implement possible and suitable measures that lower their energy use until 31 March 2023. The Swedish Energy Agency will compile data from all authorities for overview on measures taken and energy savings during the period.</p>

Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 11:18 AM)</p> <p>In the state budget for 2023 the government invested 1,2 billion SEK for the period 2023-2025 in grants for energy efficiency in single-family homes that are mainly heated with electricity or gas.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:04 PM)</p> <p>In the state budget for 2023 the government invested 1,2 billion SEK for the period 2023-2025 in grants for energy efficiency in single-family homes that are mainly heated with electricity or gas.</p>
Comments	
State of play	

CSR 4 Subpart 4: and further streamlining permitting procedures in relation to renewable energy projects.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:07 PM)</p> <p>In April 2022, the Swedish government appointed a special investigator to submit a proposal on how to strengthen municipalities' incentives for expansion of wind power, with the aim of coping with climate change and the increased electrification of society. The assignment is to be reported by 31 March 2023 the latest.</p>
Comments	
State of play	

CSR.2021.1

CSR 1 Subpart 1: In 2022, maintain a supportive fiscal stance, including the impulse provided by the Recovery and Resilience Facility, and preserve nationally financed investment.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:11 PM)</p> <p>In the budget bill for 2022, supportive measures of 1,5 percent were decided by the parliament.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:21 PM)</p> <p>In the budget bill for 2022, supportive measures of 1,5 percent were decided by the parliament.</p>
Comments	
State of play	

CSR 1 Subpart 2: When economic conditions allow, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring fiscal sustainability in the medium term.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:12 PM)</p> <p>The government has decided that it will return to the medium target (surplus target) in 2023</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 13:22 PM)</p>

	The government has stated that it will return to the medium target (surplus target) in 2023
Comments	
State of play	

CSR 1 Subpart 3: At the same time, enhance investment to boost growth potential. Pay particular attention to the composition of public finances, on both the revenue and expenditure sides of the budget, and to the quality of budgetary measures in order to ensure a sustainable and inclusive recovery. Prioritise sustainable and growth-enhancing investment, in particular investment supporting the green and digital transition.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:15 PM)</p> <p>In order to maintain and increase Swedish biogas production, The Swedish government announced a long term biogas production investment support in mars 2022. 450 million SEK was set aside according to proposals in the budget bill for 2022 with the aim of increasing the production of biogas and strengthening the producers' competitiveness. In 2023, the support is proposed to increase to SEK 650 million for the same purpose. In 2024, a control station for the evaluation of aid design will be implemented to ensure a purpose according to and cost-effective aid.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:14 PM)</p> <p>Due to high fuel prices the reduction mandate for petrol and diesel is paused at 2022 levels for 2023 (prop. 2021/22:243).</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:23 PM)</p>

	<p>Reduction mandate for plane aviation kerosene has been introduced (Bill 2020/21: 135, amendment 2020/21: MJU20, rskr. 2020/21: 303). In 2021, the reduction level will be 0.8 percent and then increase to 27 percent in 2030.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:23 PM)</p> <p>New reduction levels in the reduction mandate for petrol and diesel has entered into force (prop. 2020/21:180, bet. 2020/21: MJU23, rskr. 2020/21:411). By 2030, reduction levels will increase to 66 percent for diesel and 28 percent for petrol.</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/02/2022 13:25 PM)</p> <p>In order to maintain and increase Swedish biogas production, the government will set aside SEK 1 900 million in 2022–2024 to support the production of biogas. In 2024, a control station for the evaluation of aid design will be implemented to ensure a purpose according to and cost-effective aid.</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:17 PM)</p> <p>1 090 million Swedish crowns for 2023, 1 billion Swedish crowns for 2024 and 505 million Swedish crowns for 2025 in fossil-free charging and refuelling infrastructure for cars and trucks to convert the transport sector to fossil-free.</p>
Entry 7	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:16 PM)</p> <p>Adoption of a national electrification strategy.</p>
Comments	

State of play

CSR 1 Subpart 4: Give priority to fiscal structural reforms that will help provide financing for public policy priorities and contribute to the long-term sustainability of public finances, including, where relevant, by strengthening the coverage, adequacy and sustainability of health and social protection systems for all.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:21 PM)</p> <p>From January 1, the tax reduction for those with sickness- and activity compensation has been strengthened with the aim to remove the difference in taxation of such compensation and earned income.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:28 PM)</p> <p>From January 1, the tax reduction for those with sickness- and activity compensation has been strengthened with the aim to remove the difference in taxation of such compensation and earned income.</p>
Comments	
State of play	

CSR.2020.1

CSR 1 Subpart 1: In line with the general escape clause, take all necessary measures to effectively address the pandemic, sustain the economy and support the ensuing recovery. When economic conditions allow, pursue fiscal policies aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring debt sustainability, while enhancing investment.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:19 AM)</p> <p>Vaccines against covid-19 are transported to Sweden. The Government and Sweden's municipalities and regions (SALAR) have signed an agreement with the aim that the regions are responsible for vaccinating the population. The state pays for vaccines and reimburses the regions for vaccination costs. In total, the government allocates several billion kronor for this. The regions carry out the vaccinations in accordance with the Swedish Public Health Agency's recommendations.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:17 AM)</p> <p>The government, several governmental agencies and the country's regions are working together to urgently offer the population vaccine against covid-19. The government has chosen to enter into several agreements for the purchase of different types of vaccine. Ongoing.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:08 AM)</p> <p>The total effect on the net lending for the measures taken in response of the pandemic sums up to about SEK 161 billion for 2020. During 2020 the Government assumed responsibility for municipalities' and regions' extraordinary Covid-19-related costs. During 2021 the compensation of this kind, has</p>

	<p>been limited to cover urgent transports of patients. In addition to this, the regions also received a standard compensation for covid-19 related healthcare in 2021 (and 2022). Funding has also been allocated to increase testing and contact tracing.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:51 PM)</p> <p>On March 15, 2021, new sickness benefit rules came into force. Changed rules aim at giving people on sick leave better opportunities to complete their rehabilitation and return to work. (The rules are general; they cover those with a reduced working capacity due to post-covid among others) The Government on 3 February 2022 proposed, in its bill to the Parliament, that employers that have received support for short-term work schemes earlier during the pandemic, shall be able to receive such support in the future as well, provided that the general conditions for support are met.</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:53 PM)</p> <p>On March 15, 2021, new sickness benefit rules came into force. Changed rules aim at giving people on sick leave better opportunities to complete their rehabilitation and return to work. (The rules are general; they cover those with a reduced working capacity due to post-covid among others).</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/02/2022 13:52 PM)</p> <p>The Government on 3 February 2022 proposed, in its bill to the Parliament, that employers that have received support for short-term work schemes earlier during the pandemic, shall be able to receive such support in the future as well, provided that the general conditions for support are met.</p>
Comments	
State of play	

Entry 1	In progress
Entry 2	If the Parliament adopts the proposal it will enter into force 1 April 2022.

CSR 1 Subpart 2: Ensure the resilience of the health system, including through adequate supplies of critical medical products, infrastructure and workforce.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Deleted (17/02/2023 19:01 PM)</p> <p>Agreement with the Swedish Association of Local Authorities and Regions to enable large-scale testing throughout the country. Includes large-scale testing with PCR-tests and rapid antigen tests. It was agreed that the state would bear the costs, at the same time as the regions undertake to carry out the testing based on the Public Health Agency of Sweden's recommendations.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:14 AM)</p> <p>In June 2021, national regulation came into place in addition to Regulation (EU) 2021/953 and Regulation (EU) 2021/954 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2021. The additional regulation was needed to establish a firm legal ground for the issuance of EU DCC in the Swedish context, from 1 July 2021.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:13 AM)</p> <p>During 2021, The Swedish E-health Agency, The Public Health Agency and The Agency for Digital Government were commissioned to establish a digital infrastructure for issuing EU DCC (EU Digital COVID Certificates). The system was implemented on 1 July for vaccination certificates and on 12 August for test and recovery certificates. During the Autumn</p>

	<p>of 2021, additional changes were made in the system to make sure that vaccination certificates can be issued to persons without social security numbers or so called co-ordination numbers as well as persons who have been vaccinated outside the EU.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:09 PM)</p> <p>Commission to the Medical Products Agency to secure access to medical products and devices: The Agency has, for instance, worked on specific amendments to its regulations, questions concerning the transfer of medical products between pharmacies and regions.</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:07 PM)</p> <p>Prognoses and changing scenarios (decided July 2020 and December 2020 implemented, prolonged into 2021): The National Board of Health and Welfare will assess what measures, both national and regional, may be necessary to strengthen health care services and the ability of social services to effectively manage new outbreaks.</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:05 PM)</p> <p>Restrictions on dispensing medications (decided March 2020 and implemented): Following proposals from the Medical Products Agency, the Government restricted the dispensing of medications to the quantities that patients need for three months. Exemptions can only be made for special reasons. Restrictions were valid through 2021.</p>
Entry 7	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:04 PM)</p> <p>In order to ensure the resilience of the health system, the Swedish National Board of Health and Welfare (NBHW) has been assigned responsibility for purchasing medical products in cause of national stock shortages. During 2021 several</p>

	<p>pharmaceuticals have been purchased through this system: bamlanivimab, casirivimab, sotrovimab and molnupiravir. NBHW is also responsible body for Swedish attendance in European JPA. For as long there as there is need for it, the Swedish government will empower NBHW to conduct this assignment task. A commission to the NHBW was adopted to help secure access to medicines that can be used for treating patients with covid-19 (decided March 2020). The Board is also commissioned to assist with redistribution of medicines, if needed. The commission to the NBHW from 2020 has been prolonged until June 2022, resulting in EU joint procurement and bilateral procurement of monoclonal antibodies and new antiviral treatments for covid-19.</p>
<p>Entry 8</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:02 PM)</p> <p>Commission to the Public Health Agency of Sweden to quickly coordinate actors needed to provide enhanced covid-19 testing nationally (decided March 2020 and implemented, prolonged in parts for 2021 and 2022), to ensure flows of large-scale testing at national level (decided in June 2020 and implemented, prolonged for 2021 and 2022 in parts) and to assist the regions in large-scale testing (decided June 2020 and implemented, prolonged for 2021 and 2022 in parts), which expand the capacity for PCR testing for covid-19 within their respective geographical areas.</p>
<p>Entry 9</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:00 PM)</p> <p>In June 2021, new legislation came into force enabling the Medical Products Agency to get access to the national register for vaccination and complete data in reports on adverse drug reactions (if data on vaccination is lacking). The new legislation was a prerequisite to conduct a commission to the Medical Products Agency in order to secure continuous monitoring of the covid-19 vaccines (decided in November 2020 and implemented prolonged into 2024): This includes collecting and analysing reports on</p>

	<p>adverse drug reactions from health care staff and private persons who have been vaccinated.</p>
Entry 10	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:59 PM)</p> <p>In the Budget Bill for 2022 the Government initiated a national centre of competence for care of older persons at the National Board of Health and Welfare. By doing so the Government is strengthening national work on care of older persons in order to clarify the importance of good and safe care of older persons.</p>
Entry 11	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:54 PM)</p> <p>In June 2021, new legislation came into force enabling the Medical Products Agency to get access to the national register for vaccination and complete data in reports on adverse drug reactions (if data on vaccination is lacking). The new legislation was a prerequisite to conduct a commission to the Medical Products Agency in order to secure continuous monitoring of the covid-19 vaccines (decided in November 2020 and implemented prolonged into 2024): This includes collecting and analysing reports on adverse drug reactions from health care staff and private persons who have been vaccinated.</p>
Entry 12	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:54 PM)</p> <p>Public service obligations on air routes: On April 6, 2020, The Swedish government decided to impose public service obligations on eight routes between Stockholm Arlanda and airports in the Northern region of Sweden as well as between Arlanda and the island of Gotland until September 6, 2020. At the same time, the Swedish Transport Administration was instructed to decide on further provisions on the public service obligations as well as to enter into agreements with air carriers on the selected routes. The ground for the decision was to mitigate the crisis caused by covid-19 by securing a minimum of service for example rescue service,</p>

	<p>health care, total defense and belly freight. The decision has been prolonged until December 31, 2020. The Swedish Parliament, following a proposal from the Swedish Government, has on 23 June 2020 taken a budgetary decision to temporary, limited to 2020, increase the yearly regular state funding to municipalities for operating aid to regional non state-owned airports. The temporary increased funding for 2020 is set to 100 million SEK. The funding from the State is intended to cover parts of the municipalities' costs connected to operating aid to airports.</p>
<p>Entry 13</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:53 PM)</p> <p>To strengthen care for the elderly and health care, the Swedish Government introduced a special initiative in June of 2020, where the Central government finances part-time education to become care assistant or assistant nurse for up to 10,000 employees in the health care sector. Education will take place during paid working hours and according to an agreement between the social partners the participant shall be offered permanent full-time employment.</p>
<p>Entry 14</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:52 PM)</p> <p>Commission to the Medical Products Agency in order to secure continuous monitoring of the covid-19 vaccines (decided in November and implemented prolonged into 2024): This includes collecting and analysing reports on adverse drug reactions from health care staff and private persons who have been vaccinated.</p>
<p>Entry 15</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:51 PM)</p> <p>Commission to the Public Health Agency to ensure technical access to the national register for vaccinations. (decided in September and implemented, prolonged into 2021). In order to register vaccinations, the Public Health Agency has been</p>

	<p>commissioned to provide technical assistance in order to make possible a secure registration of these vaccinations.</p>
Entry 16	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:51 PM)</p> <p>New legislative proposals on registration of covid-19 vaccinations in a national registry from the 1st of January 2021 (decided in November by the government and in December by Parliament). The legislative proposals make it obligatory for all health care providers to register information in a national register for vaccinations.</p>
Entry 17	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:50 PM)</p> <p>Agreement with the Swedish Association of Local Authorities and Regions to enable large-scale testing throughout the country (decided June 2020 and implemented, prolonged into 2021). Which includes large-scale testing to detect active infection and antibody tests. It was agreed that the state would bear the costs, at the same time as the regions undertake to carry out the testing based on the Public Health Agency of Sweden's recommendations.</p>
Entry 18	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:49 PM)</p> <p>Commission the Public Health Agency of Sweden to quickly coordinate actors needed to provide enhanced covid-19 testing nationally (decided March 2020 and implemented, prolonged in parts into 2021), to ensure flows of large-scale testing at national level (decided in June 2020 and implemented, prolonged into 2021) and to the to assist the regions in large-scale testing (decided June 2020 and implemented, prolonged into 2021), which expand the capacity for serological testing and PCR testing for covid-19 within their respective geographical areas.</p>
Entry 19	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:48 PM)</p>

	<p>Commission to the Medical Products Agency to secure access to medical products and devices: The Agency has, for instance, worked on specific amendments to its regulations, questions concerning the transfer of medical products between pharmacies and regions.</p>
Entry 20	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:37 PM)</p> <p>Commission to the Medical Product Agency to help securing access to medicines that can be considered critical if supply chains were to be affected by the covid-19 pandemic (decided March 2020 and implemented).</p>
Entry 21	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:50 PM)</p> <p>Commission to the National Board of Health and Welfare to help securing access to medicines that can be used for treating patients with covid-19 (decided March 2020 and implemented): The Board is also commissioned to assist with redistribution of medicines, if needed. Until now, the Boards main contribution has been to represent Sweden in the EU joint procurement of remdesivir and channel information from the regions.</p>
Entry 22	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:36 PM)</p> <p>Restrictions on dispensing medications (decided March 2020 and implemented): Following proposals from the Medical Products Agency, the Government restricted the dispensing of medications to the quantities patients need for three months. Exemptions can only be made for special reasons.</p>
Entry 23	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:35 PM)</p> <p>Sweden to host EU reserves of protective and medical equipment (Implemented September 2020): Sweden is one of the six countries chosen to host the EU's reserves of</p>

	<p>emergency medical equipment and personal protective equipment (PPE).</p>
Entry 24	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:34 PM)</p> <p>Commissions to the National Board of Health and Welfare to coordinate medical supplies procurement (decided March 2020 and implemented), distribute and redistribute medical supplies (decided March 2020 and implemented) and secure access to medical devices and distribution of medical devices (decided March 2020 and implemented):The Board procures medical supplies and PPE on the open market and represent Sweden in the EU joint procurement of PPE.</p>
Entry 25	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:34 PM)</p> <p>Crisis support for staff in health and elderly care who worked with COVID-19 patients (decided November 2020 and implemented): Including government funds to support health care and elderly care staff for crisis support, counselling and trauma support.</p>
Entry 26	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 12:33 PM)</p> <p>The Government commissioned the National Board of Health and Welfare to support temporary reallocation of health care professionals (October 2020 and implemented).</p>
Entry 27	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 11:31 AM)</p> <p>Evaluation of care for long-term COVID-19 symptoms (decided July 2020 and implemented): On 16 July 2020, the Government instructed the Swedish Agency for Health Technology Assessment and Assessment of Social Services (SBU) to carry out a systematic review of patients with long-term COVID-19 symptoms.</p>

<p>Entry 28</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:11 AM)</p> <p>SEK 4 billion to manage delayed care (announced): To help health care services get back on track after COVID-19, the Government proposes in the Budget Bill for 2021 that the regions will receive SEK 4 billion in extra funding 2021 and in 2022.</p>
<p>Entry 29</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 11:30 AM)</p> <p>Prognoses and changing scenarios (decided July 2020 and December 2020 implemented): The National Board of Health and Welfare will assess what measures, both national and regional, may be necessary to strengthen health care services and the ability of social services to effectively manage new outbreaks.</p>
<p>Entry 30</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 11:28 AM)</p> <p>Coordination of intensive care unit (ICU) beds (decided March 2020 and implemented): The Government has instructed the National Board of Health and Welfare (Socialstyrelsen) to establish a national coordination mechanism for ICU beds.</p>
<p>Entry 31</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 11:26 AM)</p> <p>Increased appropriations (decided and implemented) for government agencies participating in action to limit the outbreak: The Public Health Agency of Sweden, the National Board of Health and Welfare and the Swedish Medical Products Agency have therefore had their appropriations increased.</p>
<p>Entry 32</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 11:16 AM)</p>

	<p>Municipalities and regions will be compensated for extraordinary costs (decided April 2020 and implemented): The central government will cover all extraordinary costs arising as a result of the pandemic, e.g. higher costs for additional staff and protective equipment.</p>
Entry 33	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:15 AM)</p> <p>Agreements have been made with the SALAR in order to make sure that those who have been vaccinated for covid-19 can obtain a vaccination certificate. The first agreement (decided in December 2020) was needed to ensure registration of all covid-19 vaccinations in the National vaccination register (implemented 1 January 2021). This agreement was revised early in 2021 in order to make the adaptations that were needed to align with the EU system for covid certificates (implemented 1 April 2021). Another agreement with the SALAR was made in order to enable issuance of recovery certificates (implemented 1 July 2021). Those agreements have been prolonged into 2022. In the end of 2021, an agreement was made on registration of data for persons without social security numbers or so called co-ordination numbers who would like to obtain a vaccination certificate (implemented 1 January 2022).</p>
Entry 34	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:57 PM)</p> <p>The Government has appointed an inquiry chair to propose a care of older persons act to supplement the Social Services Act with special provisions on health and social care of elderly and that contain provisions about a national social care plan. The inquiry chair was also charged with considering and presenting proposals that strengthen access to medical expertise in care of older people and at service management level in municipalities. The inquiry is to report by 30 June 2022.</p>
Entry 35	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:56 PM)</p>

	<p>To strengthen care for the elderly and health care, the Swedish Government introduced a special initiative in June of 2020, where the state finances part-time education to become care assistant or assistant nurse. This reform has been extended and strengthened and is estimated to cover SEK 1.7 billion per year for 2022 and 2023.</p>
Entry 36	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 13:54 PM)</p> <p>In the Budget Bill for 2022 the Government initiated a national centre of competence for care of older persons at the National Board of Health and Welfare. By doing so the Government is strengthening national work on care of older persons in order to clarify the importance of good and safe care of older persons.</p>
Entry 37	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 13:53 PM)</p> <p>The Government has appointed an inquiry chair to propose a care of older persons act to supplement the Social Services Act with special provisions on health and social care of elderly and that contain provisions about a national social care plan. The inquiry chair was also charged with considering and presenting proposals that strengthen access to medical expertise in care of older people and at service management level in municipalities. The inquiry is to report by 30 June 2022.</p>
Entry 38	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 13:53 PM)</p> <p>To strengthen care for the elderly and health care, the Swedish Government introduced a special initiative in June of 2020, where the state finances part-time education to become care assistant or assistant nurse. This reform has been extended and strengthened and is estimated to cover SEK 1.7 billion per year for 2022 and 2023.</p>
Comments	

State of play

CSR.2020.2

CSR 2 Subpart 1: Foster innovation

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:23 AM)</p> <p>Work has continued and intensified in the Government's innovation partnership programmes, including the Programme for Skills Supply and Lifelong Learning. The programme has contributed to strengthening the coordination between the educational system and labour market authorities, with the aim to make lifelong learning accessible. The aim of the programme is to contribute to</p> <ul style="list-style-type: none">• a greater will and ability among individuals to retrain and constantly develop in order to meet the demands of a rapidly changing labour market, and• that companies are able to grow and develop in Sweden by attracting and employing the broad skills they need to be competitive in a global market, but also to conduct world-leading research and develop world-leading innovations. The innovation partnership programmes gather a broad range of participants and make it a joint responsibility to stimulate skills development and lifelong learning through mutually reinforcing actions, both private and public, aiming for a common package and a common objective.
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:13 PM)</p> <p>Directing more jobseekers to regular education</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:12 PM)</p>

	Retained benefits (activity support)
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 14:56 PM)</p> <p>To support the municipalities in arranging education where vocational education is combined with Swedish for immigrants or Swedish as a second language, and thus promote a faster integration of foreign-born, the government invests just over SEK 1.5 billion to 14,000 educational places in 2022</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 14:54 PM)</p> <p>A pilot project that will contribute to building a well-functioning infrastructure for mapping and validation started in municipal adult education during the autumn of 2021 and will last until 1 July 2023.</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 14:53 PM)</p> <p>Up-skilling boost with aim to increase climate related competence. The Government has allocated 100 million SEK for 2022 for this purpose and is ongoing until 2024</p>
Entry 7	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 14:00 PM)</p> <p>Directing more jobseekers to regular education: Expansion of the possibility for jobseekers in the Job and Development Guarantee to study part-time in regular education in addition to their participation in the programme. The opportunity for part-time studies in addition to programme participation is extended from six to twelve months.</p>
Entry 8	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:59 PM)</p>

	<p>Retained benefits (activity support): Through an increased use of regular education, jobseekers' education needs can be met through a broader range of education and training. To increase the transitions to regular education, the Government has expanded opportunities for jobseekers to study with retained benefits (activity support). This was announced in the Budget Bill for 2021.</p>
<p>Entry 9</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:59 PM)</p> <p>Labour Market Training: To meet the demand for shortages and strengthen the skills of jobseekers, the supply of shorter Labour Market Training has been increased. Funds have been added during 2020, 2021 and 2022. Evaluations from the Swedish Public Employment Service show that the efficiency of the initiative has increased, but that more needs to be done to make the initiative more efficient, strategic, and gender mainstream. The Swedish Public Employment Service is tasked with increasing the numbers of jobseekers in Labour Market Training, and with continue to make the training more efficient and making sure that it is used in a strategical way. The Swedish Public Employment Service has and will continue to work with making the participation in Labour Market Training more gender equal.</p>
<p>Entry 10</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/02/2022 14:57 PM)</p> <p>The government is proposing to introduce a new Student Finance Scheme for Transition and Retraining from 2023, for people with work experience who need further education or to participate in a completely new education to strengthen their position in the labour market. The new Student Finance Scheme aims to ensure that professionals can participate in education both for up-and reskilling purposes. The support is aimed at adults who have a labour market connection and ensures that the vast majority of those who are granted the support will be able to study with at least 80% of their previous salary for 44 weeks, including loans and grants. A prerequisite for participating in the new Student Finance Scheme is that</p>

	<p>the education strengthens the applicant's position in the labour market. This is an ambitious and alternative way of achieving the objectives and SE proposes that this is an approach that could be described in the recommendation to shed light on different ways of achieving the objective.</p>
Entry 11	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/02/2022 14:55 PM)</p> <p>In January 2022, the Government's initiative was presented on an obligation for municipalities to offer initial mapping and validation. The government allocates SEK 60 million for 2023.</p>
Entry 12	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 19:11 PM)</p> <p>The government has commissioned the Swedish Public Employment Service, in collaboration with Sweden's innovation agency and other relevant authorities and stakeholders to find means to develop conditions for making data for skills supply and lifelong learning available, shared and utilized and to contribute to the development of a unified digital infrastructure that support lifelong learning. Budget: 15 million SEK 2021 and 17 million SEK 2022.</p>
Entry 13	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 13:58 PM)</p> <p>The government has commissioned the Swedish Public Employment Service, in collaboration with Sweden's innovation agency and other relevant authorities and stakeholders to find means to develop conditions for making data for skills supply and lifelong learning available, shared and utilized and to contribute to the development of a unified digital infrastructure that support lifelong learning. Budget: 15 million SEK 2021 and 17 million SEK 2022.</p>
Comments	
State of play	

Entry 1	Ongoing pilot project
Entry 2	Expansion of the possibility for jobseekers in the Job and Development Guarantee to study part-time in regular education in addition to their participation in the programme. The opportunity for part-time studies in addition to programme participation is extended from six to twelve months.
Entry 3	Through an increased use of regular education, jobseekers' education needs can be met through a broader range of education and training. To increase the transitions to regular education, the Government has expanded opportunities for jobseekers to study with retained benefits (activity support). This was announced in the Budget Bill for 2021.

CSR 2 Subpart 2: and support education and skills development.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:51 AM)</p> <p>A new Student Finance Scheme for Transition and Retraining has been introduced from 2023, for people with work experience who need further education or to participate in a completely new education to strengthen their position in the labour market. The new Student Finance Scheme aims to ensure that professionals can participate in education both for up-and reskilling purposes. The support is aimed at adults who have a labour market connection and ensures that the vast majority of those who are granted the support will be able to study with at least 80% of their previous salary for 44 weeks, including loans and grants. A prerequisite for participating in the new Student Finance Scheme is that the education strengthens the applicant's position in the labour market. The legislation (lag [2022:856] om omställningsstudiestöd) entered into force on 1 July 2022. The</p>

	<p>scheme is eligible to use for studies from January 1s 2023. Ongoing.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:42 AM)</p> <p>In 2018, an annual state subsidy of SEK 50 million was introduced to stimulate the development of learning centres, that can be applied for by cooperating municipalities. The state subsidy was increased to SEK 90 million for 2021 and 2022 and to SEK 85 million for 2023 (prop. 2017/18:1). Ongoing.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:40 AM)</p> <p>In 2022, new legislation concerning validation within the adult education was adopted (prop. 2021/22:123, bet. 2021/22:UbU23). The legislation obliges the municipalities to offer introductory mapping and validation in municipal adult education. The measures will contribute to a more efficient management of skills, a faster establishment in the labour market and improve the possibilities to transitions during a working life. SEK 30 million per year has been allocated for the initiative 2022 and thereafter 60 million per year. Ongoing.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:33 AM)</p> <p>Several initiatives to make Advanced Vocational Education more flexible in 2020 have been implemented. A three-year pilot project was introduced, financed with SEK 35 million per year, which will provide a faster and more flexible path to a degree for those who already have extensive vocational skills that can be validated (prop. 2019/20:1). Ongoing.</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:31 AM)</p> <p>To meet the demand for skilled labour, the initiative to provide people with a greater opportunity to obtain an education or training and a job is continuing (see e.g. prop.</p>

	<p>2021/22:1). The initiative includes places in higher vocational education, regional adult vocational education, folk high school, universities, and other higher education institutions. The initiative includes higher education programmes in fields of importance to society, such as engineering, education, healthcare, and medicine. Ongoing. (Yearly implementation through the annual budget bill, allocation of funds through appropriation directions).</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:28 AM)</p> <p>An increase of the Government grant to improve equity and knowledge in preschool classes and compulsory school was proposed in the Budget Bill for 2020 and passed in the parliament (prop. 2019/20:1). For 2022 the grant corresponds to SEK 6.5 billion and in 2023 it amounts to 6,658 billion Swedish crowns. The allocation of the grant to school organisers is based on pupils' socioeconomic background. Ongoing.</p>
Entry 7	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:27 AM)</p> <p>An increase of the Government grant to improve equity and knowledge in preschool classes and compulsory school was proposed in the Budget Bill for 2020 and passed in the parliament (prop. 2019/20:1). For 2022 the grant corresponds to SEK 6.5 billion and in 2023 it amounts to 6,658 billion Swedish crowns. The allocation of the grant to school organisers is based on pupils' socioeconomic background. Ongoing.</p>
Entry 8	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 13:04 PM)</p> <p>To strengthen care for the elderly and health care, the Swedish Government introduced a special initiative in June of 2020, where the state finances part-time education to become care assistant or assistant nurse for up to 10,000 employees in the health care sector. Education will take place during paid working hours and according to an</p>

	<p>agreement between the social partners the participant shall be offered permanent full-time employment.</p>
Entry 9	<p>MEASURE TYPE: Announced (13/12/2020 12:33 PM)</p> <p>In 2021 the government is planning to launch a professional program for teachers and principals, and it is expected to increase to 200 million SEK in 2023.</p>
Entry 10	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:33 PM)</p> <p>Efforts are made to make the education offer within Higher Vocational Education more flexible and from 2020 courses and programmes shorter than one semester can also be offered. These courses are offered mainly through distance-learning and often as part-time studies in order to allow individuals to work and study in parallel.</p>
Entry 11	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:21 PM)</p> <p>Efforts are made to make the education offer within Higher Vocational Education more flexible and from 2020 courses and programmes shorter than one semester can also be offered. These courses are offered mainly through distance-learning and often as part-time studies in order to allow individuals to work and study in parallel.</p>
Entry 12	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:04 PM)</p> <p>When companies are experiencing temporary financial problems as a result of unexpected events the state may provide financial support for a limited time while employees reduce working hours, so-called short time work. The reduction in working hours provides scope which can be invested in competence development in order to strengthen employees' skills and thereby also the company. In the budget bill for 2021, the Government proposes that employers who have reduced employees' working hours with</p>

	<p>financial support from the state, may be compensated for up to 60 percent of costs for competence initiatives implemented during the reduced working time.</p>
<p>Entry 13</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:49 AM)</p> <p>In 2022, new legislation aiming to improve the planning and dimensioning of upper secondary vocational education and adult vocational education in order to better correspond to the needs of the labour market, was adopted (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, 2021/22:UbU27). According to the legislation, decisions regarding the supply of education must take into consideration the demand of the pupils as well as the needs of the labour market. Municipalities have to sign cooperation agreements concerning the planning, dimensioning and offering of education. For the measures, funds to the regions and the municipalities have been allocated. The legislation enters into force on 1 July 2023 and is applied on education that starts from 2025.</p>
<p>Entry 14</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:47 AM)</p> <p>Since 2015 funds have been allocated for early measures aimed at giving asylum seekers and others Swedish language skills, understanding of society and other actions to promote integration, Swedish for day one (SFS 015:521). For 2022, the government grant amounted to SEK 110 million (prop. 2021/22:1, prop. 2021/22:252) and for 2023 to SEK 30 million (prop. 2022/23:1). Ongoing.</p>
<p>Entry 15</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:46 AM)</p> <p>In recent years, investments motivated by the labour market situation, the covid 19-pandemic and to counter segregation have been targeting study associations within liberal adult education. SEK 10 million in 2020, SEK 40 million in 2021 and SEK 40 million in 2022 have been allocated to study associations for initiatives improving the Swedish language for those on parental leave (prop. 2019/20:1). Furthermore, SEK</p>

	50 million in 2021 and in 2022 have been allocated to measures to improve the integration of foreign-born women who are in a position far from the labour market (prop. 2020/21:1). Ongoing.
Entry 16	MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:44 AM) To support the municipalities in arranging education where vocational education is combined with Swedish for immigrants or Swedish as a second language, and thus promote a faster integration of foreign-born, about SEK 1.5 billion has been allocated from the state budget in 2022 (prop. 2021/22:1). Ongoing.
Entry 17	MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:38 AM) A pilot project that will contribute to building a well-functioning infrastructure for mapping and validation started in municipal adult education during the autumn of 2021 and will last until 1 July 2023 (SFS 2021:744).
Entry 18	MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:36 AM) Within Advanced Vocational Education, short courses that will offer skills development in a flexible way have been introduced. In 2023 the funds for the initiative amount to a total of SEK 150 million (prop. 2021/22:1). Introduced in 2020, significantly increased during the pandemic. Ongoing.
Comments	
State of play	

CSR 2 Subpart 3: Front-load mature public investment projects and

Measures

<p>Entry 1</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 14:58 PM)</p> <p>A Government bill was passed to increase the scope of companies eligible for tax exempt employee stock options. The new rules apply from 1st of Jan. 2022.</p>
<p>Entry 2</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:34 PM)</p> <p>In the Budget Bill for 2021 the Government proposed a further increase in the allocation for maintenance of the transport infrastructure. The Government proposed that the allocation for road maintenance is increased by SEK 500 million per year for the years 2021-2023 and that the allocation for railroad maintenance is increased by SEK 500 million per year during the period 2021-2023.</p>
<p>Entry 3</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (12/12/2020 13:34 PM)</p> <p>According to the Governments proposal in an additional amending budget in May 2020, the Government decided to increase the allocation for road maintenance in 2020 with SEK 300 million and for railway maintenance with SEK 720 million. This in order to improve the functionality of the transport infrastructure and create new jobs.</p>
<p style="text-align: center;">Comments</p>	
<p style="text-align: center;">State of play</p>	

CSR 2 Subpart 4: promote private investment to foster the economic recovery.

<p style="text-align: center;">Measures</p>	
<p>Entry 1</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:54 AM)</p>

	A Government bill was passed to increase the scope of companies eligible for tax exempt employee stock options. The new rules apply from 1st of Jan. 2022.
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:18 PM)</p> <p>The innovation program Advanced digitalization is a public-private partnership involving Sweden's Innovation Agency, the Association of Swedish Engineering Industries and major Swedish companies. The purpose of this program is applied research and development of sustainable digital solutions for the future.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 14:59 PM)</p> <p>As decided in the budget bill for 2022, 25 million SEK is allocated during 2022 to a state-aid scheme for improving mobile connections on long-distance trains. Good mobile connections on trains contribute to the ability to live and work all over Sweden.</p>
Comments	
State of play	

CSR 2 Subpart 5: Focus investment on the green and digital transition, in particular on clean and efficient production and use of energy,

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:52 PM)</p> <p>The government proposes giving support to investments in solar panels for private households and companies. Funding is also proposed to be dedicated in the budget for infrastructure investments such as railways and electricity</p>

	<p>networks. In order to further facilitate private households' investments in green and efficient energy solutions the government wants to extend support to publicly available energy and climate advisory services provided by local governments.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:50 PM)</p> <p>Domestic transport is another important area for emissions reductions since it contributes with approximately a third of carbon dioxide emissions in Sweden and those emissions need to be reduced much faster in the years to come. Hence, it is proposed to allocate funds for a range of measures to incentivize emissions reductions.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:50 PM)</p> <p>The government also proposes financing measures for restoring and maintaining the environment as well as adapting to climate change. The money should be used for avoiding eradication of endangered species and encompasses measures to protect and maintain valuable nature as well as strengthening the work for a clean sea and water protection. Restoration of wetlands is also proposed to receive large funds. Emissions from former wetlands make up 11 million tons of carbon dioxide equivalents, which is more than Sweden's traffic emissions from private cars. Through wetland restoration one can halt the amount of emissions from reaching the atmosphere.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:49 PM)</p> <p>The government wants to facilitate investments to improve energy efficiency and renovate existing apartment buildings. Hence, the government proposes to set aside 900 million SEK in 2021 for a newly created support system for this purpose.</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Announced (13/12/2020 13:16 PM)</p>

	<p>In the budget bill for 2021 the government proposes a total budget of 2,2 billion SEK between 2021-2025 for broadband expansion. The aim is to speed up broadband expansion and to facilitate the government's goal that the whole of Sweden should have access to fast broadband by 2025 is reached. The national target is that 95% of all households and businesses should have access to broadband of at least 100 Mbps by 2020. Everyone should also have access to stable, high-quality mobile services where they are normally located by 2023. The government's national broadband strategy implies that by 2025, all households and business in Sweden should have access to fast broadband.</p>
<p>Entry 6</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 19:22 PM)</p> <p>The Swedish Government commissioned four national agencies (the Swedish Public Employment Service, the Swedish Companies Registration Office, the Swedish Agency for Digital Government and the Swedish Tax Agency) to promote the public administration's ability to use artificial intelligence (AI) in order to strengthen the welfare and competitiveness in Sweden within the public sector. Budget 3 million SEK 2021 and 5 million SEK 2022.</p>
<p>Entry 7</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 19:20 PM)</p> <p>The Government decided to extend its investment (with an annual budget of SEK 23 million) on regional digitization coordinators and offers the regions to continue to maintain the function for the period of 2021-2025. The Government also instructs the Swedish Agency for Economic and Regional Growth to provide support to regional digitization coordinators, with a new amendment to the also coordinate digital innovation hubs and the candidates to become the Swedish European Digital Innovation Hubs (EDIH). The regional digitization coordinators can contribute to strategic coordination and collaboration between relevant actors (e.g. SME) to promote digitization on regional and local level.</p>

	<p>This includes promoting the use of digital working methods, tools and services.</p>
Entry 8	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 19:19 PM)</p> <p>The Government of Sweden adopted a national data strategy to foster responsible public and private data sharing for digital innovation including AI, providing a pro-active platform for Sweden's participation in the European data strategy. A series of Government assignments regarding electrification, health, space data etc. have been launched during 2021 as part of the associated action plan</p>
Entry 9	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 15:15 PM)</p> <p>In the budget bill for 2022, 50 million SEK per year 2022-2024 is allocated to the development of the digital infrastructure in the welfare sector. From 2025, 20 million will be set aside annually for the same purpose. The funding can be used for initiatives such as improvements regarding electronic service credentials, common technical standards and secure messages between municipalities, regions, and the government. In 2022, 30 million SEK of this budget post will be used to develop and provide an infrastructure for the exchange of unstructured information in the public sector.</p>
Entry 10	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 15:02 PM)</p> <p>The Swedish Government commissioned four national agencies (the Swedish Public Employment Service, the Swedish Companies Registration Office, the Swedish Agency for Digital Government and the Swedish Tax Agency) to promote the public administrations ability to use artificial intelligence (AI) in order to strengthen the welfare and competitiveness in Sweden within the public sector. Budget 3 million SEK 2021 and 5 million SEK 2022.</p>
Entry 11	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 15:02 PM)</p>

	<p>In the budget bill for 2022, 50 million SEK per year 2022-2027 is allocated to support and co-finance participation in the Digital Europe Programme (DIGITAL). The national co-financing proposed by the Government ensures that Swedish organisations are given the opportunity to take part in EU investments in infrastructure and capacity-enhancing projects for e.g. cloud services, data and AI. Sweden can also, with the help of early participation in the program, increase the opportunity to be able to participate in and influence EU-joint projects. The government is also increasing the incentives for other actors to match the national sum and thereby increase the chances of being able to receive additional funds from the program.</p>
<p>Entry 12</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 15:01 PM)</p> <p>The Government decided to extend its investment (with an annual budget of SEK 22 million) on regional digitization coordinators and offers the regions to continue to maintain the function for the period of 2021-2025. The Government also instructs the Swedish Agency for Economic and Regional Growth to provide support to regional digitization coordinators, with a new amendment to the also coordinate digital innovation hubs and the candidates to become the Swedish European Digital Innovation Hubs (EDIH). The regional digitization coordinators can contribute to strategic coordination and collaboration between relevant actors (e.g. SME) to promote digitization on regional and local level. This includes promoting the use of digital working methods, tools and services.</p>
<p>Entry 13</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 15:01 PM)</p> <p>The Government of Sweden adopted a national data strategy to foster responsible public and private data sharing for digital innovation including AI, providing a pro-active platform for Sweden's participation in the European data strategy. A series of Government assignments regarding</p>

	electrification, health, space data etc. have been launched during 2021 as part of the associated action plan
Entry 14	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 10:56 AM)</p> <p>As decided in the budget bill for 2021, 25 million SEK is allocated during 2022 to a state-aid scheme for improving mobile connections on long-distance trains. Good mobile connections on trains contribute to the ability to live and work all over Sweden. Part of budget bill 2021</p>
Comments	
State of play	

CSR 2 Subpart 6: high-tech and innovative sectors,

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:53 PM)</p> <p>Sweden is a small export-dependent country where there are many jobs with exporting companies. Foreign investment therefore plays an important role in the economic recovery. In order to strengthen investment promotion initiatives, funding of SEK 25 million is proposed for 2021, through Business Sweden.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:53 PM)</p> <p>As private investment in research and innovation temporarily declines as a result of the COVID-19 pandemic, central government is increasing its funding to secure research, innovation and the supply of skills. It is therefore proposed that Vinnova receives an increase in its appropriation for 2021 of SEK 545 million to mainly make systemic innovation</p>

	<p>investments. Furthermore, industrial research institutes conduct needs-driven research and development in global collaboration with universities, the business sector and the public sector. The institutes play an important role in the utilisation and commercialisation of research and innovation. The focus is on developing sustainable solutions, which are the pillars of the business community's climate transition, competitiveness and growth. It is therefore proposed that RISE AB receive an increase of its appropriation for 2021 of SEK 95 million to implement initiatives that contribute to system solutions where many actors collaborate.</p>
<p>Entry 3</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 11:01 AM)</p> <p>To strengthen long-term competitiveness and the green and digital transition of industry, Sweden participates in so-called Important Projects of Common European interest (IPCEI). Sweden is already participating in two projects in the battery area, and the Swedish Energy Agency has a government assignment to prepare Swedish participation in hydrogen projects. In the budget bill for 2022, the Government proposes 100 million SEK in 2022 and estimated 70 million SEK in 2023 and 2024. This is in addition to the 200 million SEK in 2022 and an estimated 70 million SEK in 2023–2027 already set aside in the 2021 budget bill.</p>
<p>Comments</p>	
<p>State of play</p>	

CSR 2 Subpart 7: 5G networks

<p>Measures</p>	
<p>Entry 1</p>	<p>MEASURE TYPE: Not Defined (20/02/2023 11:05 AM)</p> <p>In 2021 the Swedish Parliament decided on a bill regarding how much funds should be allocated to investments in the</p>

	<p>transport infrastructure for the period 2022-2033. This is an investment that amounts to a total of SEK 881 billion. The investment will include developing and maintaining the Swedish transport infrastructure. The investments will contribute to increased accessibility, expanded labour market regions, regional development, increased cohesion in the country, improved competitiveness and the achievement of climate goals. In 2022, the Government decided on a new national plan for the transport infrastructure, in which it is specified how the SEK 881 billion shall be distributed on different measures.</p>
Comments	
State of play	

CSR 2 Subpart 8: and sustainable transport.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (12/12/2020 13:56 PM)</p> <p>The Swedish Parliament, following a proposal from the Swedish Government, has on 3 June 2020 taken a budgetary decision to grant SEK 3 billion to regional competent authorities responsible for organising public passenger transport services to compensate for reduced income during the corona pandemic. For the 2021 budget the government proposes SEK 2 billion for the same purpose.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Announced (12/12/2020 13:56 PM)</p> <p>The Government has taken further actions to promote sustainable transport. According to the Governments proposal in an additional amending budget in May 2020, the Government decided to increase the allocation for railway maintenance with SEK 720 million. In the Budget Bill for 2021 the Government proposed a further increase in the</p>

allocation for maintenance of the transport infrastructure. The Government proposed that the allocation for railroad maintenance is increased by SEK 500 million per year during the period 2021-2023. The Government also proposed to increase the governments co-financing of municipal and regional investments in infrastructure for cycling with SEK 300 million for 2021 and SEK 250 million for 2022.

Comments

State of play

CSR.2020.3

CSR 3 Subpart 1: Improve the effectiveness of anti-money laundering supervision and effectively enforce the anti-money laundering framework.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 19:25 PM)</p> <p>Swedish crowdfunding service providers have been subjected to AML/CFT supervision through the act (2021:899) with supplementary provisions to the EU regulation on European crowdfunding service providers.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 15:20 PM)</p> <p>In the budget bill for 2021, Sweden's financial supervisory authority Finansinspektionen received an additional 10m SEK exclusively for anti-money laundering supervision. In the budget bill for 2022, several AML supervisory authorities received additional grants: Finansinspektionen (2 m SEK,) the Swedish Estate Agents Inspectorate (0,5m sek), the Swedish Gambling Authority (0,5m sek) and the County Administrative Boards in Skåne (0,5 m sek), Stockholm (0,5 m sek) and Västra Götaland (0,5m sek). Also, the Police Authority received grants to combat i.a. money laundering (2,5 m SEK).</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 15:19 PM)</p> <p>Swedish crowdfunding service providers have been subjected to AML/CFT supervision through the act (2021:899) with supplementary provisions to the EU regulation on European crowdfunding service providers</p>
Comments	
State of play	

CSR.2019.1

CSR 1 Subpart 1: Address risks related to high household debt by gradually reducing the tax deductibility of mortgage interest payments or increasing recurrent property taxes.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Not Defined (20/02/2023 09:36 AM)</p> <p>No measures regarding mortgage deductibility or property taxes have been taken in the 2022 Budget Bill. It is of particular importance to manage changes in housing taxes carefully. Any measure in this area must be seen in a long-term perspective. Changes must be handled with great care, due to the potential effects a change may have on household's financial position, household demand and economic growth.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:04 PM)</p> <p>Regarding the risk-weight floor, the FSA decided in 2018 to change the application of the risk-weight floor for Swedish mortgages by replacing the current Pillar 2-approach with a requirement within the framework of Article 458 of CRR. This change was implemented on 31 December 2018 and is valid through 30 December 2020. The FSA has assessed that the underlying risks necessitating the risk-weight floor remain to the extent that the measure continues to be necessary and has therefore notified the EU regarding extension of the existing risk-weight floor for Swedish mortgages. The European Commission, the EBA and the ESRB has announced that they do not object to an extension of</p>

	<p>the risk-weight floor. The FSA will make its final decision on the matter before the measure expires.</p>
<p>Entry 3</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:03 PM)</p> <p>There are also upcoming changes in the capital requirements due to the EU banking package (CRR II / CRD V). National legislative changes due to the banking package will mainly be implemented in Sweden on 29 December 2020. The banking package will introduce a number of changes to the capital regulation of banks, such as the implementation of a leverage ratio requirement alongside the risk-based capital requirement (applicably by end-of-June 2021). For the major banks, the total capital requirement, in nominal terms, is not expected to be significantly impacted. Mid-sized and smaller banks are expected overall to see an increase in their capital requirements of around 10–15 per cent, primarily due to the new so-called Pillar 2-guidance. This guidance aims to cover risks and manage future financial disruptions that the other main components of the capital requirement do not cover.</p>
<p>Entry 4</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:02 PM)</p> <p>Due to the spread of the coronavirus and the economic and financial uncertainties resulting from its spread, the FSA decided on 16 March 2020 to reduce the countercyclical capital buffer from 2.5 per cent to 0 per cent. This measure is intended to create scope for banks to maintain or increase their lending to businesses and households, thereby supporting the Swedish economy. The FSA will establish at the beginning of 2021 its position on both the rate at which the countercyclical buffer requirement will be raised and the target rate itself</p>

<p>Entry 5</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:02 PM)</p> <p>The design of the amortization requirements enables banks and other mortgage companies to grant exemptions from the requirement when there are special reasons. On account of the spread of the coronavirus the FSA announced on 17 March 2020 that income-loss linked to the virus would be one such special reason for being granted an exemption from amortization. On 14 April 2020 the FSA decided that mortgage companies have the possibility to offer all new and existing mortgagors an exemption from the amortization requirement in view of the spread of the coronavirus and its effects on the Swedish economy. Individual decisions whether to grant a temporary exemption still rest with banks on the basis of individual customer assessments. The exemption applies to amortization payments through 31 August 2021. The FSA will communicate no later than at the end of April 2021 whether this date will continue to apply or if the circumstances prevailing at that time will require an extension.</p>
<p>Comments</p>	
<p>State of play</p>	

CSR 1 Subpart 2: Stimulate investment in residential construction where shortages are most pressing, in particular by removing structural obstacles to construction.

<p>Measures</p>	
<p>Entry 1</p>	<p>MEASURE TYPE: Not Defined (20/02/2023 09:46 AM)</p>

	<p>Simplify the regulations for building permits. A proposal has been drawn up with comprehensive reforms for building permits.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Not Defined (20/02/2023 09:41 AM)</p> <p>On behalf of the Government, six national authorities have reviewed their respective claims in areas of national interest. The assignment has led to a reduction in the total national interest claims and to more up-to-date and well-defined claims. The county administrative boards have also been commissioned to identify areas of national interest for nature conservation and the cultural environment that need to be tested for timeliness. The assignment was reported in December 2021. The National Heritage Board and the Swedish Environmental Protection Agency have been commissioned to reconsider the national interests in cultural environmental protection and nature conservation that the county administrative boards have identified shortcomings regarding timeliness and distribution.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Not Defined (20/02/2023 09:39 AM)</p> <p>The National Board of Housing, Building and Planning has the Government's task of working with rule development and working for an efficient and uniform application of the Planning and Building Act in a digital environment. The authority has produced regulations for digital detailed plans and plan descriptions. In February 2021, the county administrative boards were commissioned to develop uniform digital process support and common routines for their participation in community planning.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:11 PM)</p>

	<p>Inquiry to propose legislative amendments to make it easier to build close to the beach in rural areas The Government appointed in July 2019 an inquiry to review beach protection legislation. The inquiry will propose amendments that will make it much easier to build close to the beach in rural areas. The proposals shall also aim to improve conditions for housing and business activities, primarily for small businesses, in rural areas. The Inquiry will report on its remit on 14 December 2020.</p>
<p>Entry 5</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:09 PM)</p> <p>Amendments to the Planning and Building Act In February 2020 the Riksdag adopted the Government Bill Enhanced comprehensive planning proposing amendments to the Planning and Building Act. The proposals are intended to ensure better continuity in comprehensive planning and to make sure that the comprehensive plan will facilitate subsequent planning and examination, e.g. in detailed development planning and in the examination of building permits and advance notices, to a greater extent than it currently does. The legislative amendments entered into force on 1 April 2020.</p>
<p>Entry 6</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:18 PM)</p> <p>The investment grant for rental apartments and apartments for students was announced in 2016. So far (by 31 November 2020), the support has been granted to slightly more than 38 000 housing units, of which almost 32 500 are rental apartments and almost 6 000 are apartments for students. The investment grant was abandoned in the budget bill for 2019 but is a part of the January agreement and is now destined to continue. The</p>

	<p>investment grant appropriation proposed in the budget bill is SEK 3.15 billion for 2021. In accordance with the January agreement the ordinance (2016: 881) has been amended with the aim to make the investment grant more efficient. The amendments entered into force 1 February 2020.</p>
<p>Entry 7</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:11 PM)</p> <p>Inquiry for simplified and effective regulations for building permits In January 2020, the Government appointed an inquiry for simplified and effective regulations for building permits etc to conduct a systematic review of the regulatory framework for building permits etc. (Terms of reference 2020:4); this is to be done against the background that the effectiveness of the regulatory framework for permits is of great importance for municipalities and for developers and other private parties, as well as for the planning and building process as a whole. The purpose of the inquiry is to devise a simpler, more effective and more appropriate regulatory framework while securing important public and private interests and long-term sustainable construction of housing and other works. The inquiry is to report on its remit by 31 May 2021 at the latest.</p>
<p>Entry 8</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:08 PM)</p> <p>In the 2021 Budget Bill the Government proposed a new form of support for energy efficiency improvements and renovation of multi-dwelling buildings. The Government finds that major investments are needed to achieve better energy performance and to address the renovation needs of the existing building stock. Improving quality and energy-efficient buildings are also important for improving the housing market and the opportunities</p>

	to use the dwelling stock. The Government proposes SEK 0.9 billion for 2021, SEK 2.4 billion 2022 and SEK 1 billion for 2023.
Comments	
State of play	
Entry 1	A government bill is prepared within the government offices.
Entry 2	The assignments were reported in December 2022 and January 2023 respectively.
Entry 3	A pilot study and proposals for a joint information model on information concerning National Interests has been produced. Tests to publish this information are being prepared. The National Board of Housing, Building and Planning continues its work to achieve a more digitalized planning and building process in 2023. The County Administrative Boards have reported the assignment.

CSR 1 Subpart 3: Improve the efficiency of the housing market, including by introducing more flexibility in rental prices and revising the design of the capital gains tax.

Measures	
Entry 1	MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:31 PM) As of January 1, 2021, the interest rate on deferred capital gains from housing is abolished. Capital taxation

	<p>is one of several factors that affect individuals' choice of housing, and the abolishment of the interest rate reduces the transaction costs for moving. More individuals can then be expected to realize relocation plans, which contributes to an increased mobility in the housing market.</p>
<p>Entry 2</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:35 PM)</p> <p>As of January 1, 2021, the interest rate on deferred capital gains from housing is abolished. Capital taxation is one of several factors that affect individuals' choice of housing, and the abolishment of the interest rate reduces the transaction costs for moving. More individuals can then be expected to realize relocation plans, which contributes to an increased mobility in the housing market.</p>
<p>Entry 3</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:30 PM)</p> <p>As of July 1, 2020, the ceiling for the maximum deferral amount was raised from SEK 1.45 million to SEK 3 million for sales of private homes made after June 30, 2020. The aim of the abolition was to increase mobility in the housing and labor market and achieve a more efficient use of the existing housing stock. In the 2021 Budget Bill the government proposes to abolish the interest rate on deferred capital gains from housing. The deferral of capital gains tax can then be considered as an interest rate free loan and enhances the effect stemming from the raised ceiling for deferrals. The new rules are proposed to cover both existing and future deferrals and will enter into force on 1st of January 2021. Capital taxation is one of several factors that affect individuals' choice of housing, and the abolishment of the interest rate reduces the transactions costs for moving. More</p>

	<p>individuals can then be expected to realize relocation plans, which contributes to an increased mobility in the housing market. In 2020 a Committee of Inquiry was assigned to investigate and analyze how the location and quality of rental apartments are considered by the parties on the rental market when setting rental prices. The Committee presented its findings in June 2021. It emphasized that the collective parties are responsible for setting rental prices and for determining fair and reasonable rental prices that reflects how tenants value apartments. The Committee presented some legislative proposals that could facilitate the work of the parties.</p>
<p>Entry 4</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:25 PM)</p> <p>Yet another inquirer is commissioned to investigate how the collective rental lease negotiations can be made more efficient. The purpose is to improve the function of the negotiations when it comes to annually setting rents for a large number of existing apartments and to establish long-term sustainable rental levels. The Inquiry was appointed in December 2019 and is to report on its remit not later than by 30 December 2020.</p>
<p>Entry 5</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:25 PM)</p> <p>Another inquirer analyses how the location and quality of the flats in the existing stock is taken into account, relative to other factors in rent setting (Terms of reference 2020:70). The Inquiry was appointed in June 2020 and is to report on its remit not later than by 30 June 2021.</p>
<p>Entry 6</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:24 PM)</p>

	<p>In April 2020 the Government appointed the inquiry Free rent setting in newly produced residential dwellings (Terms of reference 2020:45). One focal starting point for the inquiry is that free rent setting is to be introduced in newly produced residential dwellings. The new model shall contribute to the long-term well-functioning of the rental market and the efficient use of the stock of new rental buildings. Conditions should be provided for a sustainable and continuous supply of rental apartments. The model will provide residential areas with different conditions, opportunities to develop and accommodate the local demand for housing. The Inquiry is to report on its remit not later than by 31 May 2021.</p>
<p>Entry 7</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 09:48 AM)</p> <p>A new dispute settlement arrangement is available for the collective parties on the rental market as from 1 January 2023. The reform aims to make the recurrent negotiations on rent change more efficient.</p>
<p>Entry 8</p>	<p>MEASURE TYPE: Adopted (17/02/2023 18:29 PM)</p> <p>A new dispute settlement arrangement is available for the collective parties on the rental market as from 1 January 2023. The reform aims to make the recurrent negotiations on rent change more efficient.</p>
<p>Comments</p>	
<p>State of play</p>	
<p>Entry 1</p>	<p>Abolished interest rate on capital gains: In force.</p>

Entry 2

The collective parties have agreed to use the new dispute settlement arrangement. Furthermore, the collective parties have agreed to find ways to develop the rental system. One of the focus areas is to develop a common view on how different factors, such as location and quality of an apartment, should be taken into account when setting rental prices (systematic renting). The main collective parties were critical of the Committees legislative proposals. The Government has not sent the proposals for public consultation. In 2020 a Committee of Inquiry was assigned to investigate and analyze how the location and quality of rental apartments are considered by the parties on the rental market when setting rental prices. The Committee presented its findings in June 2021. It emphasized that the collective parties are responsible for setting rental prices and for determining fair and reasonable rental prices that reflects how tenants value apartments. The Committee presented some legislative proposals that could facilitate the work of the parties.

CSR.2019.2

CSR 2 Subpart 1: Focus investment related economic policy on education and skills

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Not Defined (20/02/2023 09:56 AM)</p> <p>The initiative to provide people with a greater opportunity to obtain an education or training and a job is continuing (see e.g. prop. 2021/22:1). The initiative includes places in higher vocational education, regional adult vocational education, folk high school, universities, and other higher education institutions. The initiative includes higher education programs in fields of importance to society, such as engineering, education, healthcare, and medicine.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:41 PM)</p> <p>In 2022, a new legislation concerning validation within the adult education was adopted (prop. 2021/22:123, bet. 2021/22:UbU23). The legislation obliges the municipalities to offer introductory mapping and validation in municipal adult education. The measures will contribute to a more efficient management of skills, a faster establishment in the labour market and improve the possibilities to transitions during a working life. SEK 30 million per year has been allocated for the initiative 2022 and thereafter 60 million per year.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:40 PM)</p>

	<p>In the Budget bill for 2023 (prop. 2022/23:1), which was passed in parliament, the government grant to regional adult vocational education was increased with SEK 270 million for 2023. The total level of government grant to adult vocational education is lower 2023 in comparison with 2022, since temporary pandemic-related measures 2020-2022 have expired. The level 2023 is however significantly higher than before the pandemic.</p>
Entry 4	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:39 PM)</p> <p>Several grants aimed at stimulating teacher career opportunities in order to increase effectiveness were merged. Some of the funds are allocated so that highly qualified teachers that work in the schools with the toughest challenges receive a twice as big wage increase as before (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:UbU1 and also SFS 2019:1288).</p>
Entry 5	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:38 PM)</p> <p>An increase of the Government grant to improve equity and knowledge in preschool classes and compulsory school was proposed in the Budget Bill for 2020 (prop. 2019/20:1) and passed in parliament. For 2022 the grant corresponds to SEK 6.5 billion and in 2023 it amounts to 6,658 billion Swedish crowns. The allocation of the grant to school organizers is based on pupils' socioeconomic background.</p>
Entry 6	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:35 PM)</p> <p>Activity support in the Job and Development Guarantee</p>

<p>Entry 7</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:37 PM)</p> <p>An increase of the Government grant to improve equity and knowledge in preschool classes and compulsory school was proposed in the Budget Bill for 2020 and passed in parliament. For 2022 the grant corresponds to SEK 6.5 billion and is suggested to increase to SEK 7.6 billion for 2023. The allocation of the grant to school organisers is based on pupils' socioeconomic background.</p>
<p>Entry 8</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:36 PM)</p> <p>Activity support in the Job and Development Guarantee. The Government has expanded the possibilities of studying with activity support at basic and upper secondary level in the Job and Development Guarantee in order to get jobseekers to study.</p>
<p>Entry 9</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:31 PM)</p> <p>To strengthen care for the elderly and health care, the Government introduced a special initiative in June 2020, where the Central government finances part-time education to become care assistant or assistant nurse for up to 10,000 employees in the health care sector. Education will take place during paid working hours and according to an agreement between the social partners the participant shall be offered permanent full-time employment. Efforts are made to make the education offer within Higher Vocational Education more flexible and from 2020 onwards courses and programmes shorter than one semester can also be offered. These courses are offered mainly through distance-learning and often</p>

	<p>as part-time studies in order to allow individuals to work and study in parallel.</p>
Entry 10	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:30 PM)</p> <p>When companies are experiencing temporary financial problems as a result of unexpected events the Central government may provide financial support for a limited time while employees reduce working hours, so-called short time work. The reduction in working hours provides scope which can be invested in competence development in order to strengthen employees' skills and thereby also the company. In the budget bill for 2021, the Government proposes that employers who have reduced employees' working hours with financial support from the Central government, may be compensated for up to 60 percent of costs for competence initiatives implemented during the reduced working time.</p>
Entry 11	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:28 PM)</p> <p>An increase of the Government grant to improve equity and knowledge in preschool classes and compulsory school was proposed in the Budget Bill for 2020. For 2020 the grant corresponds to SEK 4.9 billion and it is expected to increase to over SEK 6 billion for 2021. The allocation of the grant to school organisers is based on pupils' socioeconomic background.</p>
Entry 12	<p>MEASURE TYPE: Adopted (20/02/2023 09:58 AM)</p> <p>In 2022, a new legislation aiming to improve the planning and dimensioning of upper secondary vocational education and adult vocational education in order to better correspond to the needs of the labour market was</p>

	<p>adopted (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, 2021/22:UbU27). According to the legislation, decisions regarding the supply of education must take into consideration the demand of the pupils as well as the needs of the labour market. Municipalities have to sign cooperation agreements concerning the planning, dimensioning and offering of education. For the measures, funds to the regions and the municipalities have been allocated. The legislation enters into force on 1 July 2023 and is applied on education that starts from 2025.</p>
Comments	
Entry 1	Ongoing 2014-2023 (yearly implementation through the annual budget bill, allocation of funds through appropriation directions)
State of play	
Entry 1	The legislation entered into force on 1 January 2023.
Entry 2	The Government has expanded the possibilities of studying with activity support at basic and upper secondary level in the Job and Development Guarantee in order to get jobseekers to study.

CSR 2 Subpart 2: , maintaining investment in sustainable transport to upgrade the different transport modes, in particular railways

Measures	
Entry 1	MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:35 PM)

	In the budget bill for 2021, the government plans to increase the allocation for maintenance of railways by 500 million per year during the period 2021-2023.
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Adopted (11/02/2022 13:44 PM)</p> <p>In 2021 the Swedish Parliament decided on a bill regarding how much funds should be allocated to investments in the transport infrastructure for the period 2022-2033. This is an investment that amounts to a total of SEK 881 billion. The investment will include developing and maintaining the Swedish transport infrastructure. The investments will contribute to increased accessibility, expanded labour market regions, regional development, increased cohesion in the country, improved competitiveness and the achievement of climate goals. In 2022, the intention is to decide on a new national plan for the transport infrastructure, in which it is specified which projects should be built 2022-2033. As a complement, under the period 2019-2022, the Swedish Government has made extra investments in maintenance of the railway of a total SEK 3 billion.</p>
Comments	
State of play	

CSR 2 Subpart 3: , and research and innovation, taking into account regional disparities.

Measures	
Entry 1	MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:01 AM)

	<p>In November 2022 increased investments in the research infrastructure European Spallation Source were presented (prop. 2022/23:1). In 2023 the increase will be 356 mn SEK, in 2024 569 million SEK and in 2025 528 million SEK. Ongoing.</p>
<p>Entry 2</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:00 AM)</p> <p>In December 2020 a research and innovation bill with both budgetary and legal measures was presented (prop. 2020/21:60). The bill was adopted by Parliament in spring 2021. According to the bill, the intention for the period 2021-2024 is to increase public funding by 3,75 bn SEK which means a 10 percent increase. High quality in research is an overarching goal. The funding is directed towards societal challenges related to climate change, environment, health, digitalization, working life and democracy. In terms of legislation the bill contained (for example) a new regulation concerning academic freedom. As announced in the research and innovation bill, a National Strategy for Swedish participation in Horizon Europe was decided in October 2021. Ongoing.</p>
<p>Entry 3</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:43 PM)</p> <p>In December 2020 the government presented a research and innovation bill with both budgetary and legal measures. The period 2021-2024 the public funding will increase by 3,75 bn SEK which means a 10 percent increase. High quality in research is an overarching goal. The funding is directed towards societal challenges related to climate change, environment, health, digitalization, working life and democracy. In terms of legislation the bill contained (for example) a new regulation concerning academic freedom. As announced in the R&I bill, the Government decided on a</p>

	National Strategy for Swedish participation in Horizon Europe in October 2021.
Comments	
State of play	

CSR.2019.3

CSR 3 Subpart 1: Ensure effective supervision and the enforcement of the anti-money laundering framework.

Measures	
Entry 1	<p>MEASURE TYPE: Implemented (17/02/2023 18:48 PM)</p> <p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 21:16 PM) The Government has appointed a Committee of Inquiry to propose further legislative reforms in AML area. The Committee presented several legislative on 31 May 2021. The Committee had a broad remit: to analyse and propose changes in several key areas of AML/CFT supervision. More specifically, the Committee has presented proposals on how information and data exchange between and within the public and private sectors for the purposes of combatting money laundering and terrorist financing could be improved. o It has also analysed the supervisory tools available to the Financial Supervisory Authority, Finansinspektionen, how its supervision is carried out and how it could be improved. The Committee has also taken a look at the bigger picture of the Swedish AML/CFT supervisory structure, and analysed its pros and cons.</p>
Entry 2	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/02/2022 13:51 PM)</p> <p>In the budget bill for 2021, Finansinspektionen receives an additional 10m SEK for anti-money laundering supervision exclusively.</p>
Entry 3	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 21:46 PM)</p>

	<p>On the intelligence side, Sweden's Financial Intelligence Unit has implemented the GoAML IT system which has increased both the quantity and the quality of submitted suspicious transaction reports. There has been a substantial increase in staff in 2020, and a 50% increase in staff since 2017.</p>
<p>Entry 4</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 21:28 PM)</p> <p>In terms of national interagency cooperation, Finansinspektionen and the Police Authority recently signed an MoU in order to be able to share intelligence information and to better coordinate their work. This has already provided results in operational terms (see e.g. media reporting on a coordinated raid against "underground banks:")</p>
<p>Entry 5</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (20/02/2023 10:05 AM)</p> <p>The Government has appointed a Committee of Inquiry to propose further legislative reforms in AML area. The Committee is expected to deliver its legislative proposal no later than 31 May 2021. The Committee's remit is broad; it has the mandate to analyse and propose changes in several key areas of AML/CFT supervision. Because the Committee is an independent agency under Swedish law, the specific details of any suggested changes are not yet public, even though the Committee's mandate is.</p> <p>More specifically, the Committee will look at how information and data exchange between and within the public and private sectors for the purposes of combatting money laundering and terrorist financing could be improved.</p>

	<p>It will also analyse the supervisory tools available to the Financial Supervisory Authority, Finansinspektionen, how its supervision is carried out and how it could be improved. In order to do this, the Committee is tasked with comparing the Swedish system of financial AML/CFT supervision with other countries.</p> <p>The Committee will also look at the bigger picture of the Swedish AML/CFT supervisory structure, and analyse its pros and cons. It will consider if the current structure is efficient, e.g. with respect to how involved agencies cooperate in the fight against ML/TF.</p>
<p>Entry 6</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:58 PM)</p> <p>A new system for information on accounts and safe deposit boxes accessible by law enforcement authorities, the Tax Agency and the Enforcement Authority.</p> <p>This bill provides for a data retrieval system, as explicitly allowed for under the Anti-Money Laundering and Payment Services Directives, for information on accounts and safe deposit boxes in Sweden.</p> <p>In contrast to a traditional register of bank accounts, which may not be updated very frequently, this data retrieval system provides for near-instantaneous access to updated information.</p> <p>The bill also represents a significant goldplating of applicable EU law requirements in that any law enforcement authority, the Enforcement Authority and the Tax Agency may access the information. That in turn provides for higher effectiveness.</p> <p>In force since September 2020.</p> <p>Please see https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2020/02/prop.-20192083/</p>

<p>Entry 7</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:58 PM)</p> <p>More appropriate and clearer requirements for the Financial Intelligence Unit to provide feedback to reporting entities.</p> <p>This bill explicitly requires the Financial Intelligence Unit to provide feedback to reporting entities on the effectiveness and follow-up of suspicious transaction reports whenever possible.</p> <p>The bill also adjusts some of the definitions of the anti-money laundering framework and clarifies provisions on the identification of the beneficial owner of life insurance products.</p> <p>In force since April 2020.</p> <p>Please see https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2019/12/prop.-20192055/</p>
<p>Entry 8</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:57 PM)</p> <p>Improved powers for the financial sector supervisor to take action against branches of foreign banks in Sweden.</p> <p>This bill overhauls the framework for supervisory intervention against branches of EEA banks, allowing the supervisor to intervene directly if necessary.</p> <p>The bill also contains a number of clarifications with regard to beneficial ownership.</p> <p>In force since January 2020.</p> <p>Please see https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2019/09/prop.-20192014/</p>
<p>Entry 9</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:56 PM)</p>

	<p>Transposition of the 5th Anti-Money Laundering Directive.</p> <p>This bill provides for a complete, conform and timely transposition of the relevant provisions.</p> <p>Several instances of goldplating, most notably in relation to regulation of virtual currencies where the scope extend beyond the Directive's requirements. Sweden therefore meets the FATF's requirements in this regard (please see below—this was confirmed by the FATF in September 2020).</p> <p>In force since January 2020 (or, in the few cases where the transposition deadline is different, since that date).</p> <p>Please see https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2019/06/prop.-201819150/</p>
<p>Entry 10</p>	<p>MEASURE TYPE: Implemented (11/12/2020 20:56 PM)</p> <p>Overhaul of the supervision and sanction framework with regards to lawyers and law firms.</p> <p>This bill extends the scope of the supervisory and sanctions framework, and transfers the sanctions power from the Bar Association to the County Administrative Board of Stockholm.</p> <p>In force since November 2019.</p> <p>Please see https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2019/05/prop.-201819125/</p>
<p>Entry 11</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (20/02/2023 10:04 AM)</p> <p>The Police Authority has had large appropriation increases over recent years. For 2022, almost an additional 2,850 mSEK was granted compared to 2021, and an additional</p>

	<p>increase of more than 2,250 mSEK is planned for 2023. More people will be employed by the police. For the Financial Intelligence Unit, its staff has increased by more than 50% since 2017. Further increases are planned.</p>
<p>Entry 12</p>	<p>MEASURE TYPE: Announced (17/02/2023 18:46 PM)</p> <p>The Government has appointed another inquiry of Inquiry to review legislation on confiscation of the proceeds of crime. The inquiry submitted its report in January 2022 and the report has been sent to more than 100 authorities and organizations for consideration. The inquiry (Ny förverkandelagstiftning SOU 2021:100) has proposed, inter alia, that a new form of confiscation – non-conviction-based-confiscation of the proceeds of crime – should be introduced. Under the proposed regulations on non-conviction-based confiscation, property can be confiscated if it is shown that it derives from criminal activities. This form of confiscation would not require that it can be shown that a person has committed a specific offence, but rather – like extended confiscation – it would be based on a more general assessment of the circumstances in which the property is encountered, the person's property and incomes, and other circumstances. The standard of proof should be the same as the usual standard of proof in civil law cases, i.e. non-conviction-based confiscation would require that it is proved or shown that the property derives from criminal activities. An investigation on non-conviction-based confiscation would be led by a prosecutor. During the investigation, the coercive measures of custody, sequestration, seizure of property and seizure of funds should be permitted in order to secure the property. Moreover, it should be permitted to search premises and undertake body searches if there is particular reason to assume that the search will lead investigators to encounter property that can be seized or taken into custody, or that is otherwise</p>

	<p>of relevance to the investigation. Within the framework of the investigation, the investigating authorities should also have access to information concerning incomes, bank balances and property holdings, etc.</p>
Entry 13	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 21:18 PM)</p> <p>the Government has appointed another Committee of Inquiry to review legislation on confiscation of the proceeds of crime. This Committee has been instructed to propose enhancements to the legislative framework on confiscation, including if appropriate introducing provisions for non-conviction based confiscation. The Committee is expected to deliver its legislative proposals no later than 17 December 2021.</p>
Entry 14	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:54 PM)</p> <p>The Police Authority has had large appropriation increases over recent years. For 2021, the Government is proposing that the appropriation is increased by roughly 1,900 mSEK. For 2022, an additional 1,650 mSEK has been proposed. These increases will benefit all parts of the police, including the Financial Intelligence Unit and other parts of the police working with combatting money laundering and terrorist financing. More people will be employed by the police (by Q3 2020, more than half of the 10,000 target had been hired). For the Financial Intelligence Unit, its staff has increased by 50% since 2017. Further increases are planned.</p>
Entry 15	<p>MEASURE TYPE: Announced (11/12/2020 20:53 PM)</p>

	<p>In the budget bill for 2021, Finansinspektionen receives an additional 10m SEK for anti-money laundering supervision exclusively.</p>
<p>Comments</p>	
<p>State of play</p>	
<p>Entry 1</p>	<p>The Committee's proposals have been subject to a round of public consultation, which ended in September 2021. A legislative bill entered into force 1st of January 2023, which includes provisions on: * information exchange between credit institutions and law enforcement authorities, * information exchange between law enforcement authorities and supervisory authorities, * an obligation for payment clearing houses and companies providing infrastructure concerning instant payments to provide the Swedish FIU with information, and * new supervisory tools for the Country Administrative Boards, * improvements to the beneficial ownership register.</p>
<p>Entry 2</p>	<p>The Committee's proposals have been subject to a round of public consultation, which ended in April 2022. Work is being carried out to put forward a legislative bill based on the Committee's proposals.</p>

Bilaga 2 Utdrag ur Sveriges rapportering om de landsspecifika rekommendationerna - Utdrag från Fenix

Exported from FENIX 2023-03-08				
CSR/subpart	Measure name	Milestone/target name	Due date (Quarter)	Status in FENIX
2020.CSR2.subpart5	Local and regional climate investments	T1: Award of projects reducing carbon dioxide emissions by expected 300 000 tonnes	Q4/2021	Completed
2020.CSR2.subpart5	Local and regional climate investments	T2: Award of projects reducing carbon dioxide emissions by expected 240 000 tonnes	Q4/2022	On track
2020.CSR2.subpart5	Energy efficiency in multi-dwelling buildings	Entry into force of an ordinance establishing the support scheme for investments to improve energy efficiency in multi-dwelling buildings	Q4/2021	Completed
2019.CSR2.subpart2 2020.CSR2.subpart8	Strengthened railway support	60 km of railways has been improved or upgraded	Q4/2021	Completed
2019.CSR2.subpart2 2020.CSR2.subpart8	Strengthened railway support	40 km of railways has been improved or upgraded	Q4/2022	On track
2020.CSR2.subpart5	Adjustments in the reduction obligation	Entry into force of a law establishing increased reduction quotas in the obligation to reduce GHG emissions from gasoline and diesel by requiring fuel suppliers to gradually blend in biofuels	Q3/2021	Completed
2020.CSR2.subpart5	Adjustments in the reduction obligation	Entry into force of a law establishing a reduction obligation on jet fuel	Q3/2021	Completed

2020.CSR2.subpart5	Abolished reduction of energy tax on fuel in certain sectors	Entry into force of a law that partially abolishes a reduction of energy tax on fuel in certain sectors	Q3/2021	Completed
2020.CSR2.subpart5	Abolished reduction of energy tax on fuel in certain sectors	Entry into force of the law to fully abolish reduction of energy tax on fuel in certain sectors	Q1/2022	Completed
2020.CSR2.subpart5	Adjusted taxable benefit rates for company cars	Entry into force of a law to adjust the taxable benefit rate for company cars	Q3/2021	Completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR1.subpart2 2020.CSR2.subpart2	More study places in regional adult vocational education	T1: New study places in vocational training and adult education	Q4/2020	Completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR1.subpart2 2020.CSR2.subpart2	More study places in regional adult vocational education	T2: New study places in vocational training and adult education	Q4/2021	Completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR1.subpart2 2020.CSR2.subpart2	More study places in regional adult vocational education	T3: New study places in vocational training and adult education	Q4/2022	On track
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	More study places in higher vocational education	T1: New study places in post-secondary vocational education	Q4/2020	Not completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	More study places in higher vocational education	T2: New study places in post-secondary vocational education	Q4/2021	Completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	More study places in higher vocational education	T3: New study places in post-secondary vocational education	Q4/2022	On track
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	Resources to meet demands for education at universities	T1: Additionally registered students in higher education	Q4/2021	Completed

	and other higher education institutions			
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	Resources to meet demands for education at universities and other higher education institutions	T2: Additionally registered students in higher education	Q4/2022	On track
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	Higher compensation level for vocational training in combination with Swedish for Immigrants and Swedish as a second language	Entry into force of the higher compensation level for vocational training in combination with Swedish for Immigrants and Swedish as a second language	Q3/2020	Completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR2.subpart2	Employment protection act and greater transition possibilities	Entry into force of the legislative amendments to modernise employment protection and enhance greater transition possibilities	Q2/2022	Completed
2019.CSR2.subpart1 2020.CSR1.subpart2 2020.CSR2.subpart2	Elderly care initiative	1.500 participants have started education under the Elderly care Initiative	Q4/2021	Completed
2020.CSR1.subpart2	Regulating the professional title of nursing assistants	Entry into force of a law regulating the professional title of nursing assistant	Q3/2023	On track
2019.CSR3.subpart1 2020.CSR3.subpart1	A new bank account and safe deposit box system	Entry into force of a law on a new bank account and safe deposit box system	Q3/2020	Completed

N/A	Ensuring an effective and efficient implementation of the Recovery and Resilience Plan	M1: Government decisions ensuring an effective and efficient implementation of the Recovery and Resilience Plan including the audit and control set-up	Q4/2021	Completed
N/A	Ensuring an effective and efficient implementation of the Recovery and Resilience Plan	M2: Government decisions ensuring an effective and efficient implementation of the Recovery and Resilience Plan including the audit and control set-up	Q4/2021	Completed
N/A	Ensuring an effective and efficient implementation of the Recovery and Resilience Plan	M3: Government decisions ensuring an effective and efficient implementation of the Recovery and Resilience Plan including the audit and control set-up	Q4/2021	Completed
N/A	Broadband expansion	T1: Additional number of buildings with broadband access (Homes Passed)	Q4/2021	Completed
N/A	Broadband expansion	T2: Additional number of buildings with broadband access (Homes Passed)	Q4/2022	On track
2019.CSR1.subpart2 2020.CSR2.subpart4	Investment aid for rental and student housing	T1: Payment of support for new completed dwellings	Q4/2022	On track
2019.CSR1.subpart2	Private right of initiative – involvement of planning stakeholders in zoning	Entry into force of a law on establishing a private right of initiative	Q4/2021	Completed

2019.CSR1.subpart2	Better prerequisites in housing construction	Entry into force of amendments to the Planning and Building Act, establishing a certified construction project company [Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess] leading to better prerequisites in housing construction	Q4/2022	Completed
2019.CSR1.subpart3	Higher ceiling for the deferred amount in the capital gains tax	Entry into force of a change in the relevant tax law raising the ceiling for deferred capital gains [from SEK 1,450,000 to SEK 3,000,000)	Q3/2020	Completed
2019.CSR1.subpart3	Abolishing the calculated income from deferred capital gains	Entry into force of a change in the relevant tax law abolishing the standard income on deferred capital gains	Q1/2021	Completed

Bilaga 3 Rapportering om implementeringen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter: beskrivning av huvudsakliga åtgärder och deras beräknade påverkan

Pelarprincip	Lista över huvudsakliga bidragande åtgärder	Uppskattad effekt av åtgärderna (kvalitativ och/eller kvantitativ)
<p>1. Utbildning och livslångt lärande</p>	<p>1. Den första ansökningsomgången för det nya omställningsstudiestödet startade den 1 oktober 2022 för studier från den 1 januari 2023. Stödet syftar till att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden, och möjliggör studier i omställnings- eller kompetensutvecklings syfte mitt i livet genom att ersätta ett inkomstbortfall under studierna.</p> <p>2. Regeringen följer eventuella behov av förändringar i det offentligfinansierade utbildningsutbudet med anledning av det nya omställningsstödet. Som en del av det arbetet har statliga universitet och högskolor (U2022/02386) och Myndigheten för yrkeshögskolan därför fått i uppdrag analysera sina utbildningsutbud både avseende innehåll och inom vilka former utbildningarna ges. I uppdraget ingår bl. a. för lärosätena att beskriva hur de, vid behov, planerar att inom befintliga ekonomiska ramar utveckla utbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning. UKÄ ska därtill utveckla en prognosmodell avseende det behov av vidareutbildning som det nya omställningsstudiestödet kan ge upphov till. Denna del av</p>	<p>1. Siffror från den första ansökningsomgången visar att stödet har sökts av betydligt fler än förväntat. Det kommer att leda till fler nya och återvändande studerande, och rekvisitet att studievalet måste stärka den enskilde på arbetsmarknaden säkerställer kopplingen till efterfrågade kompetenser. Stödet kommer att fortsätta byggas ut successivt fram till 2026.</p> <p>2. Eftersom stödet kan ges med lägre studietakt och under en kortare tid än det reguljära studiemedlet, möjliggör det också för andra typer av flexibla utbildningar. Kartläggningen av utbildningsutbudet är en del av arbetet med att säkerställa att det finns ett relevant kursutbud för studenter med omställningsstudiestöd.</p> <p>3. Barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling bedöms ha avgörande betydelse för deras lärande i alla skolans ämnen.</p> <p>4. Ett omfattande statligt stöd till kommunerna är fortsatt nödvändigt för att kunna möta behoven på arbetsmarknaden och för att stärka integrationen av utrikes födda. Inte minst har satsningen på kombinationsutbildningar, som innebär att yrkesutbildning</p>

	<p>uppdraget ska slutredovisas i UKÄ:s årsredovisning 2024.</p> <p>Vidare har det i regleringsbrev för 2023 angetts att lärosätena särskilt ska redovisa hur de utvecklat utbildningsutbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning. Därutöver ska en redovisning lämnas över hur lärosätet möter det omgivande samhällets behov av utbildning.</p> <p>3. En utvidgning, förstärkning och förlängning av Skolverkets uppdrag Läslyftet genomförs för att stärka barns och elevers språk, läs- och skrivutveckling. Covid-19-pandemin har inneburit att barn har varit borta från förskolan mer än normalt. Det gäller bl.a. barn i socioekonomiskt utsatta familjer och barn som inte har svenska som modersmål. I kombination med hög personalfrånvaro bedöms det ha fått vissa negativa konsekvenser för barnens lärande. Även i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet samt i gymnasie- och gymnasiesärskolan har pandemin påverkat elevernas lärande (prop. 2022/23:01).</p> <p>4. En fortsatt satsning genomförs genom statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning inom komvux (regionalt yrkesvux), där 400 miljoner kronor tillförs i för 2023 propositionen om vårändringsbudgeten för 2023. Statsbidraget för regionalt yrkesvux för 2023 kommer därmed vara på ungefär dubbelt så hög nivå som före pandemin.</p>	<p>kombineras med utbildning i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, möjliggjort att fler utrikes födda kan få en sammanhållen språk- och yrkesutbildning som leder till arbete.</p>
--	--	---

<p>2. Jämställdhet</p>	<p>1. Uppdrag till Medlingsinstitutet – kvinnors och mäns inkomster i ett längre perspektiv (A2022/00945) Medlingsinstitutet har fått i uppdrag att göra en jämställdhetsanalys av löneinkomster och andra inkomster som påverkar individers disponibla inkomst i ett långsiktigt perspektiv. Medlingsinstitutet ska också föreslå hur en sådan jämställdhetsanalys ska kunna genomföras regelbundet.</p> <p>2. Regeringen har gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att i dialog med andra relevanta myndigheter och aktörer genomföra en kvalitativ studie om utrikes födda kvinnor utanför arbetsmarknaden. Jämställdhetsmyndigheten har slutredovisat studien till Regeringskansliet den 31 mars 2023.</p> <p>3. SCB har fått i uppdrag att komplettera den kunskap som idag finns om löneskillnader och andra inkomstskillnader mellan kvinnor och män med funktionsnedsättning. Uppdraget ska rapporteras till regeringen senast i december 2024.</p>	<p>1. Ökad kunskap om hur kvinnors och mäns inkomster ser ut i ett längre perspektiv, såväl löneinkomster som andra inkomster, som exempelvis inkomst av kapital. Förslag på hur en sådan jämställdhetsanalys ska kunna genomföras regelbundet.</p> <p>2. Ökad kunskap om utrikes födda kvinnors behov och situation. Studien ska inkludera aspekter som kan utgöra signifikanta hinder för utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsinträde.</p> <p>3. Ökad kunskap om inkomstskillnader mellan funktionsnedsatta kvinnor och män. Förslag på vilken statistik som bör användas och vilken sorts analys som bör göras för att belysa sådana eventuella inkomstskillnader.</p>
<p>3. Lika möjligheter</p>	<p>1. Regeringens arbete med handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter fortsätter. För 2022 avsattes drygt 33 miljoner kronor av regeringens budgetmedel för insatser inom ramen för handlingsplanen.</p> <p>a) Med start 2022 har Folkhälsomyndigheten i uppdrag att följa upp regeringens handlingsplan för hbtqi-personer med syfte att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.</p>	<p>1. Med hbtqi-handlingsplanen som utgångspunkt fortsätter arbetet för att främja lika rättigheter och förbättra hbtqi-personers situation i Sverige. Handlingsplanen kompletterar den befintliga strategin och kraftsamlar arbetet med konkreta åtgärder för perioden 2020–2023.</p> <p>1 a) Behovsinventeringen syftar bl.a. till att undersöka vilket stöd de hbtqi-strategiska myndigheterna behöver, samt hur</p>

	<p>Myndigheten har under 2022 genomfört en behovsinventering.</p> <p>b) Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har redovisat en omfattande kartläggning av unga hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor.</p> <p>c) Barnombudsmannen har tillsammans med MUCF genomfört en enkätundersökning i syfte att kartlägga skolors, och deras huvudmäns, kunskaps- och kapacitetsbehov, organisatoriska förutsättningar samt det systematiska likabehandlings- och trygghetsarbetet i förhållande till unga hbtqi-personers situation i skolan. Som ett led i att på ett effektivt sätt nå ut till fler har MUCF under våren 2022 lanserat en ny webbutbildning om hbtqi-frågor i skolan.</p> <p>d) Myndigheten för arbetsmiljökunskap har inhämtat och sammanställt kunskap om hbtqi-personers organisatoriska och sociala arbetsmiljö.</p> <p>e) Diskrimineringsombudsmannen har lämnat en rapport om situationen för intersexpersoner ur ett diskrimineringsperspektiv.</p> <p>2. Arbetet mot olika former av rasism</p> <p>a) Med utgångspunkt i den nationella planen mot rasism,</p>	<p>Folkhälsomyndigheten på bästa sätt kan bistå myndigheterna.</p> <p>1 b) Av MUCF:s rapportering framgår bl.a. att unga hbtqi-personer har sämre levnadsvillkor än andra unga. De har t.ex. sämre hälsa, i synnerhet psykisk hälsa. Många upplever otrygghet i skolmiljön eller är mindre nöjda med sin arbetssituation. Rapporteringen redovisar även unga hbtqi-personers utsatthet för s.k. omvändelseförsök i Sverige.</p> <p>1 c) Av Barnombudsmannens och MUCF:s undersökning framgår bl.a. att skolor som har ett aktivt och inkluderande arbete med hbtqi-perspektiv bidrar till unga hbtqi-personers trygghet. Rapporten visar att kunskap om hbtqi-personer och deras situation i skolan varierar mellan olika yrkesroller.</p> <p>1 d) Sammanställningen visar på brister i arbetsmiljön för hbtqi-personer. Det kan exempelvis avse kränkningar och diskriminering på arbetsplatsen där personer med transerfarenhet tycks vara särskilt utsatta.</p> <p>1 e) Enligt rapporten finns det samhällsområden där personer med intersexvariation lever i en utsatt situation och riskerar att möta olika former av diskriminering. Det gäller t.ex. hälso- och sjukvården, skola och arbetsliv.</p> <p>2. Samtliga åtgärder ska bidra till att förebygga och bekämpa olika</p>
--	--	--

	<p>liknande former av fientlighet och hatbrott och dialoger med civilsamhället har särskilda åtgärdsprogram mot olika former av rasism; afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, och rasism mot samer tagits fram.</p> <p>b) Forum för levande historia genomför utbildningsinsatser om olika former av rasism i historien och idag. Myndigheten genomför bl.a. utbildningar, riktade till skolpersonal och andra offentliganställda, med fokus på att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten genom arbete mot rasism. (pågående)</p> <p>c) Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att motverka förekomsten av rasism och främja allas lika rättigheter och möjligheter inom hälso- och sjukvården och bidra till en jämlik vård. (Redovisas mars 2024).</p> <p>d) Diskrimineringsombudsmannen har fått i uppdrag att genomföra särskilda informationsinsatser och ta fram ett lättillgängligt informationsmaterial till stöd för elever och vårdnadshavare vid kränkande behandling. (Redovisas november 2023.)</p> <p>e) Forum för levande historia har fått i uppdrag att utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga</p>	<p>former av rasism genom ökad kunskap.</p>
--	--	---

	<p>verksamhetens bemötande av allmänheten. (Beslut den 21 april 2022. slutredovisning mars 2025).</p> <p>f) Barnombudsmannen har fått i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om rasism utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). (Slutredovisning juni 2023).</p> <p>g) Forum för levande historia har fått i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot olika former av rasism, däribland att ta fram stödmaterial om rasism. (Pågår 2022-2024)</p> <p>h) Myndigheten för arbetsmiljökunskap har fått i uppdrag att inhämta och sammanställa kunskap om samband mellan vissa gruppers utsatthet och arbetsrelaterad stress. (Slutredovisas mars 2024)</p> <p>i) Skolverket har tillsammans med Forum för levande historia i uppdrag att utveckla ett verktyg för systematiskt arbete med demokratistärkande insatser i skolväsendet, folkbildningen och andra delar av vuxenutbildningen i syfte att motverka antisemitism och andra former av rasism. Myndigheterna ska även erbjuda målgrupperna processtöd i arbetet.</p> <p>3. Romsk inkludering</p>	
--	--	--

	<p>Regeringens arbete med en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 fortsätter.</p> <p>Institutet för språk och folkminnen (Isof) har fått i uppdrag att ansvara för språkcentrum för romani chib under 2022–2024.</p> <p>Länsstyrelsen i Stockholms län har i uppdrag att fördela statsbidrag till kommuner för verksamhet med romsk inkludering</p> <p>Skolverket och Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram och tillgängliggöra lämplig utbildning för brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens för arbete inom förskola, förskoleklass, skola, fritidshem, vuxenutbildning och socialtjänst eller hälso- och sjukvård under 2022–2024.</p>	
<p>4. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder</p>	<p>1. <i>Praktikplatser</i> Regeringen har tillfört medel för att möjliggöra fler praktikplatser. En praktikplats kan vara en bra väg in på arbetsmarknaden, bl.a. genom att överbygga arbetsgivarens osäkerhet kring en persons kompetenser.</p> <p>2. <i>Uppdrag till Arbetsförmedlingen att minska långtidsarbetslösheten (A2022/00330)</i> Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att under 2022 förbereda för att fr.o.m. 2023 förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. Arbetsförmedlingen ska möjliggöra fler bokade möten och fler personalintensiva insatser samt öka beslutskapaciteten. Uppdraget om att analysera och redovisa behov</p>	<p>1. Praktik ger arbetslivserfarenhet som kan bidra till att bryta passivitet hos de arbetssökande och till att förbättra deras jobbchanser. Fler ska få ett jobb och bli självförsörjande.</p> <p>2. Åtgärderna ska bidra till att öka övergångarna till arbete eller utbildning.</p> <p>3. Åtgärderna ska bidra till att öka övergångarna till arbete eller utbildning.</p> <p>4. Förbättra ungas inträde på arbetsmarknaden. För ungdomar kan ett sommarjobb eller ett jobb när de har slutat skolan bidra till att de får en första värdefull arbetslivserfarenhet.</p>

	<p>hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden (A2022/00331), ska beaktas i analysen.</p> <p>3. <i>Uppdrag till Arbetsförmedlingen att analysera och redovisa behov hos långtidsarbetslösa (A2022/00331)</i> Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att analysera vilka behov långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden har och vid behov föreslå åtgärder för att öka övergången till arbete eller utbildning. Arbetsförmedlingen ska särskilt analysera vilka stöd som bäst kan ges i samverkan med andra relevanta aktörer, och så långt det är möjligt, utgå från evidensbaserade modeller och beprövad erfarenhet, samt beakta ett jämställdhetsperspektiv och uppdraget om att minska långtidsarbetslösheten (A2022/00330).</p> <p>4. <i>Sommarjobb och jobb för ungdomar</i> Statliga medel har anvisats för att stärka kommunernas möjligheter att skapa sommarjobb och jobb för ungdomar.</p>	
<p>5. Trygg och anpassningsbar anställning</p>	<p>1. En reformerad arbetsrätt</p>	<p>1. I oktober 2022 började lagändringar som följde av regeringens förslag en reformerad arbetsrätt, att tillämpas. Ändringarna om en reformerad arbetsrätt innebär bl.a. att möjligheterna att avvika från lagen om anställningsskydd genom kollektivavtal ökar, att alla arbetsgivare får undanta tre arbetstagare från turordningen vid arbetsbrist, att en anställning som huvudregel inte ska bestå vid tvist,</p>

		att det införs turordning och omställningstid vid omreglering till lägre sysselsättningsgrad, att det införs en presumtion att anställning gäller för heltid och att kundföretag i vissa fall ska erbjuda inhyrda arbetstagare tillsvidareanställning eller betala ersättning.
6. Lön	1. <i>Om den svenska lönebildningsmodellen</i> En av grundpelarna i den svenska arbetsmarknadsmodellen är att arbetsmarknadens parter har ett huvudansvar för lönebildningen. Den svenska lönebildningsmodellen baseras på att den internationellt konkurrensutsatta sektorn är lönenormerande.	1. Under 2022 tecknades ett trettiotal centrala kollektivavtal. Avtalen omfattade cirka 150 000 anställda. En förutsättning för förhandlingarna under 2022 var den norm som sattes av industrins treåriga avtal som slöts under 2020. Under 2022 förlorades totalt 5 240 dagar i konflikter på arbetsmarknaden, i två förhandlingar på förbunds nivå och i en lokal avtalstvist.
7. Information om anställningsvillkor och skydd i händelse av uppsägning	1. Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet	1. I januari 2022 föreslog regeringen ett genomförande av EU:s arbetsvillkorsdirektiv och lagändringarna trädde i kraft i juni 2022. Lagändringarna innebär bl.a. att det införs bestämmelser om att en arbetstagare som huvudregel under anställningen får ha en annan anställning och att en arbetsgivare ska lämna ett skriftligt svar om en arbetstagare begär en annan anställningsform eller en högre sysselsättningsgrad. Genom arbetsvillkorsdirektivet uppdateras bestämmelserna i upplysningsdirektivet om arbetsgivarens skyldighet att lämna information till arbetstagare om anställningsvillkor. Direktivet innehåller dessutom bestämmelser om vissa minimikrav i fråga om arbetsvillkor. Medlemsstaterna får tillåta arbetsmarknadens parter att

		genom kollektivavtal avvika från vissa av direktivets bestämmelser.
8. Dialog mellan arbetsmarknadens parter och arbetstagarnas inflytande	<p>1. <i>Kollektivavtalsäckning</i> - Av anställda i åldern 16–64 år omfattades 88 procent av kollektivavtal 2021. Totalt sett har andelen som omfattas av kollektivavtal i stort sett varit oförändrad under de senaste 20 åren. Internationellt sett har Sverige en mycket hög facklig organisationsgrad. Den fackliga organisationsgraden, det vill säga andelen anställda som är medlemmar i en arbetstagarorganisation, var 70 procent 2021. Arbetsgivarnas organisationsgrad uppgick till 87 procent under 2021. (Mätmetoden för att mäta kollektivavtalsäckningen och arbetsgivarnas organisationsgrad har förändrats under 2021, vilket har medfört en mindre nedgång.)</p>	
9. Balans mellan arbete och privatliv	1. Genomförande av balansdirektivet	<p>1. I februari 2022 föreslog regeringen ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1158 av den 20 juni 2019 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Lagändringarna trädde i kraft i augusti respektive oktober 2022.</p> <p>Direktivet innebar nya bestämmelser i b.la. lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, föräldraledighetslagen (1995:584) och lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl.</p> <p>Bestämmelserna innebär vissa rättigheter när en förälder med barn upp till åtta år eller vissa arbetstagare som har närstående med omsorgsbehov begär flexibla</p>

		<p>arbetsformer av omsorgsskäl. De arbetstagare som begär flexibla arbetsformer eller tar sådana rättigheter i anspråk omfattas av särskilda skyddsbestämmelser och det infördes även ett repressalieförbud.</p> <p>Dessutom har Diskrimineringsombudsmannen fått en utökad rätt att föra talan för enskilda arbetstagare i tvister om missgynnande behandling. Direktivet innebar även ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bl.a. med anledning av att Diskrimineringsombudsmannen ges utökad talerätt. I lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare gjordes en följdändring som innebär att de föreslagna nya bestämmelserna i föräldraledighetslagen inte ska gälla för utstationerade arbetstagare.</p>
<p>10. Hälsosam, säker och välanpassad arbetsmiljö samt dataskydd</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 2. Nationell delegation mot arbetslivskriminalitet 3. Uppdrag att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet och om varaktig myndighetssamverkan 4. Utredningen om utökade möjligheter att upprätthålla en god arbetsmiljö 5. Utredningen om de regionala skyddsombuds roll i arbetsmiljöarbetet 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arbetsmiljöstrategin anger regeringens långsiktiga politiska inriktning för området under de kommande fem åren. I skrivelsen presenteras hur strategin styr mot uppsatta mål, genomförande av strategin samt hur den ska följas upp. Myndigheterna på arbetsmiljöområdet får i uppdrag att ta fram åtgärdsplaner, vilket ger dem en mer framträdande och tydligare roll att stödja genomförandet av arbetsmiljöstrategin. Regeringen kommer att fortsätta ha ett forum för dialog med arbetsmarknadens parter. Delmålen för arbetsmiljöstrategin är följande: <ul style="list-style-type: none"> • Ett hållbart arbetsliv – alla ska

		<p>kunna, orka och vilja jobba ett helt arbetsliv.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ett hälsosamt arbetsliv – arbetslivet ska bidra till utveckling och välbefinnande. • Ett tryggt arbetsliv – ingen ska riskera liv eller hälsa på grund av jobbet. • En arbetsmarknad utan brott och fusk – en bristfällig arbetsmiljö ska aldrig vara ett konkurrensmedel. <p>2. Arbetet i den nationella delegationen mot arbetslivskriminalitet pågår till februari 2025. Delegationen ska öka kunskapen om arbetslivskriminalitetens omfattning och stödja de aktörer som arbetar med att stoppa arbetslivskriminalitet.</p> <p>3. Regeringens uppdrag till bland annat Arbetsmiljöverket att påbörja inrättandet av regionala center mot arbetslivskriminalitet fortsätter. Två regionala center har inrättats under 2022 och ytterligare fem kommer att öppnas under 2023. Till dessa ska övriga samverkande myndigheter ansluta sig successivt, dock senast i slutet av 2023.</p> <p>4. Utredningen lämnade över sitt betänkande i augusti 2022 och det är under beredning på Regeringskansliet.</p> <p>5. Utredningen lämnade över sitt betänkande i augusti 2022 och det är under beredning på Regeringskansliet.</p>
--	--	--

<p>11. Barnomsorg och stöd för barn</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Höjt underhållsstöd 2. Fritidskort till barn och unga 3. Nationell handlingsplan för genomförande av barngarantin 4. Stärkt tillgång till föräldraskapsstöd i hela landet 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ensamstående föräldrar har oftare en knappare ekonomi än föräldrar som är sammanboende och många barn med låg ekonomisk standard lever i hushåll som är mottagare av underhållsstöd. Senast i augusti 2022 höjdes underhållsstödet för barn i åldersgruppen 7–10 år. En höjning av underhållsstödet stärker inkomsterna för ensamstående föräldrar, och kommer särskilt ensamstående kvinnor med barn till del. 2. För att värna barns och ungas tillgång till idrotts- och föreningslivet avser regeringen att införa ett fritidskort. Särskilt barn och unga från socioekonomiskt utsatta hushåll ska med fritidskortet få förbättrade möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Under 2023 utvecklas nödvändig infrastruktur för att fritidskortet ska kunna införas 2024. 3. I mars 2022 beslutade regeringen den nationella handlingsplanen för att implementera den europeiska barngarantin. Målet är att förebygga och bekämpa social utestängning genom att garantera att alla barn har faktisk tillgång till en uppsättning grundläggande samhällstjänster. 4. Det brottsförebyggande arbetet ska därför prioriteras under mandatperioden. De barn som befinner sig i riskzonen för att dras in i kriminalitet och deras familjer behöver få stöd
---	---	--

		<p>och hjälp från samhället. Regeringen avsätter därför 200 miljoner kronor i en förstärkning av föräldraskapsstödet 2023. Regeringen beräknar sedan avsätta 200 miljoner per år från 2024 och framåt.</p>
12. Socialt skydd	<p>1. Tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer inom bostadsbidraget</p> <p>2. Förbättrat försäkringsskydd för personer som arbetar vid behov och för äldre</p>	<p>1. Ett tillfälligt tilläggsbidrag har lämnats till barnfamiljer med bostadsbidrag under juli t.o.m. december 2022, med anledning av ökade levnadsomkostnader. För att mildra effekterna av den svåra ekonomiska situation som råder för hushållen, vilket påverkar barnfamiljer med låg inkomst och små ekonomiska marginaler, har regeringen valt att förlänga åtgärden. Tilläggsbidraget lämnas därför även under första halvåret 2023, det vill säga perioden 1 januari - 30 juni. Ett förslag om att ytterligare förlänga åtgärden till och med den 31 december 2023 har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Förslaget inkluderar även en höjning av tilläggsbidragets nivå. Bostadsbidraget är en träffsäker förmån för att nå hushåll med svag ekonomi.</p> <p>2. Sverige har ett generellt socialförsäkringssystem som omfattar alla som arbetar som anställda eller egenföretagare i Sverige. Förändringen i försäkringsskyddet innebär att personer som är behovsanställda (personer som vid behov kallas in för att arbeta i en tidsbegränsad anställning eller som är anställd</p>

		för att arbeta vid behov) och äldre förvärvsarbetande lättare kommer kunna få ta del av socialförsäkringsförmåner vid tillfälligt och stadigvarande nedsatt arbetsförmåga.
13. Arbetslöshetsförmåner	<p><i>1. Bibehållna ersättningsnivåer</i> Regeringen har beslutat att medel avsätts permanent så att arbetslöshetsförsäkringen behålls på samma högre nivå som under pandemin.</p> <p><i>2. Förlängning av tillfälliga lättnader i arbetsvillkoret, gäller till och med 2023-12-31</i> Arbetsvillkoret har tillfälligt reducerats från minst 80 timmars förvärvsarbete till minst 60 timmars förvärvsarbete i minst 6 månader (under en ramtid av 12 månader). Även arbetsvillkorets alternativa regel har tillfälligt lättats upp. Antal arbetade timmar har reducerats från minst 480 timmars förvärvsarbete till minst 420 timmars förvärvsarbete under en sammanhängande tid av 6 månader (under en ramtid av 12 månader).</p> <p><i>3. Förlängning av tillfälliga ändringar i karensvillkoret, gäller till och med 2023-12-31</i> Karenstiden har tillfälligt reducerats från 6 till 2 dagar.</p> <p><i>4. Förlängning av tillfälliga lättnader i reglerna för företagare, gäller till och med 2023-12-31</i> En företagare har rätt till arbetslöshetsersättning först när verksamheten definitivt har upphört, men det finns även en möjlighet att lägga företaget vilande. Om företaget läggs vilande kan en företagare anses vara arbetslös så länge det inte vidtas</p>	<p>1. Enligt Arbetsförmedlingen analys 2021:13, Arbetsmarknadsutsikterna våren 2021, utvecklingen på arbetsmarknaden 2021-2022, de finansiella stimulanser som har införts har bidragit till att upprätthålla hushållens inkomster och konsumtion trots att arbetslösheten har ökat.</p> <p>2. Lättnaderna gör det möjligt för fler personer, bland annat som har varit timanställda eller arbetat deltid, att kvalificera sig för arbetslöshetsersättning.</p> <p>3. Genom att karensdagarna reduceras ökar den disponibla inkomsten under den första månaden som arbetslös.</p> <p>4. Förändringarna innebär att företagare kan återuppta verksamheten snabbare.</p>

	<p>några åtgärder i verksamheten. Om företagaren återupptar verksamheten efter att den varit vilande behöver det enligt ordinarie regler gå minst fem år innan ett nytt uppehåll kan göras, den s.k. femårsregeln. I annat fall behöver företagaren upphöra med verksamheten definitivt för att kunna få rätt till arbetslöshetsersättning. Reglerna för företagare ändrades tillfälligt i april 2020 så att femårsregeln inte tillämpas för uppehåll i verksamheten. Det innebär generösa regler jämfört med det ordinarie regelverket, eftersom det tillåter företagaren att få ersättning även vid, inom en kortare tidsrymd, upprepade uppehåll i verksamheten. Företagare har också sedan den 1 juli 2020 fått möjlighet att vidta vissa marknadsföringsåtgärder under tiden verksamheten lagts vilande utan att det påverkar rätten till arbetslöshetsersättning.</p>	
14. Minimiinkomst	1. Höjt bostadstillägg till ålderspensionärer	1. I syfte att förstärka inkomsten för pensionärer med låga övriga inkomster höjdes i augusti 2022 konsumtionsstödet i bostadstillägget med 300 kronor per månad för ogifta och 150 kronor för gifta. Förslaget ökar den disponibla inkomsten för pensionärer med bostadstillägg.
15. Åldersinkomst och ålderspension	<p>1. Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem</p> <p>2. Nivåhöjningar 2020–2022 (höjningar av garantipension och bostadstillägg samt införande av inkomstpensionstillägg)</p>	1. För att möta den demografiska utvecklingen har alla pensionsrelaterade åldersgränser i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem höjts. En första höjning av ett fåtal åldersgränser gjordes redan 2020. Under 2022 beslutade riksdagen om ytterligare höjningar som gäller sedan januari 2023. Från och med 2026 kommer samtliga åldersgränser att vara knutna till medellivslängdens utveckling,

		<p>vilket innebär att de höjs per automatik i takt med att medellivslängden ökar. Höjningen av de pensionsrelaterade åldersgränserna väntas sammantaget bidra till högre inkomstgrundade pensioner och högre ekonomisk standard för pensionärer. Ett ökat arbetskraftsutbud genom ett förlängt arbetsliv är också avgörande för den långsiktiga finansieringen av den offentliga välfärden.</p> <p>2. Sedan 2020 har flera reformer genomförts som inneburit höjningar av olika delar av ålderspensionärers inkomst. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer förstärkts vid flera tillfällen. Därtill har en ny förmån, inkomstpensionstillägg, införts som komplement till den inkomstgrundade pensionen. Sammantaget har dessa nivåhöjningar bidragit till att sänka andelen med låg ekonomisk standard bland personer 65+ från 16 procent 2020 till 9 procent 2023. Skillnaden är betydligt större bland kvinnor, där andelen sjunkit från 20 procent till 10 procent. Bland män har andelen sjunkit från 11 procent till 8 procent.</p>
16. Hälsa- och sjukvård	<p>1. Cirka 3,2 miljarder kronor per år 2020–2023 har avsatts för att stärka hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning.</p> <p>2. 500 miljoner kronor per år 2020–2023 har avsatts för vidareutbildning av sjuksköterskor.</p> <p>3. Årligen betalas närmare 3 miljarder kronor ut till regionerna</p>	<p>1. Satsningen förväntas leda till att kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården stärks. Tillräckligt med personal med rätt kompetens är i sin tur en förutsättning för att vården ska fungera väl.</p> <p>2. Satsningen innebär att fler sjuksköterskor ges möjlighet till specialistutbildning och utbildning</p>

	<p>för att stärka tillgänglighetsarbetet i hälso- och sjukvården, med fokus på att korta värdköer och väntetider.</p> <p>4. Under 2021 och 2022 har 6 miljarder kronor per år betalats ut till regionerna för att omhänderta den uppskjutna vård och den covid-19-relaterade vården.</p> <p>5. Under 2022 betalas drygt 420 miljoner kronor ut till regionerna för att öka antalet vårdplatser. För 2023 avsätts totalt 2 miljarder för att öka antalet vårdplatser.</p> <p>6. Årligen betalas cirka 3 miljarder kronor till regioner och kommuner för att stärka den nära vården med primärvården som nav. Dessutom avsätts 300 miljoner kronor för satsningar på primärvård i gles- och landsbygd.</p> <p>7. Satsningen på förlossningsvård och kvinnors hälsa utökades med 200 miljoner kronor och uppgår nu till 1,7 miljarder kronor 2023. (sid 49)</p> <p>8. Cirka 1,2 miljarder kronor har avsatts för 2023 till arbete inom hälso- och sjukvårdens beredskap och civilt försvar.</p> <p>9. 100 miljoner kronor har avsatts för 2023 till att stärka och utveckla det civila försvaret inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.</p> <p>10. Förbättringar inom barnoncervården för vilket 80 miljoner kronor har avsatts 2023.</p>	<p>till barnmorska.</p> <p>3. Satsningen förväntas att leda till kortare väntetider och värdköer. Det leder i sin tur till att fler patienter får vård inom rimlig tid.</p> <p>4. Satsningen förväntas att omhänderta det uppdämda vårdbehov som skapats under covid-19-pandemin där hälso- och sjukvården behövde prioritera covidsjuka och akut vård. Det kommer att öka tillgängligheten och möjliggöra att fler får vård i rimlig tid.</p> <p>5. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att fördela, betala ut och följa upp prestationsbaserade medel till regionerna i syfte att stimulera till en ökning av antalet disponibla vårdplatser.</p> <p>Socialstyrelsen ska under 2023 betala ut 2 miljarder kronor i prestationsbaserade medel till regionerna.</p> <p>6. Medlen ska bl.a. användas till att öka kontinuiteten i primärvården, stärka samverkan mellan vårdens huvudmän, utveckla hälsofrämjande, förebyggande och habiliterande/rehabiliterande arbetssätt och öka patienternas delaktighet inom hälso- och sjukvården.</p> <p>7. Satsningen kan bidra till återöppnandet av förlossningskliniker, att regionala skillnader i tillgängligheten ska minska samt att omotiverade skillnader mellan olika grupper av kvinnor ska minska. Den</p>
--	--	--

		<p>långsiktiga kompetensförsörjningen och bemanningen i förlossningsvården, inklusive mödrahälsovården och eftervården ska stärkas.</p> <p>8. Hälso- och sjukvård har en central roll i det civila försvaret. Den säkerhetspolitiska utvecklingen medför att det finns anledning att ytterligare intensifiera arbetet. Medlen ska bland annat användas till att stärka beredskapen och motståndskraften i hälso- och sjukvården genom ökad tillgång till läkemedel och andra sjukvårdsprodukter, påskynda regionernas arbete med att stärka det civila försvaret avseende bemanning, samverkan, ledning, utbildning och andra robusthöjande åtgärder.</p> <p>9. Det blir allt tydligare att kriser av olika slag uppstår återkommande och att dessa i stor utsträckning också påverkar socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården. Det försämrade säkerhetsläget, tidigare erfarenheter av kriser, utvärderingar samt kartläggningar har tydliggjort att beredskapen inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården behöver stärkas och utvecklas. Regeringen har därför avsatt 100 miljoner kronor för 2023 för att stärka och utveckla kommunernas arbete med socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens civila försvar. Därefter beräknar regeringen att avsätta 300</p>
--	--	--

		<p>miljoner kronor årligen för ändamålet.</p> <p>10. Under 2020 tog den nationella arbetsgruppen för barncancer fram en handlingsplan för 2020-2022 omfattande över 60 insatser som ska stärka och öka kvaliteten inom barncancerområdet. Arbetsgruppen har sedan dess färdigställt eller initierat arbete kring nästan samtliga insatser. Ett exempel på en färdigställd insats är att multidisciplinära nätverk för läkemedelsfrågor inom barnonkologin förstärkts.</p> <p>Under 2022 hade även Socialstyrelsen regeringens uppdrag att betala ut medel till pilotstudier inom precisionsmedicin inom cancerområdet. En av pilotstudierna syftade till att erbjuda barn med cancer helgenomsekvensering. Tack vare de statliga medel som tillfördes denna satsning har samtliga barn med cancer i Sverige erbjudits helgenomsekvensering för snabbare diagnos och effektivare val av behandling.</p> <p>Regeringen har 2023 avsatt 600 miljoner kronor för åtgärder för en bättre cancervård. Inom ramen för överenskommelsen en jämlik och effektiv cancervården med kortare väntetider 2023 mellan staten och SKR har 80 miljoner kronor avsatts för att ytterligare stärka barncancervården.</p>
17. Inkludering av personer med funktionsnedsättning	<p>1. Lagändringar för stärkt rätt till personlig assistans</p> <p>2. Strategi för systematisk</p>	<p>1. Förslagen beräknas leda till 2 000 nya mottagare av assistansersättning och att fler ska</p>

	<p>uppföljning av funktionshinderspolitiken</p> <p>3. Genomförande av tillgänglighetsdirektivet</p>	<p>få rätt till kommunal personlig assistans.</p> <p>2. 2021 fattade regeringen beslut om en ny strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken. Strategin syftar till att förstärka förutsättningarna för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken. Strategin gäller för åren 2021 – 2031.</p> <p>3. Regeringen fattade beslut om en proposition om genomförandet av tillgänglighetsdirektivet i december 2022 (prop. 2022/23:42). Syftet är att göra fler produkter och tjänster tillgängliga för fler i samhället. Större utbud av tillgängliga produkter och tjänster förväntas leda till bättre förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att ha tillträde och tillgång till samhället på lika villkor som andra.</p>
<p>18. Långvarig vård och omsorg</p>	<p>1. En fast omsorgskontakt i hemtjänsten</p> <p>2. Äldreomsorgslyftet</p> <p>3. Undersköterska blir en skyddad titel</p> <p>4. Ett nationellt kompetenscentrum för äldre</p>	<p>1. Sedan den 1 juli 2022 är landets kommuner skyldiga att erbjuda alla som har hemtjänst en fast omsorgskontakt om det inte bedöms vara uppenbart obehövt. Den fasta omsorgskontakten ska bidra till den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatser verkställs.</p> <p>2. Äldreomsorgslyftet innebär att ny och befintlig personal ges möjlighet att genomgå utbildning till vårdbiträde eller undersköterska på betald</p>

		<p>arbetstid. Initiativet fortsätter under 2023.</p> <p>3. Undersköterska blir skyddad yrkestitel den 1 juli 2023. Syftet är att kompetensen för yrkesgruppen ska säkerställas och att kvaliteten och säkerheten i vården och omsorgen därigenom ska upprätthållas.</p> <p>4. I augusti 2022 invigdes Nationellt kompetenscentrum för äldreomsorg. Centret ska arbeta verksamhetsnära och tvärprofessionellt för att bland annat svara mot verksamheternas behov av expertstöd och samla in information för att det på nationell nivå ska finnas aktuell kunskap om kommunernas arbete och utmaningar med att bedriva äldreomsorg.</p>
19. Boende och stöd för hemlösa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nationell hemlöshetsstrategi 2. Bostad först 3. Nationell hemlöshetskartläggning 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regeringen beslutade i juli 2022 om en nationell hemlöshetsstrategi för perioden 2022 – 2026. Mål med strategin är att hemlöshet ska förebyggas, ingen ska bo eller leva på gatan, metoden Bostad först ska införas nationellt och att det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas. 2. För att stärka kommunernas arbete med att motverka hemlöshet har regeringen riktat ett flerårigt statsbidrag under strategiperioden för att förstärka och implementera metoden Bostad först. 3. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att genomföra en nationell hemlöshetskartläggning under 2023. Kartläggningen ska

		<p>utformas så att det går att jämföra utvecklingen av hemlöshet över tid, inbegripet eventuella skillnader mellan kvinnor och män, omfattningen av hemlösa barnfamiljer samt belysa utrikes föddas situation. Kartläggningen ska redovisas senast den 1 februari 2024.</p>
20. Väsentliga tjänster	1. Nationell plan för transportinfrastrukturen	<p>1. Regeringen beslutade i juni 2022 om att fastställa en ny nationell, trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. Planen ska bl.a. bidra till att uppfylla transportpolitikens övergripande mål som är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet.</p>

Bilaga 4 Rapportering om de globala målen för hållbar utveckling: beskrivning av huvudsakliga framåtsiktande åtgärder och deras beräknade påverkan

SDG	List of main contributing measures	Estimated impact of the measures (qualitative and/or quantitative)
1. Ingen fattigdom	<p>1. Utredning om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet (Target 1.2)</p> <p>2. Höjt underhållsstöd och höjd inkomstgräns i bostadsbidraget (Target 1.2)</p> <p>3. Tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer inom bostadsbidraget (Target 1.2)</p> <p>4. Förstärkningar av ålderspensionärers inkomster 2020–2022 (höjningar av garantipension och bostadstillägg samt införande av inkomstpensionstillägg) (Target 1.2)</p> <p>5. Nationell hemlöshetsstrategi</p>	<p>1. Utredningen föreslår bland annat att nya inkomstunderlag, baserade på uppgifter i de månatliga arbetsgivardeklarationerna, ska införas för beräkning av bostadsbidrag och betalningsskyldighet för underhållsstödet. För bostadsbidragshushållen bedöms detta kunna minska återkraven med mer än 90 procent – vilket skulle minska risken för skuldsättning hos barnfamiljer och unga. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.</p> <p>2. Bostadsbidragets inkomstgränser och underhållsstödet har höjts i flera steg de senaste åren. Förmånerna är träffsäkra och betalas i stor utsträckning ut till barnfamiljer med låga inkomster. Bland ensamstående, särskilt utrikesfödda, kvinnor med barn är risken för ekonomisk utsatthet särskild hög. I augusti 2022 höjdes underhållsstödet ytterligare till barn som är sju till och med tio år, med 150 kr till 1823 kronor per månad, vilket innebär en förstärkning av ekonomin för föräldrar som mottar stödet. Många barn med låg ekonomisk standard lever i dessa hushåll och gynnas av förstärkningen.</p> <p>3. I syfte att ge stöd till ekonomiskt utsatta barnfamiljer så att de kan klara konsekvenserna av höjda levnadsomkostnader lämnas ett tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer inom bostadsbidraget under perioden 1 juli 2022 – 30 juni 2023. Tilläggsbidraget lämnas månadsvis med ett belopp om 25 procent av det</p>

		<p>preliminära bostadsbidraget, dvs. som mest 1 325 kronor per månad. Snittbeloppet beräknas till cirka 700 kronor per månad under den aktuella perioden 2023.</p> <p>4. Sedan 2020 har flera reformer genomförts som inneburit höjningar av olika delar av ålderspensionärens inkomst. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer förstärkts vid flera tillfällen. Därtill har en ny förmån, inkomstpensionstillägg, införts som komplement till den inkomstgrundade pensionen. Sammantaget har dessa nivåhöjningar bidragit till att sänka andelen med låg ekonomisk standard bland personer 65+ från 16 procent 2020 till 9 procent 2023. Skillnaden är betydligt större bland kvinnor, där andelen sjunkit från 20 procent till 10 procent. Bland män har andelen sjunkit från 11 procent till 8 procent.</p> <p>5. Strategin gäller för perioden 2022-2026 och omfattar förebyggande arbete, åtgärder mot akut hemlöshet och vägen till ett eget boende som ett sätt att motverka social och strukturell hemlöshet.</p>
<p>2. Ingen hunger</p>	<p>1. Under året har en strategisk plan för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige färdigställts. Planen kommer löpa under perioden 2023–2027 och har en budget på drygt 60 miljarder kronor.</p> <p>2. Under året har det inom den gemensamma jordbrukspolitiken betalats ut ca. 12,8 miljarder kronor, bl.a. för att stärka jordbrukarnas</p>	<p>1. Den strategiska planen förväntas under perioden 2023–2027 bidra till att förbättra den hållbara utvecklingen av jordbruk, livsmedel och landsbygdsområden.</p> <p>2. Stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken har under året bland annat bidragit till skäliga inkomster för jordbrukarna, ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk, stärkt miljö- och klimatarbete inom jordbruket, förbättrad djurvälstånd och förnygring</p>

	<p>inkomster, miljö- och klimatinsatser inom jordbruket och för att stimulera investeringar, innovationsarbete och kompetensutveckling. Huvudsakliga stödmottagare var jordbruksföretag.</p> <p>3. Regeringen har ett pågående uppdrag hos Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten att ta fram förslag till mål och indikatorer för en mer hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion. Slutredovisning sker i januari 2024.</p> <p>4. Regeringen har ett pågående uppdrag hos Livsmedelsverket skapa förutsättningar för en överenskommelse i livsmedelsbranschen om att sänka salt- och sockerhalten i livsmedel, samt ta fram ett kunskapsunderlag om hur intaget av energitäta och näringsfattiga livsmedel kan minska. Slutredovisning sker i januari 2024.</p> <p>5. Det svenska jordbruket och yrkesfisket är en viktig del av Sveriges livsmedelsproduktion. På grund av prisökningar på drivmedel och insatsvaror har regeringen därför tagit initiativ till särskilda krisstöd för animaliesektorn och fiskerinäringen.</p>	<p>av jordbrukarkåren.</p> <p>3. En hållbar livsmedelskonsumtion ger på sikt förutsättningar för bättre hälsa utan att det går ut över miljö, ekonomi eller skapar orättvisor i samhället. Konkreta mål och indikatorer är ett led i att göra arbetet mer effektivt och möjligt att följa upp.</p> <p>4. Livsmedelsverket har sedan länge råd om hållbara matvanor, även andra åtgärder behövs för att förbättra livsmedelskonsumtionen. Uppdraget förväntas sänka halterna av salt och socker i livsmedel och därmed förbättra hälsan.</p> <p>5. Införandet av krisstöd har hjälpt jordbruksföretag och yrkesfiskare i en situation med kraftigt ökande produktionskostnader. Detta har bidragit till en fortsatt livsmedelsproduktion i dessa företag.</p>
<p>3. God hälsa och välbefinnande</p>	<p>1. Hälsöfrämjande och förebyggande insatser för att uppnå en god folkhälsa</p>	<p>1a) För att värna barns och ungas tillgång till idrotts- och föreningslivet avser regeringen införa ett fritidskort. Plänboken ska inte vara avgörande för</p>

	<p>1a) Främjande av fysisk aktivitet</p> <p>1b) Ett stärkt och utvecklat arbete för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering</p> <p>2. Antimikrobiell resistens (AMR)</p> <p>3. Cancervård</p>	<p>om barn kan delta i fritidsaktiviteter. Särskilt barn och unga från socioekonomiskt utsatta hushåll ska med fritidskortet få utökade möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Regeringen avsätter därför 50 miljoner kronor under 2023 för att ta fram nödvändig infrastruktur för införandet av ett fritidskort till barn och unga. Under 2024 beräknas 731 miljoner kronor för att införa reformen med fritidskort och fr.o.m. 2025 beräknas årligen 792 miljoner kronor för samma ändamål.</p> <p>Regeringen avsätter även 50 miljoner kronor under 2023 för att utveckla användningen av Fysisk aktivitet på recept (FaR) samt beräknar 75 miljoner kronor under 2024 och 100 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2025 för detta ändamål.</p> <p>1b). Regeringen avser att genomföra åtgärder för att stärka och utveckla arbetet för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering, till exempel genom att uppdrag till lämpliga myndigheter lämnas inom området. I detta syfte avsätter regeringen 5 miljoner kronor under 2023. Under 2024 och 2025 beräknas 25 miljoner kronor årligen avsättas för detta ändamål.</p> <p>Stödet till kommuner och regioner avses för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre. Medlen ska bland annat kunna användas för att öka eller utveckla befintliga s.k. äldresamtal eller hälsosamtal genom vilka kommuner och regioner söker upp äldre för att diskutera den enskildes livssituation. I detta syfte avsätter regeringen 145 miljoner kronor under 2023. Från och</p>
--	---	---

		<p>med 2024 beräknas 100 miljoner kronor årligen avsättas för arbetet.</p> <p>2. Regeringen presenterade i februari 2020 en uppdaterad nationell strategi för arbetet mot antibiotikaresistens för perioden 2020–2023. Regeringen har gett ett 20-tal myndigheter i uppdrag att ingå i en nationell samverkansfunktion som även involverar icke-statliga aktörer. Myndigheterna i samverkansfunktionen genomför en rad aktiviteter utifrån en gemensam handlingsplan, där bland annat Sveriges omfattande satsningar på forskning och innovation ingår.</p> <p>Regeringen tillsatte i maj 2021 en särskild utredare med uppdrag att utreda hur Sverige kan effektivisera och stärka sitt arbete för ansvarsfull antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt (dir. 2021:33). Utredningen omfattade Sveriges internationella arbete liksom sådana initiativ på nationell nivå som skulle kunna få effekt, direkt eller indirekt, på antibiotikaanvändningen i djurhållningen globalt. Den 1 augusti 2022 överlämnade utredningen sitt betänkande: Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan (SOU 2022:43). Utredningen kom bland annat fram till att den nationella samverkansfunktionens arbete mot antibiotikaresistens permanentas</p> <p>3. Av budgetpropositionen för 2023 framgår att regeringens direkta bidrag till cancervården omfattar 600 miljoner kronor under 2023. Dessa medel ska gå till att utveckla och förbättra cancervården för både barn och vuxna. Av budgetpropositionen</p>
--	--	---

		<p>för 2023 framgår även att 25 miljoner kronor ska avsättas årligen för screening och vaccination för att utrota livmoderhalscancer under 2022–2027. Utöver detta avsätts i enlighet med budgetpropositionen för 2023 även 31 miljoner kronor för cancerrelaterade insatser inom ramen för regeringens satsning på kvinnors hälsa. Överenskommelsen uppgår 2023 till 556 miljoner kronor.</p> <p>Regeringen slöt en överenskommelse med SKR i december 2022 vid namn ”Jämlik och effektiv cancervård med kortare väntetider 2023”. Insatserna i denna överenskommelse delas in i fyra områden som motsvarar den nationella cancerstrategin och EU:s cancerplan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prevention och tidig upptäckt • Tillgänglig och god vård med mera, med fokus på patienten • Kunskapsutveckling, kompetensförsörjning och forskning • Tillgång till och användning av medicinska teknologier <p>Till varje område kopplas ett antal insatser som ska genomföras under 2023. Bland annat omfattar överenskommelsen riktade insatser kopplat till rehabilitering, tillgång till nya teknologier, fortsatt utveckling av verktyget Min Vårdplan och kunskapsutveckling.</p>
4. God utbildning för alla	1. Den första ansökningsomgången för det nya omställningsstudiestödet startade den 1 oktober 2022 för studier från den 1 januari 2023. Stödet syftar till att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden, och	1. Siffror från den första ansökningsomgången visar att stödet har sökts av betydligt fler än förväntat. Det kommer att leda till fler nya och återvändande studerande, och rekvisitet att studievelet måste stärka den enskilde på arbetsmarknaden säkerställer kopplingen till efterfrågade kompetenser. Stödet kommer att

	<p>möjliggör studier i omställnings- eller kompetensutvecklingssyfte mitt i livet genom att ersätta ett inkomstbortfall under studierna.</p> <p>2. Regeringen följer eventuella behov av förändringar i det offentligfinansierade utbildningsutbudet med anledning av det nya omställningsstödet. Som en del av det arbetet har statliga universitet och högskolor (U2022/02386) och Myndigheten för yrkeshögskolan därför fått i uppdrag analysera sina utbildningsutbud både avseende innehåll och inom vilka former utbildningarna ges. I uppdraget ingår bl. a. för lärosätena att beskriva hur de, vid behov, planerar att inom befintliga ekonomiska ramar utveckla utbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning. UKÄ ska därtill utveckla en prognosmodell avseende det behov av vidareutbildning som det nya omställningsstudiestödet kan ge upphov till. Denna del av uppdraget ska slutredovisas i UKÄ:s årsredovisning 2024.</p> <p>Vidare har det i regleringsbrevet för 2023 angetts att lärosätena särskilt ska redovisa hur de utvecklat utbildningsutbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning. Därutöver ska en</p>	<p>fortsätta byggas ut successivt fram till och med 2026.</p> <p>2. Eftersom stödet kan ges med lägre studietakt och under en kortare tid än det reguljära studiemedlet, möjliggör det också för andra typer av flexibla utbildningar. Kartläggningen av utbildningsutbudet är en del av arbetet med att säkerställa att det finns ett relevant kursutbud för studenter med omställningsstudiestöd.</p> <p>3. Barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling bedöms ha avgörande betydelse för deras lärande i alla skolans ämnen.</p> <p>4. Ett omfattande statligt stöd till kommunerna är fortsatt nödvändigt för att kunna möta behoven på arbetsmarknaden och för att stärka integrationen av utrikes födda. Inte minst har satsningen på kombinationsutbildningar, som innebär att yrkesutbildning kombineras med utbildning i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, möjliggjort att fler utrikes födda kan få en sammanhållen språk- och yrkesutbildning som leder till arbete.</p>
--	---	---

	<p>redovisning lämnas över hur lärosätet möter det omgivande samhällets behov av utbildning.</p> <p>3. En utvidgning, förstärkning och förlängning av Skolverkets uppdrag Läslyftet genomförs för att stärka barns och elevers språk, läs- och skrivutveckling. Covid-19-pandemin har inneburit att barn har varit borta från förskolan mer än normalt. Det gäller bl.a. barn i socioekonomiskt utsatta familjer och barn som inte har svenska som modersmål. I kombination med hög personalfrånvaro bedöms det ha fått vissa negativa konsekvenser för barnens lärande. Även i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet samt i gymnasie- och gymnasiesärskolan har pandemin påverkat elevernas lärande (prop. 2022/23:01).</p> <p>4. En fortsatt satsning genomförs genom statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning inom komvux (regionalt yrkesvux), 400 miljoner kronor tillförs i propositionen om vårändringsbudgeten för 2023. Statsbidraget för regionalt yrkesvux för 2023 kommer därmed vara på ungefär dubbelt så hög nivå som före pandemin.</p>	
--	---	--

5. Jämställdhet	1. Integration	<p>1. För att förbättra integrationen är ökad sysselsättning avgörande. Utrikes föddas möjligheter att komma in och etablera sig på arbetsmarknaden behöver öka, särskilt för utrikes födda kvinnor.</p> <p>En särskild utredare har tillsatts för att utreda och ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (dir. 2022:42). Utredaren ska bl.a. föreslå hur Arbetsförmedlingens etableringsprogram kan göras mer flexibelt för nyanlända som står långt ifrån arbetsmarknaden. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2023. Arbetet för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden behöver fortsätta. Skillnaderna mellan kvinnor och mäns deltagande i olika insatser behöver minska. Det gäller särskilt för arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och subventionerade anställningar.</p> <p>Jämställdhetsmyndigheten har under 2022 fått i uppdrag (A2022/00809) att i samverkan med bland annat Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Syftet med studien är att fylla kunskapsluckor om kvinnornas behov och situation. Studien ska inkludera aspekter som kan utgöra signifikanta hinder för utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsinträde.</p> <p>Jämställdhetsmyndigheten ska redovisa studien till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) senast under det första kvartalet 2023.</p>
-----------------	----------------	--

		<p>2. Regeringen arbetar utifrån en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och som gäller för perioden 2017–2026. Ett första åtgärdsprogram gällde för perioden 2017–2020 och ett nytt har beslutats för perioden 2021–2023. Strategin inbegriper arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Den innehåller åtgärder som stärker skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor, insatser mot våld i samkönade relationer samt åtgärder som motarbetar destruktiv maskulinitet och hederstänkande. Strategin sätter också fokus på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet. Genom en långsiktig strategi och ett riktat åtgärdsprogram lägger regeringen grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor.</p> <p>3. Jämställdhet hälsa är ett jämställdhetspolitiskt delmål. Förlossningsvård och kvinnors hälsa samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ingår i arbetet med att uppnå en jämställd hälsa. Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stärka och utveckla det nationella arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Myndigheter, regioner, kommuner och andra ska använda den i arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Planen ska bidra till målsättningen om en god, jämlik, och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen. Myndigheten slutredovisar uppdraget senast den 1 juni 2023. Under 2023 har regeringen även beslut om en rad insatser för att</p>
--	--	--

		<p>förbättra kvinnors hälsa. Det handlar till exempel om ett uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram förslag till en nationell plan för förlossningsvården (S2023/00406) och en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om en personcentrerad, tillgänglig och jämlik mödrahälsovård och förlossningsvård samt förstärkta insatser för kvinnors hälsa 2023.</p>
<p>6. Rent vatten och sanitet</p>	<p>1. Regeringen beslutade den 9 juni 2022 i frågan om regeringens prövning av åtgärdsprogram för vatten.</p> <p>2. I budgetpropositionen för 2023 ökade regeringen anslaget för att finansiera återvätning av dikade våtmarker med 200 miljoner kronor per år fr.o.m. 2023.</p> <p>3. Under 2022 lämnade Sverige ett bidrag för arbetet med FNs vattenkonvention. Bidraget användes till en global workshop om ”källa till hav”-ansatsen (Source to sea). Workshopen hölls den 14–16 december i hybridformat i Genève. Syftet med workshopen var att öka förståelsen för sambanden mellan ekosystem på land, till havs och i sötvatten. Vidare syftet var att demonstrera goda exempel och praktiska steg för att tillämpa ”källa till hav”-ansatsen.</p>	<p>1. Beslutet innebar att regeringen inte ändrade åtgärdsprogrammen. Beslutet innebar även att regeringen lämnade tillbaka åtgärdsprogrammen till vattenmyndigheterna för fastställande av åtgärdsprogrammen. Regeringens beslut innebar att åtgärdsarbetet för innevarande förvaltningscykel 2021–2027 kunde ta vid. Åtgärdsarbetet är avgörande för att nå god ekologisk status i sjöar och vattendrag.</p> <p>2. Många våtmarker binder kol i marken i form av torv, men kolet övergår i bl a koldioxid när våtmarkerna dikas ut. När våtmarkerna restaureras och återfår nödvändigt vatten minskar utsläppen. Våtmarkerna har även andra egenskaper som kan återfås vid en restaurering. De bidrar till att minska övergödning, förbättra vattenhushållning, ta hand om vatten efter skyfall och gynnar den biologiska mångfalden.</p> <p>3. Workshopen samlade över 300 deltagare. Workshopen organiserades tillsammans med regeringarna för Estland och Slovenien samt UN Environment.</p>

<p>7. Hållbar energi för alla</p>	<p>1. Bygga ut transmissionsnätet till Gotland</p> <p>2. Investeringsplan för Svenska kraftnät</p>	<p>1. I regleringsbrevet för 2023 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut transmissionsnätet till att även omfatta Gotland. En robust elförsörjning till Gotland är viktigt ur ett totalförsvarsperspektiv. En ny förbindelse är också nödvändig för att möjliggöra en nödvändig elektrifiering. Svenska kraftnät återkommer senast den 29 september 2023 om en plan för tidslinje och teknikval för utbyggnaden.</p> <p>2. Regeringen godkände i budgetpropositionen för 2023 en riktlinje för investeringsplan för det svenska TSO:et (Svenska kraftnätet) på ca. 27 miljarder SEK mellan 2023-2025.</p>
<p>8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt</p>	<p>1. Praktikplatser Regeringen har tillfört medel för att möjliggöra fler praktikplatser. En praktikplats kan vara en bra väg in på arbetsmarknaden, bl.a. genom att överbygga arbetsgivarens osäkerhet kring en persons kompetenser.</p> <p>2. Fr.o.m. oktober 2022 började de lagändringar som föreslogs i regeringens proposition om en reformerad arbetsrätt att tillämpas. Ändringarna innebär bl.a. att möjligheterna att avvika från lagen om anställningsskydd genom kollektivavtal ökar, att alla arbetsgivare får undanta tre arbetstagare från turordningen vid arbetsbrist, att en anställning som huvudregel inte ska bestå vid tvist, att det införs turordning och omställningstid vid omreglering till lägre</p>	<p>1. Praktik ger arbetslivserfarenhet som kan bidra till att bryta passivitet hos de arbetssökande och till att förbättra deras jobbchanser. Fler ska få ett jobb och bli självförsörjande.</p> <p>2. Reformeringen av arbetsrätten är del av ett större omställningspaket för långsiktigt förbättrad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Bedömningen är att de ändringar som genomförts kommer att leda till bättre förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagares och arbetsgivares behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. De nya reglerna gällande arbetsrätten bedöms bl a kunna öka möjligheterna till tillsvidareanställningar och bidra till en ökad andel heltidsanställningar. Eftersom kvinnor är överrepresenterade bland de visstidsanställda och bland dem med deltidsanställningar kan ändringarna även bidra till att främja den ekonomiska jämställdheten mellan</p>

	<p>sysstältningsgrad, att det införs en presumtion att en anställning gäller för heltid och att kundföretag i vissa fall ska erbjuda inhyrda arbetstagare tillsvidareanställning eller betala ersättning.</p> <p>3. Statliga medel har anvisats för att stärka kommunernas möjligheter att skapa sommarjobb och jobb för ungdomar.</p>	<p>kvinnor och män. De nya reglerna började tillämpas relativt nyligen och ny praxis måste nu ges tid att etablera sig på arbetsmarknaden.</p> <p>3. Förbättra ungas inträde på arbetsmarknaden. För ungdomar kan ett sommarjobb eller ett jobb efter avslutad skolgång bidra till att de får en första värdefull arbetslivserfarenhet.</p>
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	<p>1. Inom regionalfonden programperioden 2014–2020 har ca 1,4 miljarder kronor i EU-stöd investerats och ca 5 800 företag har fått stöd.</p> <p>2. Vinnova beviljade under 2022 medfinansiering till 841 aktiva forsknings och innovationsprojekt inom området Hållbar industri om total 781 miljoner kronor.</p> <p>3. Regeringen anslog 350 miljoner kronor (2021–2022) på Bioeconomy Arena inom RISE för att i ett industrinära samarbete utveckla nya i kommersiella, cirkulära och miljövänliga produkter baserat på svensk skogsråvara.</p> <p>4. Den 22 juni 2022 fastställde regeringen en ny nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för planperioden 2022–2033. Planen omfattar en ekonomisk ram om 799 miljarder kronor för planperioden.</p>	<p>1. Projektmedverkande företag och organisationer rapporterar att de har minskat sin energianvändning med mer än 273 000 MWh.</p> <p>2. Vinnovas FoI-investeringar har resulterat i en genomsnittlig uppväxlingsfaktor (medfinansiering) på 2 (dubbling). Nästan samtliga projekt ledde även till stärkt FoU-samverkan eller till följdinvesteringar i FoU. Tyngdpunkten i FoI-projekt är i innovations-processers tidiga skeden för att skapa nya lösningar för industrins omställning.</p> <p>3. Satsningen förväntas bidra till företagsetableringar och internationella investeringar, samt etableringen av ett centrum i världsklass för en resurseffektiv, cirkulär bioekonomi.</p> <p>4. Den nationella planen kombinerar satsningar på underhåll av vägar och järnvägar med nya investeringar. Det bidrar till tillgängligheten, klimatarbetet, vidgade arbetsmarknadsregioner, regional utveckling, sammanhållningen i landet och Sveriges konkurrenskraft.</p>
10. Minskad ojämlikhet	1. Förstärkning av ålderspensionärers inkomster	1. Sedan 2020 har flera reformer genomförts som inneburit höjningar

	<p>2020–2022 (höjningar av garantipension och bostadstillägg samt införande av inkomstpensionstillägg) (Target 10.2)</p> <p>2. Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken</p> <p>3. Förslag om ändringar för att göra fler produkter och tjänster tillgängliga för fler i samhället.</p>	<p>av olika delar av ålderspensionärens inkomst. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer förstärkts vid flera tillfällen. Därtill har en ny förmån, inkomstpensionstillägg, införts som komplement till den inkomstgrundade pensionen. Sammantaget har dessa nivåhöjningar bidragit till att sänka andelen med låg ekonomisk standard bland personer 65+ från 16 procent 2020 till 9 procent 2023. Skillnaden är betydligt större bland kvinnor, där andelen sjunkit från 20 procent till 10 procent. Bland män har andelen sjunkit från 11 procent till 8 procent.</p> <p>2. 2021 fattade regeringen beslut om en ny strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken. Strategin syftar till att förstärka förutsättningarna för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken och gäller för perioden 2021-2031.</p> <p>3. Regeringen fattade i december 2022 beslut om en proposition med förslag på ändringar i syfte att göra fler produkter och tjänster tillgängliga för fler i samhället. Större utbud av tillgängliga produkter och tjänster förväntas leda till bättre förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att ha tillträde och tillgång till samhället på lika villkor som andra.</p>
11. Hållbara städer och samhällen	<p>1. Bättre förutsättningar för landets kommuner och andra aktörer att bedriva ett aktivt arbete med hållbar stadsutveckling.</p> <p>2. Fortsatt arbete med stadsmiljöavtalen.</p>	<p>1. Förnyat uppdrag till Rådet för hållbara städer. Rådet ska, utöver vad som framgår av det ursprungliga beslutet, bl.a. skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 kan uppnås, utveckla och förvalta webbplatsen www.hallbarstad.se samt stödja de</p>

	<p>3. Åtgärderna bedöms förbättra möjligheterna att följa upp utvecklingen på bostadsmarknaden och göra det lättare att utvärdera de insatser som görs för att tillfredsställa bostadsbehoven för fler hushåll.</p>	<p>kommuner som berörs av större industrietableringar och industriexpansioner i Norrbottens och Västerbottens län</p> <p>2. Fler hållbara transportlösningar i städer som leder till minskad (bil)trafik och minskade utsläpp. (4 500 ton CO2/år för de åtgärder som slutrapporterats 2022)</p> <p>3. Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden. Ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen på både lokal och nationell nivå förutsätter att det finns en gemensam bild av hur bostadsbehoven ser ut. Boverket ska därför bedöma och redovisa vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på bostadsmarknaden. Kommuner ska i sin planering för bostadsförsörjningen analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden och genomföra sin analys med stöd av underlaget från Boverket. Syftet är att förbättra förutsättningarna för uppföljning av målet för bostadsmarknaden och kommunernas planering av bostadsförsörjningen. Boverkets senaste bedömning är att 57 800 hushåll är trångbodda med ansträngd boendeekonomi (1,2 procent).</p>
<p>12. Hållbar konsumtion och produktion</p>	<p>1. Satsning på Giftfritt från början under 2021–2022 för en säker omställning till en giftfri cirkulär ekonomi, Prop. 2021/22:1</p> <p>2. Sveriges handlingsplan för plast - en del av den cirkulära ekonomin.</p> <p>3. Insamling av livsmedels- eller köksavfall som kommunen</p>	<p>1. Satsning på Giftfritt från början förväntas bidra till bättre förutsättningar för en säker omställning till en giftfri cirkulär ekonomi, genom t.ex. arbete för att substituera bort skadliga ämnen och säkerställa en design som är fri från skadliga ämnen från början.</p> <p>3. Insamlingen av matavfall kan innebära att 400 000 ton mer matavfall per år från framför allt hushåll, dagligvaruhandel och restauranger kan</p>

	<p>ansvarar för, genom fastighetsnära insamling och materialåtervinning från den 1 januari 2024.</p> <p>4. Nya regler som gör det enklare för hushåll och verksamheter att sortera sitt förpackningsavfall.</p> <p>5. Ledarskap för programmet hållbara livstilar och utbildning under det FN:s 10 åriga ramprogram för hållbar produktion och konsumtion.</p>	<p>tas om hand på ett bättre sätt i Sverige. Beslutet togs av regeringen den 22 december 2022.</p> <p>4. Enklare insamling och sortering av förpackningar för hushåll och verksamheter gör att producenterna kan återvinna mer avfall, och bidrar i sin tur till en mer resurseffektiv hantering av avfall. Det bidrar också till den gröna omställningen eftersom behovet av nya råvaror blir mindre och gör att koldioxidutsläppen minskar.</p>
<p>13. Bekämpa klimatförändringarna</p>	<p>1. Förstärkning av Klimatklivet, särskilt för laddinfrastruktur.</p> <p>2. Förstärkning av Industriklivet.</p> <p>3. Långsiktigt bemyndigande som säkerställer långsiktigt stöd till bio-CCS.</p> <p>4. Ökat statsbidrag till förebyggande arbete mot naturolyckor</p>	<p>Klimatklivet är regeringens generella klimatinvesteringsstöd och ett av de viktigaste initiativen för klimatomställningen. Till och med 31 december 2022 har Klimatklivet beviljat 5 102 ansökningar för totalt 13 miljarder kronor. Tillsammans förväntas de åtgärder som hittills har fått stöd av Klimatklivet bidra med en årlig minskning av växthusgasutsläpp på 2,6 miljoner ton. Klimatklivet kan ges till åtgärder för direkta utsläppsminskningar på lokal och regional nivå i hela Sverige, och som stöd till laddbara fordon och till åtgärder som främjar fossilfria drivmedel. Klimatklivet bidrar på så vis bland annat till att uppnå en snabbare elektrifiering av fordonsflottan.</p> <p>Riksdagen beslutade i december 2021 att anslaget skulle höjas 1 955 miljoner kronor 2023 och 3 155 miljoner kronor 2024, jämfört med 2021 års beräknade nivåer för dessa år. I december 2022 beslutade riksdagen att Klimatklivet skulle förstärkas med ytterligare 400 miljoner kronor 2023 och 500 miljoner kronor årligen 2024 och 2025 för en utökad satsning på</p>

		<p>laddinfrastruktur.</p> <p>Industriklivet. Regeringen arbetar för att stödja projekt och investeringar som minskar utsläppen inom industrin. Redan 2018 lanserade regeringen Industriklivet i syfte att ge stöd till just sådana projekt. Inom Industriklivet är det också möjligt att få stöd för projekt som syftar till infångning, avskiljning och lagring av koldioxid. Det är även möjligt att få stöd för strategiskt viktiga insatser för industrins omställning. Strategiskt viktiga projekt är exempelvis investeringar som syftar till att skapa en fossilfri underjordsgruva genom en elektrisk fordonsflotta, fossilfri värmning av stål genom att använda vätgas och syrgas samt genomförbarhetsstudier för att etablera ett plastreturaffineri. Industriklivet beräknas ha potential att på lång sikt minska växthusgasutsläppen med ca 9 miljoner ton per år, samt åstadkomma ca 6 miljoner ton negativa utsläpp per år genom infångning och lagring av biogena koldioxidutsläpp. För att ytterligare stärka och påskynda industrins klimatomställning förstärktes därför Industriklivet i budgetpropositionen för 2023. Genom att stärka Industriklivet med 600 miljoner kronor per år 2023–2025 kan svenska innovationer och lösningar utvecklas och exporteras, vilket bidrar till att minska utsläppen både i Sverige och globalt och påskynda omställningen.</p> <p>Driftstöd för bio-CCS. Regeringen föreslog i Budgetpropositionen för 2023 att den skulle bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på</p>
--	--	---

		<p>högst 36 miljarder kronor 2026–2046. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Bemyndigandet behövs för att kunna ingå fleråriga åtaganden för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (bio-CCS) fram till och med 2046. Ambitionen är att en första omvänd auktion inleds 2023.</p> <p>Ökat statsbidrag till förebyggande arbete mot naturolyckor. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har ansvar för att fördela statsbidrag till kommuner för åtgärder som förebygger och mildrar konsekvenserna av ras, skred, översvämningar och skogsbränder. Ett arbete som i många kommuner är eftersatt och är avgörande för att klimatanpassa samhället. För att stärka detta arbete beslutade riksdagen, efter förslag från regeringen, att under 2022 höja statsbidraget från 25 miljoner kronor till 520 miljoner. I december 2022 beslutade riksdagen att anslaget för statsbidraget skulle fortsätta tilldelas cirka 500 miljoner kronor 2023.</p>
14. Hav och marina resurser	<p>1. Förstärkning av arbetet med Vattenmiljö 2023, inklusive övergödning. Satsning på framförallt lokala åtgärder för minskad övergödning (LOVA), men även riktade åtgärder för att minska utsläpp av t.ex. läkemedelsrester genom mer avancerad avloppsreningsteknik, läckage av olja från vrak genom vraksanering, och förorening av båtbottnfärger genom byggande av fler båtbottentvättar. Städinsatser</p>	<p>1. Det går inte att se en tydlig riktning för den övergripande utvecklingen i havsmiljön. Uppföljning av de åtgärder mot övergödning som gjorts inom enskilda LOVA-projekt och i små områden har visat att åtgärderna ger effekt och att näringsämneshalterna har minskat på lokal nivå. Två vrak har tömts på 175 000 liter olja och sanerats från förlorade fiskeredskap. Förorening av TBT (fa historisk användning i båtbottnfärg) har sjunkit över tid men gränsvärdet överskrids fortfarande på många ställen. Många åtgärder tar lång tid att få effekt i havsmiljön men</p>

	<p>för att samla in förlorade fiskeredskap samt förbättrad infrastruktur för insamling och återvinning av uttjänta fiskeredskap för att förhindra att de hamnar i den marina miljön.</p> <p>2. Åtgärder för att minska nedskräpningen från engångsplastprodukter</p> <p>3. Strandstädning i havsnära kommuner</p> <p>4. Åtgärder för att skapa gröna korridorer för sjöfarten.</p>	<p>bidrar positivt till att nå SDG14.</p> <p>2. För att minska nedskräpningen av engångsplastprodukter och få ett mer hållbart användande av engångsplast fattade regeringen 2021 en rad beslut som innebär att Sverige genomför EU:s engångsplastdirektiv och vidtar ytterligare några nationella åtgärder. Exempelvis har ett flertal engångsplastprodukter förbjudits som exempelvis plastbestick, plasticsugrör och tops av plast. Detta eftersom produkterna är utformade på ett sådant vis (långa och spetsiga) att de kan orsaka skador på djurlivet när de hamnar i miljön. Vidare har plastkonfetti utomhus förbjudits eftersom det är svårt att städa upp och kan leda till nedskräpning i miljön.</p> <p>3. Kommuner kan ansöka om bidrag för strandstädning i områden där stora avfallsmängder flyter i land på havsstränder. Sammantaget finns det 15 miljoner kronor att söka medel för under 2023.</p> <p>4. Vid COP26 presenterades Clydebankdeklarationen (om gröna korridorer för sjöfarten) som Sverige skrev på. I januari 2022 gav regeringen Trafikverkets nationella samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart att verka för att sådana etableras. En delredovisning presenterades under hösten och arbetet förtsätter alltjämt.</p>
15. Ekosystem och biologisk mångfald	<p>1. Åtgärder för biologisk mångfald, restaurering av våtmarker.</p> <p>2. Åtgärder för vilda pollinatörer.</p> <p>3. Åtgärder för skydd av värdefull natur.</p>	<p>1. Regeringen har en flerårig satsning på återvätning av våtmarker för minskad klimatpåverkan och stärkt biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Under 2021 restaurerades 18 tusen hektar våtmark i statlig regi. Kommunerna har genom att skjuta till egna medel fått del i 87 mnkr för lokala åtgärdsprojekt i 89</p>

		<p>kommuner. Effekten av detta kommer finnas på både växthusgasutsläpp och den biologiska mångfalden som hör våtmarkerna till. Livsmiljöer i våtmarker hör till de som genom bl.a. utdikning har minskat mest de senaste 100 åren. Restaureringen av våtmarker ger vattnet tillbaka till landskapet.</p> <p>2. År 2020 fattade regeringen beslut om en tre-årig satsning för vilda pollinatörer på 150 mnkr. Kommunerna har skjutit till medel och 1114 åtgärder har genomförts eller startats för att säkra habitat för vilda pollinatörer och genomföra utbildningsinsatser. I södra Sverige tror man sig se en effekt på vissa hotade arter.</p> <p>3. Regeringen har satsat på skydd av värdefull natur. 2021 togs 50% fler beslut om skydd av Naturvårdsverket relativt 2020 och 30 tusen hektar skyddades. Formellt skyddad landareal i Sverige uppgick december 2021 till drygt 6,5 miljon hektar. Sammantagit har 3,4 miljard SEK lagts på att skydda svensk terrester natur åren 2019-2021. Effekten är större chans att bevara habitat och livskraftiga populationer av hotade arter.</p>
16. Fredliga och inkluderande samhällen	<p>1. En särskild utredare gavs i juni 2022 i uppdrag att lämna förslag om restriktioner vid övergång från offentlig till annan verksamhet. Syftet med utredningen är att stärka förtroendet för det allmänna genom att förebygga att intressekonflikter uppstår (dir. 2022:71). Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2023.</p> <p>2. Regeringen gav i juli 2022</p>	<p>I Regeringskansliet övervägs för närvarande om en ny förverkandeform ska införas som gör det möjligt att förverka tillgångar som inte står i proportion till en enskilds legitima förvärvskällor eller förmögenhetsförhållanden i övrigt. En effektiv användning av en sådan förverkandeform kan bidra till att bekämpa den organiserade brottsligheten och förhindra att brottslighet lönar sig.</p> <p>Delmål 2: Lagändringarna som trädde</p>

	<p>Statskontoret i uppdrag att lämna en lägesbild över förekomsten av korruption, korruptionsrisker och arbetssätt mot korruption inom kommuner och regioner, kommunal-förbund, kommunala bolag, stiftelser och föreningar, samt i verksamhet som avser skötsel av en kommunal angelägenhet som har lämnats över till en privat utförare med stöd av kommunallagen (2017:725), analysera lägesbilden och dra slutsatser om arbetet mot korruption i sådana verksamheter, samt utifrån analysen och slutsatserna vid behov föreslå åtgärder för att korruption ska kunna motverkas ytterligare inom verksamheterna. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2023.</p> <p>Delmål 4. Ökade möjligheter att ta brottsvinster från kriminella.</p> <p>Delmål 2: I februari 2022 fick en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar av barn och överväga en ny straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor. Uppdraget ska redovisas senast i november 2023. (Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre [Ju 2022:01])</p>	<p>i kraft i augusti (prop. 2021/22:231) innebär ett stärkt straffrättsligt skydd mot sexualbrott. Uppdraget till Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre (Ju:2022:01) syftar bl.a. till att stärka det straffrättsliga skyddet för barn i åldern 15-17 år mot sexuella kränkningar.</p> <p>Delmål 4: Regeringen beslutade den 26 januari 2023 propositionen Skärpta straff för brott i kriminella nätverk, prop. 2022:23:53 Den straffrättsliga lagstiftningen är ett viktigt verktyg för att minska de kriminella nätverkens inflytande och på så sätt öka tryggheten i samhället. För att markera allvaret i brott som begås i kriminella nätverk och vid kriminella uppgörelser och för att ge rättsväsendet utvidgade möjligheter att bekämpa sådan kriminalitet föreslår regeringen bland annat följande i propositionen. Straffen för grovt olaga tvång, olaga hot, grovt olaga hot, rån, utpressning och grov utpressning skärps. En ny typ av straffskärpningsbestämmelse som tar sikte på våldsamma uppgörelser bland kriminella införs. En ny straffbestämmelse införs som gör det straffbart att involvera personer som är under 18 år i brott eller brottslig verksamhet. Straffet skärps för narkotikabrott som tar sikte på försäljning, och beställning av narkotika för eget bruk kriminaliseras såsom försöksbrott. En presumtion för häktning ska gälla vid misstanke om brott med ett minimistraff om fängelse i ett år och sex månader eller mer. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.</p> <p>Delmål 16.a. Reformen syftade till att</p>
--	---	--

	<p>Delmål 2: I augusti 2022 utvidgades bestämmelserna om våldtäkt och sexuellt övergrepp och motsvarande brott mot barn i syfte att stärka skyddet mot gärningar som begås på distans, t.ex. över internet. Vidare utvidgades bestämmelsen om utnyttjande av barn för sexuell posering så att även ageranden där barnet varit helt passivt omfattas. Det infördes också nya straffbestämmelser om sexuellt ofredande mot barn, grovt sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande. För att bättre återspegla brottslighetens allvar genomfördes vidare flera straffskärpningar. Bland annat höjdes minimistraffet för våldtäkt och våldtäkt mot barn från fängelse i två år till fängelse i tre år. (Se prop. 2021/22:231 Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella Kränkningar.)</p> <p>Delmål 4: Regeringen beslutade den 26 januari 2023 propositionen Skärpta straff för brott i kriminella nätverk, prop. 2022:23:53</p> <p>Delmål 16.a Stärk de nationella institutioner som förebygger våld, terrorism och brottslighet</p> <p>3. Den 1 juli 2022 trädde terroristbrottslagen (2022:666) i kraft och ersatte tre tidigare lagar på området. Reformen</p>	<p>göra regleringen mer ändamålsenlig, effektiv och överskådlig. I propositionen bedömde regeringen att förslagen bör få viss allmänpreventiv verkan.</p> <p>Delmål 3 & 4. Förslagen syftar till att ytterligare förbättra möjligheterna att förhindra och bekämpa terrorism. I propositionen bedömde regeringen bl.a. att förslaget att kriminalisera deltagande i terroristorganisation bör få viss avhållande effekt på sådant handlande. Likaså bör en utvidgning av det straffbara området när det gäller finansiering, offentlig uppmaning, rekrytering och resor med anknytning till terrorism kunna ha en viss allmänpreventiv verkan.</p>
--	---	--

	<p>innebar bl.a. en utvidgning av det kriminaliserade området och skärpta straffskalor.</p> <p>4. Den 9 mars 2023 beslutade regeringen propositionen En särskild straffbestämmelse för deltagande i en terroristorganisation (prop. 2022/23:73). Regeringen föreslår i propositionen att det införs ett nytt brott i terroristbrottslagen, deltagande i en terroristorganisation. Brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja organisationen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2023.</p>	
<p>17. Genomförande och globalt partnerskap</p>	<p>1. Sustainable Transition through Economic Partnership (STEP).</p> <p>2. Uganda - olika svenska aktörer samarbetar med lokala partners för att främja hållbar energi</p> <p>3. Klimatfinansiering och utvecklingsbankernas arbete</p> <p>4. Skattesamarbete – Addis Tax Initiative</p> <p>5. Stöd till forskning för global utveckling – Formas Sustainable Transition through Economic Partnership (STEP).</p>	<p>1. Regeringen har fortsatt att utveckla arbetssättet bredare relationer, som i oktober 2021 nylanserades under namnet Sustainable Transition through Economic Partnership (STEP). Svenska myndigheter och bolag arbetar inom ramen för detta med att identifiera synergier mellan utvecklingssamarbetet, handelspolitiken och främjandet och på så sätt maximera bidraget till Agenda 2030.</p> <p>2. Samarbetet utgår från den bilaterala strategin för utvecklingssamarbete med Uganda och landets behov av kraftgenerering och utbyggnad av elnätet. Genom Sidas internationella kapacitetsutvecklingsprogram (ITP) på energiområdet och kompletterande,</p>

	<p>Regeringen har fortsatt att utveckla arbetssättet bredare relationer, som i oktober 2021 nylanserades under namnet Sustainable Transition through Economic Partnership (STEP). Svenska myndigheter och bolag arbetar inom ramen för detta med att identifiera synergier mellan utvecklingsarbetet, handelspolitiken och främjandet och på så sätt maximera bidraget till Agenda 2030.</p> <p>Kommerskollegium bygger vidare på ett Sida-projekt i Bolivia. Via kontaktpunkten Open Trade Gate Sweden (OTGS) stödjer de en grupp små och medelstora företag, inom så kallade superfoods och nötter, med att ta sig in på den svenska marknaden, bland annat genom stöd med marknadsstudier, praktiska utbildningar och matchning med europeiska inköpare.</p> <p>Uganda där olika svenska aktörer samarbetar med lokala partners för att främja hållbar energi. Samarbetet utgår från den bilaterala strategin för utvecklingsarbete med Uganda och landets behov av kraftgenerering och utbyggnad av elnätet. Genom Sidas internationella kapacitetsutvecklingsprogram (IIP) på energiområdet och kompletterande, mer projektnära kapacitetsstöd från Näringslivets Internationella Råd (NIR) har ugandiska</p>	<p>mer projektnära kapacitetsstöd från Näringslivets Internationella Råd (NIR) har ugandiska tjänstemän inom den statliga energisektorn kunnat påbörja en skräddarsydd utbildning, som underlättar fortsatt dialog med experter från svenska företag och Team Sweden om innovativa och hållbara lösningar för klimatomställning.</p> <p>3. Klimatfinansiering och utvecklingsbankernas arbete Utvecklingsbankernas samlade klimatfinansiering har ökat varje år sedan 2015, från ca 25 mdr USD i 2015 till ca 66 mdr USD i 2020. Sverige har varit pådrivande i denna utveckling, till exempel genom att verka för höjda ambitioner i Världsbanksgruppens nya klimathandlingsplan för 2021–2025 vilken nu innehåller ett åtagande om att 35 procent av totala investeringar ska ha s.k. klimatfördelar (jämfört med ett genomsnitt på 26 procent 2015–2020). Ett annat resultat av Sveriges och likasinnades påverkansarbete är Världsbanksgruppens åtagande om att bli Parisanpassade till 2023 vilket innebär att all finansiering ska ske i enlighet med Parisavtalets mål, bidra till utsläppsminskningar och stärka länders motståndskraft mot klimatrisker.</p> <p>4. Sverige har genom partnerskapet Addis Tax Initiative, ATI, bidragit till att uppmärksamma behoven av att stärka nationella skattesystem. Från 2015 till 2019 ökade ATI:s givarländer sitt skattebistånd med 69 procent. Genom biståndet bidrar Sverige med stöd till bl.a. OECD och IMF, där stödet till Base Erosion and Profit Sharing (BEPS) inom OECD har</p>
--	--	---

	<p>tjänstemän inom den statliga energisektorn kunnat påbörja en skräddarsydd utbildning, som underlättar fortsatt dialog med experter från svenska företag och Team Sweden om innovativa och hållbara lösningar för klimatomställning.</p> <p>Klimatfinansiering och utvecklingsbankernas arbete Utvecklingsbankernas samlade klimatfinansiering har ökat varje år sedan 2015, från ca 25 mdr USD i 2015 till ca 66 mdr USD i 2020. Sverige har varit pådrivande i denna utveckling, till exempel genom att verka för höjda ambitioner i Världsbanksgruppens nya klimathandlingsplan för 2021–2025 vilken nu innehåller ett åtagande om att 35 procent av totala investeringar ska ha s.k. klimatfördelar (jämfört med ett genomsnitt på 26 procent 2015–2020). Ett annat resultat av Sveriges och likasinnades påverkansarbete är Världsbanksgruppens åtagande om att bli Parisanpassade till 2023 vilket innebär att all finansiering ska ske i enlighet med Parisavtalets mål, bidra till utsläppsminskningar och stärka länders motståndskraft mot klimatrisker.</p> <p>Sverige har genom partnerskapet Addis Tax Initiative, ATI, bidragit till att uppmärksamma behoven av att stärka nationella skattesystem. Från 2015 till</p>	<p>bidragit till utvecklingen av ett s.k. inkluderande ramverk för utveckling av internationella beskattningsregler. Skatteverket har bidragit till att kapacitetsutveckla och modernisera skattemyndigheter i främst Östeuropa och västra Balkan. Sidas stöd till ett regionalt CSO-nätverk i Afrika har stärkt organisationernas påverkansarbete till stöd för intern resursmobilisering. En betydande utmaning är den stora omfattningen av skatteundandragande och skatteflykt från utvecklingsländer, som beräknas vara flera gånger större än det totala biståndet.</p> <p>5. Formas internationella verksamhet ska bidra till ökade möjligheter för svenska forskare och lärosäten att samarbeta internationellt och stödja utveckling av kunskap med hög vetenskaplig kvalitet och relevans till gagn för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030.</p> <p>Den årliga öppna utlysningen tar emot ansökningar inom rådets tre ansvarsområden – miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Syftet med utlysningen är att möjliggöra för forskare att angripa forskningsbehov som de själva identifierat. Formas ansvarar också för fyra nationella forskningsprogram: Klimat, hållbar samhällsbyggnad, livsmedel samt hav och vatten, och utlyser kontinuerligt medel inom dessa.</p> <p>Volym: 2021 fördelades totalt 630 miljoner kronor till 189 projekt i Formas årliga öppna utlysning. Totalt fördelar Formas drygt 1,8 miljarder per år i statligt stöd till forskning och innovationsprojekt som ska bidra till</p>
--	---	---

	<p>2019 ökade ATI:s givarländer sitt skattebistånd med 69 procent. Genom biståndet bidrar Sverige med stöd till bl.a. OECD och IMF, där stödet till Base Erosion and Profit Sharing (BEPS) inom OECD har bidragit till utvecklingen av ett s.k. inkluderande ramverk för utveckling av internationella beskattningsregler. Skatteverket har bidragit till att kapacitetsutveckla och modernisera skattemyndigheter i främst Östeuropa och västra Balkan. Sidas stöd till ett regionalt CSO-nätverk i Afrika har stärkt organisationernas påverkansarbete till stöd för intern resursmobilisering. En betydande utmaning är den stora omfattningen av skatteundandragande och skatteflykt från utvecklingsländer, som beräknas vara flera gånger större än det totala biståndet.</p>	<p>en hållbar utveckling.</p>
--	---	-------------------------------

Bilaga med externa underlag till Sveriges nationella reformprogram

1. Bidrag från arbetsmarknadens parter

1.1 Företagarna

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för företagare. Vi representerar 60 000 medlemsföretag. Genomsnittligt antal anställda i dessa företag är 4-5. Vi finns regionalt och lokalt med förtroendevalda som i huvudsak arbetar med lokalpolitiska frågor och stöttar företagare inom sin kommun. Vi är representerade i 250 kommuner och har ca 2000 förtroendevalda engagerade människor tillika entreprenörer.

Företagarna arbetar för att stärka företagandet, förbättra företagsklimatet, skapa nätverk mellan företagare och påverka beslutsfattare i frågor som är viktiga för våra medlemsföretag. Vi bedriver också årliga undersökningar, skriver rapporter och svarar på remisser från riksdag, myndigheter och regering.

Företagarnas prioriterade frågor för ett bättre företagsklimat och fler jobb i Sverige är bland annat;

- Företagarna vill se ett arbetsrättsligt regelverk som är anpassat för dagens arbetsmarknad.
- En genomgripande förändring av Arbetsförmedlingens uppdrag och arbets sätt.
- Bättre förutsättningar och stöd för företagets hållbarhetsarbete i syfte att bidra till den gröna omställningen.
- Företagens administrativa kostnader måste sänkas genom att regelbördan minskar och reglerna blir enklare att följa.
- Lägre skatt på jobb och företagande. Exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter
- Anpassat socialförsäkringssystem för företagare.
- Enklare regelverk kring 3:12 och vid generationsskifte av företag.
- Förenklade regler och snabbare handläggning för arbetskraftsinvandring.
- Ett bättre och mer anpassat utbildningssystem för att företag ska kunna hitta rätt kompetens att anställda.

Mindre företag i Sverige med 1-49 anställda är de som bidrar mest till skatteintäkter och välfärd inom sina respektive kommuner. Genomsnittet är att 28 % av de kommunala skatteintäkterna kommer från dessa företag. Det innebär att varje

företagare bidrar till vår välfärd och skapar jobb. Sedan 1990-talet har 4 av 5 jobb skapats i dessa mindre företag.

Företagarnas särskilda nätverk för exempelvis kvinnliga företagare (Företagarna W) och unga entreprenörer (Företagarna Young). Nätverken syftar till att öka andelen kvinnliga företagare och få fler kvinnor att starta företag. Företagarna Young bidrar till att intressera och uppmärksamma unga entreprenörer särskilt. Varje år arrangerar vi årets företagare för att uppmärksamma entreprenörers insats till Sveriges välfärd och hylla alla de som skapar jobb i Sverige.

Företagarna bidrar generellt till att stärka företagandet i Sverige genom påverkan och stöd till företagare. Våra experter som bedriver både påverkansarbete och ofta ingår i olika utredningar bidrar genom sitt kunnande att lagar och regler blir så företagsvänliga som det är möjligt. Det arbetet är viktigt för Sveriges välfärd och för att företagare fortsatt ska vara de som skapar flest jobb i Sverige.

Företagarna bidrar till de nationella målen inom den europeiska terminen genom vårt dagliga arbete för Sveriges företagare och våra förtroendevaldas outtröttliga arbete för ett bättre företagsklimat. Det skapar fler jobb.

Genom att särskilt uppmärksamma kvinnligt företagande stöder vi kvinnors inträde i företagandet. Sverige har alldeles för få kvinnliga företagare och i många fall har kvinnor svårare att få investerare att satsa kapital än motsvarande manliga företagare. Vill vi ha ett jämställt företagande behöver Sverige som helhet rikta särskilda insatser till kvinnor som är företagare.

Socialförsäkringssystemet och exempelvis reglerna om föräldraledighet behöver utgå från att också företagare skaffar barn. Dagens regelverk måste förändras så att även företagare kan fortsatt vara föräldralediga och driva företaget vidare under den perioden som barnen är små.

Över huvud taget behöver lagstiftare och myndigheter tänka ”små företag” när regelverk utformas. De mindre företagen har inte alltid administrativa resurser eller ekonomiska förutsättningar för att tillämpa krångliga regelverk, det måste förbättras och större hänsyn till mindre företag behöver göras i regelförfattandet.

1.1 LO

LO är en paraplyorganisation som samlar 14 fackliga arbetstagarorganisationer. LO-förbunden organiserar ca. 1,4 miljoner arbetare i Sverige. LO är även en

avtalsbärande part på centrala (nationella) kollektivavtalsområden och samordnar LO-förbunden i avtalsrörelser.

Med det nya huvudavtalet skapas nya och bättre möjligheter för LO-förbundens medlemmar att kompetensutveckla och fortbilda sig genom hela yrkeslivet. LO har därmed tillsammans med våra med- och motparter samt regeringen starkt bidragit till att uppfylla målet om fler vuxna i utbildning. Framgent är fokus på att vårda och utveckla avtalet i syfte att få största möjliga genomslag. Särskilt ligger fokus på att få studieovana grupper på arbetsmarknaden att ta del av reformen.

Gällande sysselsättningsgapet har LO länge påtalat vikten av mer skräddarsydda insatser som riktas mot de grupper som står längst från arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens kapacitet att utföra sitt uppdrag begränsas av krångliga och ineffektiva upphandlingslösningar. Att inför en stundande lågkonjunktur minska anslagen (i reala termer) till arbetsmarknads- och yrkesutbildningar förefaller oss som en märklig prioritering av regeringen.

Vi vill även understryka att en stark arbetsmarknad skapar bättre förutsättningar för personer som står längst från arbetsmarknaden att bryta långvarig arbetslöshet. Vi har i nuläget en förhållandevis stark arbetsmarknad, men den utvecklingen riskerar att undermineras av överdrivet stram finans- och penningpolitik.

Rörande fattigdom och social utsatthet innebär rådande högkostnadsläge att antalet utsatta hushåll växer och att sårbarheten ökar. Den kostnadschock som drabbar alla hushåll drabbar särskilt de med minst resurser. I stället för att minska gapet kopplat till det nationella reformprogrammets mål går utvecklingen i motsatt riktning. Liksom t.ex. OECD och IMF förordar LO att stöd som mildrar kostnadschocken bör riktas mot särskilt utsatta hushåll. Detta kan ske genom att till exempel barnbidraget höjs. På sikt behövs strukturreformer på bland annat elmarknaden som gör oss mindre sårbara i framtiden.

Att föra en åtstramande finanspolitik i detta läge, i syfte att bekämpa inflationen, förefaller oss märkligt. Den rådande inflationen beror i högsta grad på en internationell utbudschock och inte på grund av en inhemsk efterfrågedriven överhettning. Det är därför svårt att se att en efterfrågedämpande ekonomisk politik kommer ha avsedd effekt på inflationen. Snarare innebär åtstramningen att det skapas samhällsekonomiskt dyra och onödiga sociala kostnader. Konsekvenserna för särskilt utsatta hushåll är ödesdigra.

LOs uppfattning är att det saknas reformer för att Sverige ska kunna uppfylla det nationella reformprogrammets mål gällande sysselsättning och social utsatthet.

1.2 Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR är arbetsgivar- och medlemsorganisation för landets alla 290 kommuner och 20 regioner. SKR tecknar centrala kollektivavtal för nästan 1,2 miljoner medarbetare i kommuner och regioner. Genom att skapa attraktiva villkor och erbjuda intressanta jobb kan arbetsgivare attrahera medarbetare med rätt kompetens och arbeta för att trygga kompetensförsörjningen för framtidens välfärd. SKR ger medlemmarna stöd i arbetet.

Kort om lönebildning och partsautonomin

Arbetsmarknadens parter har ansvar för lönebildning och arbetsvillkor på den svenska arbetsmarknaden och värnar om partsautonomin. Grundläggande delar i modellen är fackliga organisationer med hög organisationsgrad, arbetsgivarparter med hög anslutningsgrad, en stark ställning för kollektivavtalet, företrädare på arbetsplatserna med förhandlingsmandat samt självständighet och oberoende från staten för arbetsmarknadens parter. När regler som berör arbetsmarknaden sätts gemensamt inom EU måste de reglerna kunna förenas med den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Om kommunernas och regionernas ekonomi

Under 2023 och 2024 väntas ekonomiskt tuffa tider till följd av inflationen och den annalkande lågkonjunkturen, trots att många kommuner och regioner ett fick ett relativt starkt resultat 2022. Med antagande om att sektorn får elpriskompensation på 5 miljarder kronor och att det genomförs effektiviseringsåtgärder beräknas underskottet i regionerna uppgå till –11 miljarder 2023. Kommunernas resultat beräknas till +8 miljarder, vilket gör att sektorn totalt får ett underskott. Resultaten beräknas falla till ett sammantaget underskott på 24 miljarder 2024 utan ytterligare åtgärder utöver de som redan planeras och vidtas, om kostnaderna växer i takt med inflation och demografiska behov. De negativa konjunkturutsikterna och den höga inflationen har kommit snabbt och ger ett bekymmersamt läge i de flesta kommuner och regioner.

Inflation och räntehöjningar slår hårt mot regioner och kommuner. Situationen är allvarlig och det kommer att bli värre, nedläggningar och besparingar är att vänta de närmaste åren. Kommunsektorn behöver nu både hantera ett ekonomiskt tufft läge samtidigt som utmaningen med att hitta arbetskraft med rätt kompetens är svår på

många håll och ökar väsentligt kommande år. För att hantera situationen vidtar kommuner och regioner olika åtgärder som anpassas utifrån de lokala utmaningarna, behoven och förutsättningarna. Det handlar bland annat om att effektivisera och bromsa de ökade behoven av välfärd med hjälp av förebyggande arbete. Det krävs också nya arbetssätt, bland annat genom att nyttja digital teknik, stärka arbetsmiljön och skapa förutsättningar för fler att arbeta längre och heltid.

Staten behöver ge sektorn så långsiktiga och effektiva planeringsförutsättningar som möjligt, bland annat genom att värdesäkra och prioritera de generella statsbidragen framför riktade bidrag för att få ut så mycket välfärd som möjligt för pengarna. Antalet riktade statsbidrag är fortfarande år 2022 uppemot 200 stycken och en kommun kan ha över 100 olika detaljstyrande statsbidrag att söka, administrera och återrapportera. Staten behöver också riva hinder, minska detaljstyrning och se över vissa regelverk för att underlätta för samverkan över organisationsgränser.

Att lära av en kris – en utvärdering av covid-19 pandemin

Arbetsgivaren ansvarar för att verksamheten upprätthålls på ett så funktionellt och godtagbart sätt som möjligt, även vid ett epidemi- eller pandemiutbrott. Personalförsörjningen kan snabbt bli en prioriterad fråga och riskbedömning, förberedelser och planering är av yttersta vikt för att hålla igång verksamheten. För att minimera risken för smittspridning och säkra personalförsörjningen kan det innebära att arbetsgivaren behöver fatta snabba beslut om exempelvis arbete hemifrån, återkallande av påbörjad semester och eller beordra övertid.

Sedan september 2021 har SKR arbetat i en programberedning om covid-19-pandemin för att med utgångspunkt i erfarenheter och lärdomar från pandemin, peka på möjliga strategier och förslag på insatser som syftar till utveckling i kommuner, regioner och SKR. Se rapporten som sammanfattar de samlade lärdomarna, ger bedömningar och förslag.¹

SKR:s bidrag till arbetet i relation till de nationella sociala målen

Nedan några ge exempel på aktiviteter som central arbetsmarknadspart och som bidrar till måluppfyllelsen av de nationella målen på det sociala området. Här nedan vill SKR visa hur organisationen genom sin verksamhet bidrar övergripande till det nationella arbetet i relation till de nationella målen och de landspecifika

¹ <https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/atllaraavenkrisutvarderingavcovid19pandemin.69563.html>

rekommendationerna Sverige fått för 2022/2023. Exempler är inte en heltäckande redovisning utan är ett urval.

Preliminära bedömningen avseende lämpliga nationella mål för Sverige är;

- ***Minst 82 % befolkningen i åldern 20–64 år ska vara sysselsatta 2030. Sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män ska minska väsentligt genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad, särskilt i gruppen utrikes födda kvinnor.***

Genom att teckna kollektivavtal med de fackliga organisationerna bidrar SKR tillsammans med medlemmarna kommunerna och regionerna, till en väl fungerande arbetsmarknad. Avtalsförhandlingar som resulterar i en lönebildning och allmänna anställningsvillkor som stärker välfärdens konkurrenskraft ger goda förutsättningar för fortsatt hög sysselsättning.

Personal- och kompetensförsörjning

SKR tillsammans med kommuner och regioner arbetar på många olika sätt för att trygga kompetensförsörjningen. Förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika kommuner och regioner, och har förändrats snabbt de senaste åren. I tre av fem kommuner minskar befolkningen i arbetsför ålder och konkurrensen om arbetskraften kommer vara stor framöver. Att behålla och ta vara på befintlig kompetens är därför en viktig del av lösningen. Det lokala arbetet i kommunen och i skolan är helt avgörande, liksom samarbetet mellan arbetsgivare och fackliga organisationer. Kommunernas möjligheter att möta behoven handlar dock inte bara om förutsättningar som de själva kan påverka, utan även om vilka förutsättningar som ges. Demografi, lokal arbetsmarknad, pensionsavgångar, geografiskt läge och närhet till lärosäte är alla faktorer som påverkar behovet av lärare och möjligheten för kommunerna att möta detta behov. Staten behöver ta ett större nationellt ansvar för lärarutbildningarnas dimensionering och finansiering långsiktig och flexibel.²

Att hitta rätt kompetens är välfärdens största utmaning. När arbetskraften inte räcker till går det inte att möta kompetensutmaningen enbart genom att rekrytera fler, istället behövs nya arbetssätt och att tillvarata och utveckla kompetensen hos de befintliga medarbetarna. Det behövs många nya medarbetare i kommuner och regioner kommande tio år. Totalt sett behöver det anställas omkring 410 000

² <https://skr.se/skr/tjanster/pressrum/nyheter/nyhetsarkiv/skildaforutsattningarforskolanskompetensbehov.66079.html>

personer på grund av befolkningsutvecklingen och för att ersätta pensioneringar fram till 2031 – om ingenting förändras. Det visar SKR:s personalprognos.³

Exempel på åtgärder för att minska sysselsättningsgapet

Välfärdens kompetensförsörjning är en av det kommande decenniets viktigaste frågor för Sveriges kommuner och regioner varför SKR har tagit fram nio strategier för att möta kompetensutmaningen. Utifrån de strukturella skillnaderna mellan kvinnor och män som vi ser, behöver vi fastställa vad vi behöver jobba med och hur, vilket har resulterat i ett jämställdhetsprogram med följande nio ståndpunkter som SKR stödjer medlemmarna, dvs kommuner och regioner att arbeta med.

1. **Arbets tid:** Heltidsarbete ska vara norm
2. **Föräldraledighet:** Ett jämställt uttag av föräldraledigheten är avgörande för ett jämställt arbetsliv
3. **Arbetsmiljö:** Kommuner och regioner behöver arbeta systematiskt med friskfaktorer för att skapa friska, hållbara och attraktiva arbetsplatser
4. **Sjukfrånvaro:** Kvinnors sjukfrånvaro ska minska
5. **Kränkande särbehandling:** Trakasserier, kränkande särbehandling eller könsrelaterat våld i arbetslivet ska inte förekomma
6. **Lön:** Det ska vara lika lön för lika arbete, osakliga löneskillnader ska försvinna och lönespridningen i kvinnodominerade yrken ska öka
7. **Makt och inflytande:** Chefer, oavsett kön, ska ha lika goda arbetsvillkor
8. **Yrkesval:** Föreställningar om kön ska inte begränsa studie- och yrkesval
9. **Karriärvägar:** Fler utvecklingsvägar ska skapas inom välfärdens kvinnodominerade verksamheter

Preliminära bedömningen avseende lämpliga nationella mål för Sverige är;

- ***Minst 60% av alla vuxna ska delta i utbildning varje år, varav gruppen män respektive kvinnor ska utgöra minst 40%.***

Kompetens- och omställningsavtal, KOM-KR

Kommun och regionsektorns kompetens- och omställningsavtal, KOM-KR, syftar till att ytterligare stärka de anställdas möjligheter till kompetensutveckling och omställning med utgångspunkt i verksamheternas behov. Fokus är förebyggande arbete för att öka anställningstryggheten. Det förebyggande arbetet med kompetensutveckling av medarbetare är också ett sätt att möta den rekryteringsutmaning som välfärdssektorn har. I denna partsöverenskommelse om trygghet och omställning läggs grunden för ökad flexibilitet och stärkt omställningsförmåga i sektorn.

³ <https://skr.se/skr/arbetsgivarekollektivavtal/personalochkompetensforsorjning.170.html>

Omställningsfonden som är en kollektivavtalad stiftelse som drivs utan vinstintresse och ägs av SKR och Sobona, tillsammans med Kommunal, OFR:s förbundsområden och AkademikerAlliansen och som jobbar utifrån Kompetens- och omställningsavtalet, KOM-KR. Omställningsfonden inspirerar, coachar och vägleder människor som är i omställning. Det gäller oavsett om individen blivit uppsagd på grund av arbetsbrist, träffat en överenskommelse om att avsluta anställningen på grund av nedsatt arbetsförmåga eller om ens tidsbegränsade anställningen har upphört. Målet med vårt omställningsstöd är att öka möjligheterna för medarbetaren att komma vidare till en ny sysselsättning. Stödet utformas och anpassas utifrån individens behov, förutsättningar och önskemål. Omställningsfonden erbjuder också karriär- och studierådgivning för medarbetare under anställning, till såväl tillsvidareanställda som tidsbegränsat anställda. Stödet består av kartläggningssamtal, rådgivning, vägledning och validering och kan resultera i att medarbetare ansöker om CSN:s omställningsstudiestöd eller tar del av våra kollektivavtalade studiestöd.

Omställningsfonden ger även stöd och vägledning till arbetsgivare vid arbete med strategisk kompetensförsörjning. Det kan vara stöd i behovs- och omvärldsanalys, att konkretisera framtida kompetensbehov, kompetensinventering, framtagande av kompetensstrategi samt att sätta mål och uppföljning av dessa.

Internationellt samarbete och utbyte inom Uppdrag fullföljd utbildning

Elever som inte fullföljer sina studier är ett gemensamt problem för de flesta länder i världen. Trots att våra samhällen ser olika ut och utbildningssystemen skiljer sig åt finns det mycket vi kan lära av varandra när det gäller att öka andelen som fullföljer sina studier. Detta gäller både på strategisk såväl som på operationell nivå. SKR och *Uppdrag fullföljd utbildning* arbetar på flera arenor både med att bygga forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte på och mellan kommuner, regioner samt ta del av de arenor som finns på området, såsom EU och OECD.

Flaggskeppet *School to work (S2W)* drivs, med SKR som strategiskt ansvarig part, sedan 2014 som en del i Östersjöstrategin. Fokus i arbetet är early school leaving (ESL) och youth not in employment, education or training (NEETs). S2W är ett forum där projekt, organisationer, myndigheter med fler kan ansluta sig och därigenom snabbt skapa en arena för spridning och kunskapsutbytet i samarbete mellan länder i Östersjöregionen och resten av EU.

Arbete inom Uppdrag fullföljd utbildning är inriktat på tre aktiviteter:

- Att forum skapas för att samla forskare och experter på området främja fullföljda studier.
- Att sammanställning av forskning och beprövat material paketeras och tillgängliggörs för den transnationella kontexten samt.

- Att struktur och arenor för gemensamt lärande och påverkan skapas och anordnas.

Vuxenutbildningen spelar en avgörande roll för flera stora samhällsutmaningar, som nyanländas etablering, individers möjlighet att byta yrke och kompetensförsörjningen till arbetslivet. Det är i dagsläget fler som studerar inom kommunal vuxenutbildning än inom gymnasieskolan. Mycket talar för att fler personer kommer att studera inom vuxenutbildningen de kommande åren, inte minst på grund av följderna av pandemin och det ekonomiska läget. Även om situationen är påfrestande för vissa branscher i nuläget vet vi att det finns många bristyrken där behovet av utbildade är och framöver kommer vara stort. Många kommer att behöva vuxenutbildningen för att omskola sig eller komplettera sin utbildning. Det finns också ett stort behov på arbetsmarknaden av yrkesutbildade på gymnasial nivå.

Preliminära bedömningen avseende lämpliga nationella mål för Sverige är;

- ***Antalet kvinnor och män i risk för fattigdom och social utestängning ska minska med minst 15 000 fram till 2030. Av dessa bör minst en tredjedel vara barn.***

SKR stödjer kommuner och regioner i att bla skapa förutsättningar för en hållbar välfärd och utvecklig i hela landet. Genom Agenda 2030 – för hållbar utveckling har FN antagit 17 globala utvecklingsmål, som syftar till att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. SKR stödjer kommunernas och regionernas arbete med dessa mål, och så även målet om minskad fattigdom. Kommunerna och regionerna har en central roll i genomförandet av de globala målen. Flera av kommunernas och regionernas grunduppdrag (till exempel vård, skola, omsorg och samhällsplanering) är direkt eller indirekt kopplade till delmål i Agenda 2030. Många kommuner och regioner deltar dessutom i så kallade kommunala partnerskap, som är ett sätt att arbeta över nationsgränser med de 17 målen för hållbar utveckling.⁴

Olyckligtvis har nu ett lyckat Agenda-2030 projekt i kommuner och regioner avslutas i förtid, det är Projektet Lokala Sverige som nu avslutas i förtid på grund av minskad finansiering från Sida. Två tredjedelar av landets kommuner och samtliga regioner deltar i projektet. Svenska FN-förbundets, SKR:s och ICLD:s gemensamma projekt Lokala Sverige, som sedan 2018 har höjt kunskapen om och engagemanget för Agenda 2030 och de globala målen genom att stödja och stimulera kommuner och regioner i arbetet med hållbar utveckling, avslutas.

För att Agenda 2030 ska bli en del i kommunens eller regionens utvecklingsstrategier, krävs integrering i övergripande styr- och ledningssystem.

⁴ <https://skr.se/skr/omskr/agenda2030.19225.html>

SKR har tagit därav fram teoripass som ger stöd och kunskap kring vad som krävs för att styra med Agenda 2030. Medvetenheten kring Agenda 2030 och dess mål hög är i Sveriges kommuner och regioner. På flera håll pågår ett arbete med att matcha de egna målen mot målen i Agenda 2030, eller att på olika sätt lyfta in flera av målen i Agenda 2030 i sina strategiska dokument som till exempel i budgeten. Det är viktigt att inte hantera Agenda 2030 som ett sidospår, utan som en integrerad del i kommuners och regioners styr- och ledningssystem. Likaså att använda kraften i ordinarie processer. Först när agendan är förankrad i ledningen kan den bli en del i kommunen eller regionens strategier för utveckling.

1.3 Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv är företagsamhetens röst och företrädare i Sverige. Föreningens arbete grundas i betydelsen av en väl fungerande marknadsekonomi inom vilken människors frihet, ansvar och drivkrafter bäst kanaliseras för att åstadkomma hållbart välstånd. Svenskt Näringsliv företräder 60 000 företag i 48 arbetsgivar- och branschorganisationer. Totalt arbetar cirka 2 miljoner medarbetare i föreningens medlemsföretag.

Genom förhandlingar med de fackliga organisationerna bidrar organisationen tillsammans med medlemsorganisationerna till en väl fungerande arbetsmarknad. Avtalsförhandlingar som resulterar i en lönebildning som stärker näringslivets konkurrenskraft ger goda förutsättningar för fortsatt hög sysselsättning.

Betydelsen av den europeiska planeringsterminen

Svenskt Näringsliv anser att den europeiska terminen bör inriktas på reformer för tillväxt och väl fungerande marknader. Rätt använda kan de landspecifika rekommendationerna agera katalysator för nödvändiga strukturreformer på nationell nivå.

En hållbar och inkluderande arbetsmarknad

Den svenska arbetsmarknaden fungerar på många sätt väl med ett högt arbetskraftsdeltagande och hög sysselsättning. Dock är arbetslösheten på en förhållandevis hög nivå och en stor del av den arbetsföra befolkningen i Sverige har bristande förmåga att försörja sig själv.

I syfte att öka arbetsutbudet behövs reformer som ger starkare incitament för arbete, exempelvis inom försörjningsstödet. För att få personer som står långt ifrån arbetsmarknaden i arbete behöver utbudsreformer kombineras med reformer som minskar företagens arbetskraftskostnader för dessa individer. För att öka

arbetsutbudet är det också viktigt att de ekonomiska drivkrafterna till arbete värnas inom föräldraförsäkringen.

I syfte att stärka efterfrågan på arbetskraft behöver det beaktas att arbetsgivaravgifterna är relativt höga i Sverige och inget annat EU-land har en lika hög andel av arbetsgivaravgifterna som inte är förmånsbestämd. Sänkta arbetsgivaravgifter kan vara en lämplig åtgärd för att stimulera nyanställningar och ge befintliga anställda möjlighet att arbeta fler timmar. För att stärka arbetsmarknadens funktionssätt på längre sikt behöver utbildningssystemet i högre grad anpassas utifrån arbetsmarknadens behov. Detta leder till att fler utbildar sig till yrken där efterfrågan är hög.

Det livslånga lärandet är viktigt, i synnerhet mot bakgrunden av den pågående omställningen i näringslivet. Genom partsöverenskommelsen om trygghet, omställning och anställningsskydd läggs grunden för ökad flexibilitet och stärkt omställningsförmåga på den svenska arbetsmarknaden.

I undersökningarna CVTS och AES framgår att i princip alla svenska företag erbjuder sina medarbetare kompetensutveckling i arbetslivet och att medarbetare i svenska företag i hög utsträckning också deltar i kompetensutvecklingsinsatser.

Klimatomställningen och energiförsörjningen

Sverige och resten av världen ska på kort tid ska göra enorma investeringar i ny teknik och förändra både produktions- och konsumtionsmönster för att kraftigt reducera koldioxidutsläpp från mänskliga aktiviteter. För att nå klimatmålen till 2045, beräknas dagens elanvändning åtminstone dubblas.

Mot den bakgrunden behöver Sverige ett energipolitiskt mål om ett 100 procent fossilfritt elsystem som garanterar försörjningstrygghet. Elnätet är redan nära sin maxkapacitet i Sverige och behöver både reinvesteras och utökas för att klara den ökade elanvändningen. Arbetet med att möjliggöra för ny planerbar elproduktion i södra Sverige och säkerställa att den existerande planerbara produktionen kan fortsätta producera el behöver intensifieras.

1.4 TCO

TCO är en facklig centralorganisation som samlar 12 fackförbund inom tjänstemannasektorn, med över 1,2 miljoner medlemmar. TCO-förbundens medlemmar är välutbildade och professionella yrkesutövare i både privat och offentlig sektor. De jobbar i landets privata tjänste- och industriföretag, kommuner,

landsting, kyrka, statliga myndigheter och i den ideella sektorn. Bland yrkesgrupperna finns allt från ingenjörer, journalister och skådespelare till poliser, ekonomer och sjuksköterskor. Många av medlemmarna är ledare och chefer, och allt fler är också egenföretagare. TCO är som centralorganisation inte förhandlande och avtalsbärande part.

Genom det stora omställningsavtalet på svensk arbetsmarknad har viktiga steg för omställning och vidareutveckling av arbetsmarknaden tagits. Detta trepartsavtal omsätts nu i statens del av ansvaret genom omställningsstudiestöd och utbildningsplatser.

Det nya omställningsstudiestödet öppnar nya möjligheter för arbetstagare och arbetsgivare i Sverige, men det kommer att ställa helt nya krav på utbildningsutbudet. För att omställningsstudiestödet ska leva upp till förväntningarna krävs ett förstärkt utbildningsutbud för livslångt lärande – främst inom högre utbildning. TCO vill därför att:

- Högskolan ges ett tydligt uppdrag att utveckla sitt utbildningsutbud för yrkesverksamma – det TCO kallar ett omställningsuppdrag.
- Det tillförs utvecklingsmedel för nya utbildningar, incitament för samarbeten och samverkan mellan lärosäten. Att premiera åtgärder som öppnar upp och synliggör kurser och utbildningsmoment som i dag finns inlåsta i program är andra viktiga delar.
- Inom yrkeshögskolan krävs resurser för fler utbildningsplatser med bibehållen kvalitet – inte minst inom korta kurspaket för yrkesverksamma. • CSN måste ges i uppdrag att utveckla statistiken om omställningsstudiestödet, detta för att möjliggöra utvärdering och skapa förutsättningar för ett utvecklat utbildningsutbud

En förutsättning för att parterna fortsatt ska kunna ta ett stort ansvar för regleringen på arbetsmarknaden i syfte att skapa flexibla och anpassade lösningar är att arbetsmarknadsmodellen värnas och att arbetsmarknadens parter autonomi och självständighet bevaras.

TCO anser vidare att:

Kompetensförsörjning. Bristen på tillgången till rätt kompetens är ett oerhört stort problem. Det behövs förändringar om Sverige ska klara att erbjuda bra

välfärd, grön omställning och bra arbetsmiljö. Arbetsmarknadspolitiken behöver bli mer aktiv med fokus på utbildningsinsatser genom hela yrkeslivet.

Satsningar på arbetsmiljön. Det är nödvändigt för att såväl rekrytera som behålla personal. Det gäller inte minst genom ett mer aktivt arbete för att komma till rätta med hot och våld mot tjänstemän.

Ett jämställt arbetsliv. För att styra mot ökad jämställdhet behöver en tredelning av föräldraförsäkringen införas.

Trygghet i omställning. Vid arbetslöshet eller sjukskrivning måste socialförsäkringssystemen fungera bättre. Det är bra att det höjda taket i a-kassan är kvar. Dessutom bör försäkringen förändras så att den blir inkomstbaserad och inkluderar fler. I sjukförsäkringen behöver fokus läggas tidigare och tydligare på rehabilitering.

Säkra välfärdens finansiering. För att verksamheter ska kunna planera behövs långsiktighet. Statsbidragsnivån bör därför slås fast för hela treårsperioden, inte bara kommande år. Detta bör aviseras redan i vårpropositionen.

Bred skattereform. Tillsätt en expertutredning för att kunna ta fram underlaget för en kommande skatteöversyn.

Aktiva på EU-nivå. Sverige ska ta en aktiv och pådrivande roll i ett gemensamt arbete för ekonomisk utveckling och arbetsliv i EU.

2. Bidrag från organisationer i det civila samhället

2.1 Fastighetsägarna

Fastighetsägarna är en ledande branschorganisation som verkar för en väl fungerande fastighets-marknad i Sverige. Våra 15 000 medlemmar äger och hyr ut bostäder och lokaler över hela landet. Vi representerar såväl de största börsnoterade fastighetsbolagen och kommunägda bostadsbolag som privata fastighetsföretag och bostadsrättsföreningar. Internationellt verkar vi bland annat genom vårt medlemskap i UIPI, International Union of Property Owners, med säte i Bryssel.

Fastighetsägarnas medlemsföretag finns över hela landet. Som ägare och förvaltare av fastigheter för uthyrning av bostäder, kontor och lokaler för handel, vård, utbildning och kulturutövning är våra medlemsföretag viktiga aktörer i kommunernas arbete med bostadsförsörjning, vitala och trygga stadsmiljöer, motverkande av boendesegregation och arbete för att uppnå lokala och nationella klimatmål.

Som branschorganisation verkar vi för att öka medlemsföretagens förståelse för sin roll i det gemensamma arbetet för att nå olika mål. Vi bidrar till att samverkan etableras och vidmakthålls mellan hyresvärdar och företrädare för politik, förvaltning och civilsamhälle. Det medför bland annat en större tillgång på bostäder som efter biståndsbedömning kan hyras ut av kommuner och ideella organisationer i andra hand till hemlösa, ett mer aktivt arbete för att tillsammans med sociala myndigheter förebygga avhysning samt sysselsättningsprojekt för boende i utsatta bostadsområden. För att bistå medlemsföretag att utveckla sina insatser inom området har Fastighetsägarna under 2023 tagit fram en vägledning för socialt ansvarstagande. I denna återfinns kopplingar till såväl FN:s Agenda 2030 och ISO 26000 som EU:s olika regelverk för hållbar utveckling, t.ex. CSRD och den utökade taxonomin.

Betydelsen av fastighetsägares insatser och engagemang för trygghet och social hållbarhet växer. Det sker dels som en konsekvens av en medveten ambition att utveckla miljön i och kring fastigheterna och en mer aktiv samhällsmedverkan som naturlig del av förvaltningsverksamheten, dels som en önskad effekt av att samhällets insatser försvagats över tid eller visat sig otillräckliga.

Sveriges möjligheter att möta upp sociala behov kopplade till bostadsmarknaden har gradvis försämrats. Brister har alltid funnits i den svenska modellen, inte minst

avseende möjligheter att bereda tillgång till bostäder för hushåll som saknar möjligheter att själva lösa sina bostadsbehov på marknadens villkor. Svårigheterna har gradvis tilltagit och hemlösheten per capita räknas i dag bland Europas högsta. Ökningen har varit särskilt märkbar i kategorin strukturellt hemlösa, dvs hushåll vars svårigheter att etablera eller återetablera sig på bostadsmarknaden bottnar i begränsade ekonomiska resurser.

Medan övriga länder inom EU sedan länge fört en bostadspolitik med lösningar som särskilt beaktar villkoren för resurssvaga hushåll har Sverige förlitat sig på att sociala insatser som direkt eller indirekt ökar enskilda individers och hushålls förmåga att efterfråga en bostad på marknadens villkor. Här finns ett betydande utrymme att, delvis med inspiration från framgångsrika lösningar i andra EU-länder, utveckla den sociala bostadspolitiken i Sverige.

Med en bättre fungerande bostadsmarknad ökar möjligheterna för alla hushåll att finna en bostad som möter deras preferenser och behov. Det skulle också, vilket återkommande påpekats i rekommendationer till Sverige från Europeiska unionens råd och andra, bidra till en ökad makroekonomisk stabilitet. Bland rekommendationerna återkommer ansträngningar för att minska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning, främja investeringar i bostadsbyggande och ett mer effektivt nyttjande av bostadsbeståndet samt att genomföra reformer av hyresmarknaden. Samtliga dessa, i synnerhet de senare, är av stor betydelse för att underlätta för hushåll på bostadsmarknaden med svag eller begränsad ekonomi.

Rekommendationerna återkommer för att regeringar i Sverige av olika skäl valt att avstå från reformer. Det har medfört att problemen består och att nödvändigt investeringskapital från aktörer i och utanför Sverige inte tillförts marknaden i den utsträckning som är nödvändig. Ytterst försvårar detta även att nå flera mål inom det sociala området, då svårigheter på bostadsmarknaden spiller över på individers möjligheter inom utbildning, på arbetsmarknaden och utrymmet för social rörlighet. Rekommendationerna rymmer sålunda värdefulla möjligheter för varje regering att underlätta arbetet för att nå de nationella målen.

2.2 Folkbildningsrådet

Folkbildningsrådet har myndighetsansvaret inom folkbildningsområdet. Riksdag och regering reglerar Folkbildningsrådets uppdrag via förordningar, riktlinjer och regleringsbrev.⁵

Med folkbildning avses i detta underlag landets statsbidragsberättigade studieförbund och folkhögskolor.⁶

Nationella mål 2023

Minst 82 % befolkningen i åldern 20–64 år ska vara sysselsatta 2030. Sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män ska minska väsentligt genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad, särskilt i gruppen utrikes födda kvinnor.

Vidare studier

- SCB visar att ungefär hälften av de deltagare som fått grundläggande behörighet från allmän kurs påbörjar någon form av eftergymnasiala studier inom ett år. Efter 3 år läser ungefär 60 procent vidare.

Etablering på arbetsmarknaden

- I rapporten Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF (2019) konstaterar SCB att folkhögskolans allmänna kurser och studiemotiverande kurser förbättrar deltagarnas situation på arbetsmarknaden.

⁵ Folkbildningsrådet är en ideell förening som bildades 1991, med uppgift att för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den verksamhet som bedrivs av studieförbund och folkhögskolor. (Ur stadgar för föreningen Folkbildningsrådet, §1 Ändamål.)

⁶ Under 2022 fanns tio statsbidragsberättigade studieförbund med 136 lokala avdelningar, och 155 statsbidragsberättigade folkhögskolor i Sverige. Av folkhögskolorna drevs 113 av idéburna organisationer, resten av regioner. Bakom studieförbunden står olika folkrörelser och andra organisationer i civilsamhället, vilket ger varje studieförbund en särskild, idéburna profil.

- Under 2022 arrangerade folkhögskolorna sammanlagt ett drygt 30-tal inriktningar av yrkesutbildning på eftergymnasial nivå, med nästan 7 300 deltagare, inom ramen för den ordinarie verksamheten.⁷
- Studien Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden (2019) visar att deltagande i studiecirkel ökar sannolikheten att individen ska börja arbeta några år efteråt. Starkast är sambandet för deltagarna med den kortaste utbildningen.

Minst 60% av alla vuxna ska delta i utbildning varje år, varav gruppen män respektive kvinnor ska utgöra minst 40%.

- Under 2022 rapporterade studieförbunden nästan 691 200 unika deltagare med stöd av folkbildningsanslaget.
- Under 2022 rapporterade folkhögskolorna nästan 100 600 unika deltagare med stöd av det generella statsbidraget.
- Könsfördelningen är jämn (40 procent/60 procent) i studieförbundens kulturprogram, samt i folkhögskolornas allmänna kurs, studiemotiverande kurs, etableringskurs och kulturprogram.

Antalet kvinnor och män i risk för fattigdom och social utestängning ska minska med minst 15 000 fram till 2030. Av dessa bör minst en tredjedel vara barn.

Folkhögskolan

- Under 2022 var andelen deltagare som studerade på grundskolenivå inom folkhögskolans allmänna kurs 29 procent. Av deltagarna hade 69 procent grundskola som högsta utbildning, 86 procent var utrikes födda och 75 procent var i åldern 20–44 år.
- Inom den allmänna kursen rapporterades 36 procent av deltagarna ha en funktionsnedsättning 2022, inom särskild kurs 13 procent. I allmän kurs hade 68 procent av dessa deltagare högst grundskola eller motsvarande som högsta

⁷ Hösten 2020 tillsköt regeringen medel motsvarande 2 000 årsstudieplatser till det riktade uppdraget yrkesinriktade utbildningar – allmän kurs och särskild kurs. Syftet med uppdraget var att möta behovet av utbildning bland vuxna som behöver återkomma i arbete efter coronapandemin, samt att ska fler utbildningsplatser inom vård- och omsorgsutbildningar kopplat till äldreomsorgslyftet. Kurserna omfattade totalt ca 1 500 deltagare under 2022. Från och med 2023 upphörde insatsen.

utbildning, och 96 procent var 18–44 år. I särskild kurs var motsvarande andelar 23 procent med högst grundskola och 78 procent som var 18–44 år gamla.

- Målgruppen för folkhögskolans studiemotiverande kurs är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Av deltagarna i den studiemotiverande kursen 2022 var 74 procent utrikes födda, 71 procent hade grundskola/motsvarande som högsta utbildning. Jämfört med 2019 innebär detta att andelen utrikes födda och andelen med mycket kort utbildning ökat under senare år.
- Etableringskurser på folkhögskola genomförs av folkhögskolorna i samverkan med Arbetsförmedlingen lokalt. I etableringskurserna är samtliga deltagare utrikes födda och 75 procent är 17–44 år.⁸

Studieförbunden

- Nästan 25 000 deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet rapporterades ha en funktionsnedsättning.
- Studieförbunden anordnade under 2022 verksamhet för ca 20 200 personer som var inskrivna i asylmottagandet i 102 kommuner – svenska från dag ett och vardagssvenska. Samtliga deltagare var utrikes födda och i åldern 25–65 år.
- Under 2022 deltog 9 600 personer, i första hand utrikes födda kvinnor, i studieförbundens särskilda insats för personer långt ifrån arbetsmarknaden.

2.3 Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 50 funktionsrättsförbund som representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Vårt bidrag till Sveriges nationella reformprogram

Funktionsrätt Sverige identifierar utmaningar där data ofta saknas och bidrar till förslag som rör det nationella reformprogrammet med synergier för att nå mål i Agenda 2030 och rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom bland annat hälsa, utbildning, arbete och försörjning, och inkluderande samhällsplanering.

⁸ Eftersom många av dessa deltagare saknas i SCB:s utbildningsregister går det inte att säga vilken formell utbildning de har.

Klyftan mellan personer med funktionsnedsättning och övriga delar av befolkningen har ökat under högkonjunktur och förvärras under det försämrade ekonomiska läget med ständigt ökande risk för fattigdom, som förvärras genom livet, med brister i stöd för rätt till inkluderande utbildning, som får effekter på möjligheter till arbete, försörjning och egen bostad.

Situationen är allvarlig sett till helheten och i kombination med ökad ohälsa, i synnerhet psykisk ohälsa hos barn och unga som ökar starkt och kan leda till ”kommunarrest” och utanförskap. Brister i statistik bidrar till att hinder inte uppmärksammas och att effekter av eventuella åtgärder inte kan utvärderas kostnadseffektivt.

Rekommendation att prioritera minskade klyftor för personer med funktionsnedsättning i nationella mål som rör utbildning, arbete, försörjning och bostäder.

Några relevanta källor för detta:

- Barnrättskommittén om brister i statistik och utbildning⁹
- Utmaningar med sysselsättningsklyftor (se Sverige)¹⁰
- Besparingar i Socialförsäkringen i siffror sid 17 och 18¹¹
- Kostnad för boende 4:e högsta i EU för personer med funktionsnedsättning¹² (Eurostat) Stor brist på boende ¹³

Exempel på våra projekt och verksamhet som bidrar

- Nödvändiga arbetsmarknadsreformer 73-punktsprogram
- Rapporten Respekt för rättigheter med rekommendationer om genomförande av funktionsrättskonventionen som även EU antagit med bäring på utbildning, arbete, försörjning, boende. ¹⁴
- Inspel till nationellt genomförande av Agenda 2030.¹⁵
- Reformen av skolan¹⁶ (exempel debattartikel)

⁹ https://regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_e-8.pdf

¹⁰ <https://www.edf-feph.org/eu-semester-country-specific-recommendations-2022-what-do-they-say-about-disability/>

¹¹ <https://www.forsakringskassan.se/download/18.7fc616c01814e179a9f192/1656398049738/socialforsakringen-i-siffror-2022.pdf>

¹² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210310-2>

¹³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210310-2>

¹⁴ <https://respektforrattigheter.se/>

¹⁵ <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2021/03/FunktionsrattSverige-VNR-HLPF2021-20210311.pdf>

¹⁶ <https://www.dn.se/debatt/skollagen-fungerar-inte-for-funktionsnedsatta-elever/>

- Webinarium om försämrad ekonomi med forskare¹⁷ och årsrapport Funktionsrättsbyrån¹⁸
- Inspel till Europeiska revisionsrätten 2022¹⁹
- Krav på tillgänglighet i Regionalfonden²⁰

Förslag för att stärka arbetet

Förbättra styrning och uppföljning av reformprogrammet med samordning av genomförande och målen i Agenda 2030 respektive förverkligande av mänskliga rättigheter.

- Samordna arbetet med statistik som saknas för delar av befolkningen och utveckla indikatorer för Agenda 2030 och mänskliga rättigheter med målet likhet över landet.
- Integrera mål som rör personer med funktionsnedsättning inom samtliga områden det nationella reformprogrammet.
- Förbättra styrning och uppföljning av offentliga medel, inkl inköp upphandling och strukturfonder, följer EU:s skall-krav på tillgänglighet till byggd miljö, kollektivtrafik och digitalisering – förutsättningar för tillgång till utbildning, arbete och bostad.
- Säkerställ att det finns relevant statistik för att säkerställa åtgärder och resurser till elever med funktionsnedsättning.²¹
- Säkerställ att medel för innovation och utveckling, inklusive AI utgår från inkludering och universell utformning som horisontell princip.

Vi välkomnar även att Sverige prioriterar utmaningar som rör rättsstatsfrågor inom EU där vi vill betona utmaningar som rör tillgång till rättvisa för personer med funktionsnedsättning.

2.4 Föreningen Norden

Föreningen Nordens uppdrag är att stärka och främja det nordiska samarbetet inom Norden och gentemot omvärlden. Omvärlden definieras som övriga Europa

¹⁷ C:\Users\MiaAhlgren\AppData\Local\Microsoft\Windows\NetCache\Content.Outlook\RGQ01LZ0\Trygghet, jämlikhet och funktionsrätt 25 augusti 2022

¹⁸ <https://funktionsratt.se/funktionsratt-sverige-projekt/funktionsrattsbyran/rapporter/>

¹⁹ <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2022/07/Submission-European-Court-of-Auditors-CRPD-June-2022.docx>

²⁰ <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2023/01/Skrivelse-Regionalfonden-funktionsratt-tillganglighet-januari-2023.pdf>

²¹ [Utredning Mer kunskap om barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet tillsatt. Det krävs åtgärder.](#)

med särskilt fokus på Östersjöregionen. Verksamheten är uppdelad i två delar där en del fokuserar på att driva utvecklingen av samarbete i samverkan med myndigheter och andra organisationer. Den andra delen består i att sprida kunskap om Norden och om värdet av nordiskt samarbete. Föreningen består av 97 lokalavdelningar fördelat på 22 distrikt med 6 700 enskilda medlemmar. Medlemmar är även skolor, bibliotek, och organisationer.

Hur bidrar organisationen genom sin verksamhet övergripande till det nationella arbetet i relation till europeiska terminen och de landspecifika rekommendationerna?

Föreningen Norden har två uppdrag dels för Utrikesdepartementet kopplat till det nordiska samarbetet dels från EU Kommissionen och medlemsländerna i Östersjöregionen som policysamordnare för *PA Education, Science and Social affairs* (PA EDU) inom EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR). Det senare uppdraget delas med Hamburg. I den handlingsplan som antogs den 15 februari 2021 ingår fyra insatsområden där tre av dessa bidrar till mål formulerade i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, för ett mer socialt Europa (PO4). Här följer korta beskrivningar av dessa tre insatsområden där föreningen leder arbetet tillsammans med Hamburg inom ramen av EUSBSR.

1. Motverka tidiga skolavhopp och underlätta övergången från studier till arbete

Att minska tidiga skolavhopp och underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden framhålls som viktiga områden i de landspecifika rekommendationerna för länderna i Östersjöregionen. En särskilt viktig grupp är unga vuxna i utanförskap (UVAS). Detta är ett av de tre insatsområdena där insatser genomförs för att minska antalet tidiga skolavhopp samt underlätta övergången från studier till arbetsliv. Det senare med fokus på gruppen unga vuxna utan arbete eller i studier (UVAS).

2. En arbetsmarknad för alla där ett längre och hälsosammare liv beaktas

Arbetsmarknaden förändras inte minst genom digitaliseringen där fler yrken kräver ny kompetens och där arbetstagare behöver kontinuerligt uppgradera sina färdigheter. Det sker även ett skifte mot mer av distansarbete där covid-19 har bidragit till att öka antalet som arbetar hemifrån. Denna tendens fortsätter även efter pandemin. Individer behöver även byta karriär under arbetslivet. Kanske som följd av fysiskt krävande arbetsuppgifter som man inte längre klarar av eller så vill man pröva något nytt. Samtidigt som arbetsmarknaden förändras och krav ställs på att uppgradera färdigheter betyder ett längre och hälsosammare liv att pensionsåldern höjs där fler behöver arbeta längre men även att fler vill arbeta längre. Insatser i detta område fokuserar på ett hållbart arbetsliv.

3. Att tidigt se potentialen hos migranter och underlätta integration

Det ökade antalet flyktingar utgör en utmaning för de medlemsstater där flyktingar väljer att söka asyl. Samtidigt kämpar många medlemsstater med demografiska förändringar med en åldrande befolkning, vilket inom ett decennium kommer att leda till ett underskott av kvalificerad personal, inom akademiska såväl som icke-akademiska yrken, inom exempelvis hälso- och sjukvård, industri och hantverksyrken. Detta understryker vikten av en effektiv integration av flyktingar och migranter för att de ska kunna bidra till uppbyggnaden av inkluderande och välmående samhällen. Fokus här är insatser för att underlätta flyktingar och migranternas integrering i samhället samt att tidigt identifiera kompetenser hos flyktingar.

Exempel på verksamhet, projekt eller insatser som organisationen bedriver som bidrar till detta?

Föreningen, genom sitt uppdrag för Östersjöstrategin utvecklar plattformar för tvärssektoriell, transnationell, flernivåsamverkan. Plattformar där myndigheter och organisationer samlas för gemensam utveckling av lösningar på de komplexa samhällsutmaningar som finns definierade i strategins handlingsplan.

Verksamhetsområdet är Östersjöregionen som även omfattar de nordiska länderna

Island och Norge. Inom några områden sker samarbete även med andra delar av Europa. Dessa plattformar skiljer sig från projekt då de samlar aktörer för långsiktig samverkan. Komplexa samhällsutmaningar kan inte lösas med enstaka projekt.

Inom PA EDU finns idag 4 samverkansplattformar (flaggskepp) varav två bidrar till den europeiska pelaren för sociala rättigheter, *School to Work* (S2W) samt *Baltic Sea Labour Forum* (BSLF). Här följer några exempel på insatser inom dessa båda flaggskepp.

School to Work (S2W)

Flaggskeppet leds av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och samlar ca. 200 medlemmar från samtliga 8 medlemsländer. Föreningen Norden koordinerar en av idag två tematiska plattformar inom flaggskeppet. Plattformen som arbetar med målgruppen unga vuxna utan arbete och inte i studier (UVAS).

Ett exempel på arbetet inom detta område är utveckling och spridning av modellen med lokala kompetenscenter med multikompetenta team som hjälper unga vuxna i utanförskap till studier eller arbete. Valfungerande kompetenscenter finns i Finland och Tyskland. Dessa center har stått modell för en vidareutveckling som nu introduceras i Litauen och Sverige. Arbetet med att utveckla och sprida modellen leds av Föreningen Norden.

Baltic Sea Labour Forum (BSLF)

Flaggskeppet är under ombyggnad och kommer få ett breddat insatsområde under namnet ”Economy of Wellbeing of People”. Fokus kommer vara att bidra till ett hållbart arbetsliv med beaktande av såväl god hälsa som ett anpassat utbildningssystem och en valfungerande arbetsmarknad. BSLF är baserad på trepartssamverkan med arbetsmarknadens parter och arbetsmarknadsdepartementen i Östersjöregionen som medlemmar.

BSR Integrate NOW

Ett nytt flaggskepp är under utveckling inom området integration av migranter. En förstudie har genomförts och nästa steg blir att utveckla samarbete mellan s.k. ”Welcome Houses” i Östersjöregionen.

Hur kan det nationella arbetet på de områden som berörs av europeiska terminen stärkas?

Genom att integrera transnationellt samarbete i myndigheters och organisationers strategiska utvecklingsarbete. Genom gemensam utveckling och strukturerat lärande skapar vi bättre förutsättningar att ta fram de lösningar som behövs.

Öka den svenska delaktigheten i befintliga samverkansplattformar inom EU:s strategi för Östersjöregionen samt använd dessa plattformar som modell för att utveckla fler liknande plattformar inom andra tematiska områden där Sverige behöver utveckla lösningar.

Säkerställ finansiering av dessa samverkansplattformar genom strukturfondsprogrammen, främst ESF+ som från och med det nya programmet erbjuder möjlighet till transnationellt samarbete. Program ska stödja genomförandet av de makroregionala strategierna i enlighet med artikel 22.3 i den gemensamma förordningen.

Erfarenheterna visar att dessa informella samarbetsstrukturer uppskattas av flertalet aktörer som exempelvis civilsamhället, näringslivet och akademien men även myndigheter, departement och politiker (lokalt, regionalt, nationellt) uppskattar möjligheten till gemensam utveckling av lösningar på våra samhällsutmaningar.

2.5 Hyresgästföreningen

Hyresgästföreningen är en demokratisk medlemsorganisation för nuvarande och framtida hyresgäster. Vi är politiskt oberoende och över en halv miljon svenska hushåll är medlemmar. Detta gör oss till en av de största folkrörelserna i Sverige

och även till den främsta representanten för hyresgäster i landet. Vårt uppdrag är allas rätt till bra bostäder till en rimlig kostnad. Hyresgästföreningen förhandlar för alla hyresgäster som behöver vår hjälp – vi representerar nio av tio hyrda hushåll i den kollektiva förhandlingsprocessen. Varje år bistår organisationen mer än 100 000 medlemmar genom att förse dem med råd och hjälp gentemot deras hyresvärdar. Cirka 10 000 medlemmar har också valt att engagera sig som förtroendevalda i organisationen.

I det följande presenteras Hyresgästföreningens ståndpunkt rörande vissa specifika delar av kommissionens landspecifika rekommendationer för Sverige 2022²².

Punkten (12), kommissionens rekommendationer, rör hushållens privata skuldsättning och det eventuella utrymmet för politiska åtgärder. Rörande denna fråga är Hyresgästföreningens uppfattning att den höga privata skuldsättningen i Sverige är ett resultat av att staten dragit sig tillbaka från investeringar och istället prioriterat att betala av statsskulden. Skuldsättning är en ofrånkomlig del av investeringar, varför det inte räcker med olika åtgärder för att minska hushållens skuldsättning. Det är nödvändigt att staten kliver fram och bidrar till finansiering av bostäder genom att ställa ut förmånliga byggån. Staten borde även lånefinansiera infrastruktursatsningar för att stärka den svenska ekonomins kapacitet på sikt.

Punkten (20), kommissionens rekommendationer, rör kombinationen av höga bostadspriser och hushållens skuldsättning, men även huruvida effektivitetsvinster skulle kunna uppnås om hyrorna på hyresmarknaden låg närmare marknadspriserna och kompletterades med hyresbidrag grundat på inkomst och nettoförmögenhet. I denna fråga instämmer Hyresgästföreningens i uppfattningen att bostadsbeskattningen bör ses över. Obalansen mellan ägt och hyrt boende bör ses över, vilket kan göras på flera sätt. Hyresgästföreningens uppfattning är att en låg, fullt avdragsgill moms på hyran, en bättre utformad fastighetskatt på ägt boende och skattefria underhållsfonder är vägen framåt.

Vidare är syftet med den svenska hyreslagstiftningen att ge hyresgästerna trygga och förutsägbara boendekostnader, samtidigt som hyran sätts på ett sätt som motsvarar den generella hyresgästens värderingar. Hyresgästernas trygghet balanseras mot fastighetsägarens intresse av en skälig avkastning på sin investering. Systemet fungerar väl men behöver ständigt utvecklas, inte minst genom arbetet med s.k.

²² Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the 2022 National Reform Programme of Sweden and delivering a Council opinion on the 2022 Convergence Programme of Sweden {SWD(2022) 625 final} - {SWD(2022) 640 final}.

systematisk hyressättning där parterna på hyresmarknaden ser över hyresstrukturen för att bättre anpassa den mot de generella värderingarna.

Punkten (24), kommissionens rekommendationer, berör delvis övervärderade bostadspriser i kombination med en fortsatt ökning av hushållens skuldsättning. I denna del hänvisar Hyresgästföreningen till de tidigare svaren rörande punkterna 12 och 20.

Punkten (30), kommissionens rekommendationer, rörande obalanser kopplade till den dåligt fungerande bostadsmarknaden och övervärderade bostadspriser i kombination med hushållens höga skuldsättning. I denna del hänvisar Hyresgästföreningen till de tidigare svaren rörande punkterna 12, 20 och 24 såväl som den avslutande kommentaren rörande den sista rekommendationen.

Rekommendation 1, kommissionens avslutande rekommendationer, pekar på behovet av att minska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning, behovet av stimulans av investeringar i bostadsbyggandet och förbättrade effektivitet på bostadsmarknaden genom reformer på hyresmarknaden. I denna del instämmer Hyresgästföreningen i uppfattningen att det föreligger ett behov av reformer av fastighetsbeskattningen och menar att en fastighetsskatt för ägt boende är en central del i en reformagenda för en bättre fungerande bostadsmarknad. Bostadsbyggandet behöver stimuleras med större statliga åtaganden, där Hyresgästföreningen är av uppfattningen att förmånliga byggglån skulle möta behovet av kapital i lågkonjunktur. Staten behöver också inrätta en nationell översiktsplan i vilken krav ställs på kommuner med bostadsbrist att planera för fler bostäder, samt bidra med en statlig planeringsbonus för att kompensera kommunerna för de ökade kostnaderna som detta innebär.

Hyresgästföreningen är av uppfattningen att hyressättningen ständigt behöver utvecklas för att möta förändringar i hyresgästernas preferenser, men att detta måste balanseras mot behovet av ett reellt besittningsskydd. Förändringar görs bäst av parterna på hyresmarknaden, och ny lagstiftning kommer inte ha en bättre förmåga att hantera balansen mellan de olika intressena på ett bättre sätt än vad dagens system redan förmår.

2.6 Riksförbundet Attention

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egen funktionsnedsättning, anhöriga och professionella som möter

målgruppen inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, ASD/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har omkring 16 700 medlemmar och ett 50-tal lokala föreningar runt om i landet. Vår vision är att alla barn, unga, vuxna och äldre personer som lever med NPF ska bli bemötta med respekt och få samma möjligheter som alla andra, inom alla samhällsområden, genom hela livet. Vi kämpar för ett samhälle fritt från diskriminering och stereotypa antaganden om personer med NPF, ett samhälle som värdesätter människors olikheter och ser dessa som tillgångar och möjligheter. Ett samhälle som är anpassat efter människorna och inte tvärtom.

Hur bidrar organisationen genom sin verksamhet övergripande till det nationella arbetet i relation till de nationella målen?

Personer med NPF är överrepresenterade bland de grupper som exempelvis ej uppnår gymnasiebehörighet, lider av psykisk ohälsa, missbruk, arbetslöshet och våldsutsatthet. Genom att sprida kunskap i samhället och stärka målgruppens förutsättningar bidrar vi till att personer med NPF klarar sin utbildning, kommer ut i arbete/sysselsättning och har en försörjning. Men mycket arbete återstår än. Attention erbjuder gemenskap och stöd i de lokalföreningar som finns runt om i landet. Genom ett intressepolitiskt påverkansarbete arbetar vi för att vår målgrupp och deras anhöriga ska kunna leva goda och självständiga liv där till exempel god vård, en fungerande skola och möjligheter till arbete är en självklarhet. Vi sprider också kunskap om NPF genom att utbilda och föreläsa brett i samhället, t ex för skolor, socialtjänst och arbetsgivare.

Exempel på verksamhet, projekt eller insatser som organisationen bedriver som bidrar till detta?

I våra arvsfondsfinansierade projekt Ung dialog (placerade barn och unga med NPF), Vägen tillbaka (barn med NPF i problematisk skolfrånvaro) och Vägen framåt (unga vuxna med NPF utan arbete eller sysselsättning) arbetar vi för att lyfta målgruppens egna röster och tillsammans med målgruppen ta fram metoder och verktyg som kan spridas nationellt och stärka möjligheterna till att exempelvis klara utbildning och yrkesliv.

I allt vårt arbete är våra medlemmar en viktig källa till kunskap. Ett arbete som pågår både i vårt reguljära arbete och i de projekt vi driver. Vi samlar in våra

medlemmars upplevelser och erfarenheter genom bland annat personliga kontakter, möten, enkätundersökningar och fokusgrupper.

Hur kan det nationella arbetet på de områden som berörs av de nationella målen i synnerhet och den europeiska terminen i allmänhet stärkas?

NPF har genetiska orsaker och växer inte bort, däremot kan man lära sig att kompensera bristande funktioner. Att få rätt vård och stöd tidigt kan därför vara avgörande. Att få tillgång till vård utan att behöva vänta är en viktig fråga för Attention. Vi vill att vården ska ges så tidigt som möjligt, vara av god kvalitet, vara individanpassad och ges i en sammanhängande vårdkedja.

Trots lagens krav på stöd för barn och unga med funktionsnedsättning vittnar våra medlemmar återkommande om att skolan inte fungerar för barn med NPF. Det vi ser alltför ofta är sena och otillräckliga insatser, växande problematisk skolfrånvaro och bristande förmåga att stödja elever tillbaka till skolan. Många föräldrar upplever att de lämnas ensamma med barnets frånvaro. En elev med NPF ska inte bara ha möjlighet att klara av grundskolan, möjlighet till anpassningar vid studier på universitet och högskola ska vara självklart och studenter med NPF ska ges samma möjligheter som alla andra till högre studier. Skolan bör oavsett nivå ska vara tillgänglig och anpassad på ett sätt som ger elever med NPF samma möjligheter som alla andra att trivas, må bra och utvecklas i skolan. Det måste finnas tillräcklig kompetens och resurser i skolan för att möta varje elevs behov och möjliggöra elevens fulla potential. Den utslagning som nu pågår innebär stora kostnader för både individ och samhälle och måste stoppas.

Personer med funktionsnedsättning har rätt att få och behålla ett arbete på samma villkor som andra enligt FN-konventionen. Individer med funktionsnedsättning har också rätt att få tillgång till anpassningar och de arbetsmarknadsåtgärder som finns tillgängliga i samma utsträckning som andra. Idag står många personer med NPF utan arbete trots att de både har vilja och förmåga att bidra på arbetsmarknaden. Det är en stor förlust både för den enskilda individen, arbetsgivaren och samhället i stort. Unga med NPF har svårt att komma in på arbetsmarknaden eller genomgå högre studier, vilket riskerar att leda till ett livslångt utanförskap. Ett av de mest effektiva sätten att motverka detta är mer kunskap om NPF hos alla berörda aktörer; från yrkes- och studievägledare till arbetsförmedlare och arbetsgivare. Arbetsgivare ska erbjudas kontinuerligt stöd och utbildning för ökad kunskap om NPF och en större förståelse kring arbetstagares behov. Arbetsgivare bör också ha

möjlighet till ersättning för anpassning av arbetsplats och liknande, när de anställer en person med NPF.

Den som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan arbeta har rätt till social och ekonomisk trygghet via socialförsäkringssystemet. Många med NPF hamnar dock i en väldigt svår situation på grund av att de inte lever upp till de högt ställda kraven för att få del av aktivitets- och sjukersättning. Det som då återstår är det kommunala försörjningsstödet, som dock är avsett för tillfälligt, inte långvarigt, behov av stöd. En sådan utveckling är djupt olycklig och leder till stor ekonomisk utsatthet. Också barnkonventionens artiklar 26 och 27 lyfter fram barns rätt till social trygghet och god levnadsstandard.

Rättigheterna hos personer med NPF ska inte kränkas eller kringgås. Diskriminering av personer med NPF måste synliggöras och uppmärksammas. Genom att synliggöra brister och diskriminering inom lagstiftning, myndighetsutövning och i samhällsstrukturer kan diskriminering belysas och förändring ske.

2.7 Rädda barnen

Rädda Barnen är världens största självständiga barnrättsorganisation och fokuserar på hållbara insatser – akuta och långsiktiga. Rädda Barnen arbetar med att förverkliga Barnkonventionen för alla barn och har i Sverige anställda vid 11 regionkontor. Rädda Barnens över 55.000 medlemmar är organiserade i cirka 130 lokalföreningar runt om i landet. Våra tre prioriterade målgrupper i Sverige är barn som lever i socioekonomisk utsatthet, barn i migration och barn som blivit utsatta för våld

För att stärka arbetet med barn som riskerar att hamna i fattigdom måste regeringens ambition spegla situationens allvar och det nationella arbetet förmå möta den situation vi står inför. Att stötta barn i socioekonomisk utsatthet är en prioriterad fråga hos Rädda Barnen. Vår verksamhet är därmed särskilt kopplad till följande av regeringens mål: ”Antalet kvinnor och män i risk för fattigdom och social utestängning ska minska med minst 15 000 fram till 2030. Av dessa bör minst en tredjedel vara barn.” Detta lågt satta mål framstår, med vad vi vet om situationen idag, som svårbegripligt.

Rädda Barnen har ett stort antal verksamheter över hela landet som fokuserar på att stötta barn och deras familjer i socioekonomisk utsatthet, bland annat:

- Frukostklubben. Där barn i socioekonomiskt sårbara områden får frukost och deltar i fritidsaktiviteter med kompisar innan skolan börjar.
- Starka mammor - Trygga barn. Ett projekt inom Rädda Barnen med föräldrastödsgrupper för ensamstående mammor som är nya i Sverige. Tanken är att mammorna ska få träffa andra i samma situation, men även att få stöd i att vara förälder.²³
- I Do-it och På Lika Villkor erbjuder vi regelbundna gratis fritidsaktiviteter i socioekonomiskt marginaliserade områden såsom simskola, friluftsliv, idrotts- och kulturaktiviteter.

Enligt Rädda Barnens barnfattighedsrapport 2021 levde 196 000 barn i ekonomisk utsatthet, antingen i hushåll med låg inkomststandard eller försörjningsstöd. Det av regeringen uppsatta målet att minska antalet barn i risk för fattigdom eller social exkludering med minst 5000 barn fram till 2030 är mot bakgrund av detta allvarligt bristfälligt. Den uttryckta ambitionen kan svårligen korrelera med Delmål 1.2 av Mål 1 i Agenda 2030 som bland annat ställer krav på att minska fattigdomen med minst 50 % för barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

På Rädda Barnen bevakar vi kontinuerligt situationen för barn i socioekonomisk utsatthet och ger ut en nationell samt en europeisk barnfattighedsrapport.²⁴ När man mäter fattigdom är det viktigt att se till såväl absoluta mått som relativa mått, där låg inkomststandard i Sverige refererar till ett absolut mått (att ha råd med det allra nödvändigaste) och låg ekonomisk standard (under 60% av medianinkomst) är ett delmått och har också samband med AROPE. Vi saknar ett förtydligande vilket mått Sverige använder till att följa upp fattigheds målet.

När Agenda 2030 målen antogs år 2015 levde 189 450 barn eller ungefär 9,4 % av barn i åldern 0-17 med låg inkomststandard. För att uppfylla Agenda 2030-målet så måste andelen LIS med andra ord vara 4,7% år 2030. Utgår vi från det relativa måttet, låg ekonomisk standard, så levde 2015 18,4% av barn 0-19 år i LES och enligt de senaste siffrorna från 2021 är andelen 19,0%. För att uppfylla Agenda 2030-målet så måste andelen med låg ekonomisk standard med andra ord vara 9,2%.²⁵

Slutsatsen blir att oavsett valt mått är målet långt ifrån uppnått. Därtill så ska noteras att mycket pekar på att vi ser en förvärring av barns situation de närmsta

²³ Rädda Barnen (2023) *Starka Mammor - Trygg barn* <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/starka-mammor-trygga-barn/>
²⁴ Rädda Barnen (2021) *Barnfattigdom i Sverige: Årsrapport 2021* <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Barnfattigdom-i-Sverige-211206UPDATED.pdf> ; Rädda Barnen (2023) *Guaranteeing Children's Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do*

²⁵ Alla siffror är hämtade från statistikdatabasen på SCB hemsida, scb.se

åren med följderna av bland annat pandemin och inflationen. Vi rekommenderar följande förbättringar i det nationella arbetet:

Rekommendationer

- Sätt en tydlig indikator för att minska fattigdomsmåttet utifrån existerande mått och som speglar Agenda 2030:s mål om att halvera fattigdomen.
- Uttala en ambitiös långsiktig ambition gällande barnfattigdom och gör sociala investeringar. Se till att barn som lever i ekonomisk utsatthet får sina rättigheter tillgodosedda.
- Vidta åtgärder som minskar sårbarheten, genom att öka träffsäkerheten för att säkerställa att den ekonomiska familjepolitiken i Sverige lever upp till sina övergripande mål om fattigdomsreducering och minskade skillnader mellan hushåll. Särskilt för barnfamiljer med skulder, som är ensamförsörjande och /eller utan en stadigvarande bostad.
- Indexera exempelvis bostads- och barnbidrag och på så sätt minska risken för dolda besparingar.
- Gör det möjligt för skolan att axla ett reellt kompensatoriskt uppdrag.
- Utred ordentligt insatser för att realisera en nollvision gällande hemlöshet för barnfamiljer, säkerställ tillgång till prisvärda och adekvata bostäder för alla, ge barnfamiljer förtur och då i synnerhet för barnfamiljer med bestående låga inkomster. Förtydliga Socialstyrelsens uppdrag kring kartläggning av hemlöshet i Sverige.
- Dagersättningen bör höjas till samma nivå som försörjningsstödet utifrån rätten till en skälig levnadsstandard och icke-diskriminering i enlighet med barnkonventionen
- Barn, unga och föräldrar med erfarenheter av att leva i ekonomisk utsatthet bör i större grad involveras i forskning och utredning om orsaker och konsekvenser av barnfattigdom i dagens Sverige.
- Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utreda och tydliggöra innebörden, definitionen och skyldigheten att beakta rätten till en 'skälig levnadsstandard' på miniminivå utifrån barns egna beskrivningar och erfarenheter.

2.8 SISU Idrottsutbildarna

SISU Idrottsutbildarna är idrottsrörelsens eget studieförbund och är ett av elva studieförbund i landet. SISU erbjuder folkbildning i idrottsföreningar för att ge kunskap och kraft åt människors tankar, idéer och vilja att utvecklas.

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse med över 3 000 000 medlemmar i cirka 19 000 idrottsföreningar. Idrottsrörelsens storlek och mångfald är en dynamisk arena för folkbildningsverksamhet och SISU tillhandahåller resurser och stöd för bildning och utveckling som kan vara avgörande för att såväl förbund som föreningar och dess medlemmar ska utvecklas och stärkas.

SISU Idrottsutbildarna ska verka för och bidra till idrottens utveckling genom folkbildning och utbildning. Våra 19 RF-SISU distrikt har motsvarande uppdrag på regional och lokal nivå. SISU:s medarbetare arbetar i alla Sveriges kommuner och bidrar till föreningarnas utveckling.

SISU:s arbete utgår från folkbildningens mål om att ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Genom att medlemmar möts och pratar om hur de vill ha det i sin förening, så stärks medlemsdemokratin, inflytandet och delaktigheten genom att människor ges möjlighet till att göra en kunskaps- och bildningsresa. Kärnan i verksamheten är alltid samtalet och mötet mellan människor. Att lära av andra och av varandra skapar engagemang.

SISU når, genom de lokala idrottsföreningarnas utbredning över landet och bland olika målgrupper i samhället, personer i alla samhällsgrupper och har ett starkt fokus på utbildning, bildning och folkbildning i demokrati och ledarskap. Antalet unga deltagare i SISU är fortsatt stort och individer under 25 år utgjorde 50 procent av samtliga unika deltagare i lärgupper, kurser och processarbeten 2022. Med det sagt så når SISU även vuxna och bidrar på så sätt till det nationella målet om att minst 60 procent av alla vuxna ska delta i utbildning varje år, varav gruppen män respektive kvinnor ska utgöra minst 40 procent.

Pandemin hade stor påverkan på idrottsrörelsen och konsekvenserna av pandemin kommer att vara kännbara i flera år framöver. Det finns ett stort behov av och förväntan på att studieförbundet möjliggör folkbildning i landets alla idrottsföreningar.

Då anslaget till SISU inte ökat de senaste åren innebär det att stödet i realitet minskat då vissa omkostnader årligen ökar, i synnerhet med en stigande inflation. I studieförbundets plan för ökad mångfald är två målgrupper särskilt prioriterade; personer med funktionsnedsättning samt personer med annan etnisk bakgrund. För att lyckas i detta arbete krävs att vi har resurser för att möta föreningar i deras utveckling av sin folkbildningsverksamhet för våra prioriterade målgrupper

2.9 Skoopi

How does the organization contribute through its activities overall to the national work in relation to the national goals?

Skoopi is the interest organization of work-integrating social enterprises (WISEs) in Sweden. The association has 150 member companies. Skoopi's work contributes among other things to tackle challenges mentioned in the EU 2022 Country-specific recommendations for Sweden, for example "better integration of disadvantaged groups in the labour market" and the development of "skills of disadvantaged groups, including people from migrant backgrounds, by adapting resources and methods to their needs to help their integration into the labour market".

Indeed, no other effort gives better results in combating poverty than getting people right skills and ease their access to the labour market, thus a path to their own livelihood. This means that our operations contribute to the goals of increased employment and reduced poverty. By our vocational training we also contribute to the goals of skills.

In addition, people with disabilities are at a disadvantage in the labour market in general in Europe, but unfortunately it does not look any better in Sweden. The gap between people with disabilities and other individuals is alarmingly large, and here our member-companies make a big contribution by creating vocational training and employment for this group.

The WISEs are also a strong example of a bottom-up movement with a clear democratic and participative way of working where most of the enterprises are run by the target group themselves. This model contributes to help disadvantaged people to become active citizens of the society and is a proven instrument to ensure successful and inclusive measures, as showcased in the Rights to Grow project.

Even though the ecosystem for social enterprises in Sweden is not a politically prioritized issue, our member companies work hard to create work for the target groups with small resources. In fact, according to the results of the ENSIE's "IMPACT-WISEs" study (where we participated) on average more than 70% of disadvantaged workers have managed to find a job in the same WISE, in another WISE, in the traditional labour market, became self-entrepreneurs or found qualifying training.

Examples of operations, projects or initiatives that the organization carries out that contribute to this?

Skoopri is working hard to bring about a change in attitude from politics in Sweden in line with the Commission's focus on the social economy and work-integrating social enterprises. We need to bring about reforms that allow our companies to grow and help more people into the labour market. Unfortunately, the lack of reforms in the area has the last years led to many WISEs going bankrupt or being forced to close, which has mainly affected people from the weaker groups in society.

Through the ESF-funded project "ASF Lyfter" (2021-2022), we had the opportunity to increase knowledge about what WISEs is and its role in society. We were also able to listen with an ear to the ground of what kind of skills enhancement our members requested. In the project we then could create and contribute with this. However, it was clear that the lately reform of the Swedish Public Employment Agency created obstacles for a strong development of WISEs.

Finally, through our membership within the European Network of Social Integration Enterprises (ENSIE), Skoopri is involved in the European Semester process at national and EU levels and thus tries to contribute to the policy co-creation process to favour the development of positive frameworks to WISEs development and to a more inclusive and sustainable Europe.

How can the national work in the areas affected by the national goals in particular and the European Semester in general be strengthened?

Sweden has a long tradition of the general social welfare system fulfilling the social needs of its citizens. However, the social economy and the idea-based organizations take a great deal of responsibility in the areas where the common welfare is lacking. We would like a greater focus from politics aimed at simplifying the conditions for the social economy and especially for the workintegrating social enterprises, among other things in accordance with the European Social Economy's Action Plan.

In the EU Strategy for the Rights of Persons with Disabilities is mentioned that “independent living, quality social and employment services, accessible and inclusive housing, participation in lifelong learning, adequate social protection and a strengthened social economy are indispensable for decent living for all persons with disabilities” and that “the Commission will also support employment policies

in the Member States through fostering the social economy which provides services for persons with disabilities, helps to build bridges for persons with disabilities to employment in the open labour market and offers employment opportunities”. It is thus important to create a favourable eco-system for the maintenance and development of the WISEs that contribute to the inclusion of people with disabilities. More generally, measures should be taken to ensure that this target group have the opportunity to access services and to participate in the society as any other person.

In Sweden, we had high long-term unemployment even before the pandemic broke out, despite an 8-year boom. It shows that society's efforts to get this group into work are not producing the desired results. We believe that the social economy and work-integrating social enterprises can contribute much more here, if only the conditions will be more customized for our operations.

Our proposals for measures:

Skooppi wants to see that the government takes clear responsibility for implementing the European Social Economy's Action Plan in Sweden. It should be clear which ministry takes the lead for this work.

Skooppi wants the government's action plan from 2018 for social enterprises to be updated in line with the European Social Economy's Action Plan and in close collaboration with social economy stakeholders. It's also important to set aside a budget for its implementation. The action plan should include training authorities in what WISE is, but also examples on how to promote WISEs through procurement with so-called reserved contracts. This to ensure an effective transposition of the EU Directive 2014/24/EU on public procurement and the use of reserved contracts and social clauses directed to WISEs and social economy actors as also foreseen in the European Social Economy Action plan.

Skooppi wants the government to once again give the Agency for Economic and Regional Growth through the ministry of Climate and Enterprise, the task of specifically promoting work-integrating social enterprises as it has done in the past, e.g. in 2016, and to once again allocate funds for this in future budgets.

Skooppi wants the government to set up an investigation to more fairly compensate companies that employ people with disabilities so that Samhall's unfair compensation ends. We prefer that the compensation follows the individual, regardless of where you are employed.

Skooppi wants the register for idea-driven actors in the welfare sector to be made free of fees in the first place, and secondly to revise the fee model so that it is a maximum of SEK 1,000 per year for work-integrating social enterprises.

The above reforms would strengthen the social economy in Sweden and increase the opportunities for the work-integrating social enterprises to make an even greater contribution to the most vulnerable.

2.10 Vetenskap & Allmänhet

Forskningens och civilsamhällets roller i samhället har blixtblysts de senaste åren i och med corona-pandemin, kriget i Ukraina och klimatkrisen. Att forskare ska samverka med andra delar av samhället betonas allt mer, både för att förbättra forskningen och för att främja förtroendet och öka intresset för vetenskap. Men samtidigt som forskning getts mycket medialt utrymme, har kunskapsmotstånd och desinformation också fått stor spridning.

Medborgarna har en framträdande plats i EU:s forsknings- och innovationspolitik. I flertalet policydokument poängteras vikten av att involvera allmänheten och intressenter i forskning och innovation för att säkerställa att resultaten blir så användbara, accepterade och hållbara som möjligt. Det bidrar också till att intressera och inspirera nästa generations forskare och innovatörer. Public engagement (forskningskommunikation och samverkan) och medborgarforskning kan öka kunskapen om och förståelsen för vetenskap i samhället. Inkludering och delaktighet för att skapa engagemang för forskning och ett vetenskapligt förhållningssätt är andra viktiga byggstenar i ett hållbart och demokratiskt samhälle.

Ny teknik, internet och AI innebär ökade möjligheter för forskare och alla andra att dela och ta del av forskningsbaserad kunskap, kommunicera och agera gemensamt. Föreningen Vetenskap & Allmänhet, VA, har sedan 2002 arbetat just med att främja dialog och öppenhet mellan allmänheten och forskarna. Vi vill ge kunskap och experter mer utrymme i samhällsdebatten. Med tillgänglig forskning genom öppen vetenskap kan beslutfattande bli mer faktabaserat, samhällsutmaningar lösas och vår demokrati stärks. Nedan ger vi exempel på VA-aktiviteter som bidrar till att uppnå mål i Sveriges nationella reformprogram.

Öppen vetenskap

Öppen vetenskap²⁶ är ett paraplybegrepp som syftar till öppnare, mer transparenta och inkluderande processer i forskning och innovation. I begreppet ingår bland annat öppen tillgång, öppna data, medborgarforskning, forskningskommunikation och olika sätt att engagera och involvera medborgare och intressenter. I Horisont Europa är öppen vetenskap ett centralt begrepp, liksom i Sveriges senaste forskningsproposition som riksdagen antog 2021. Inom EU beslutade medlemsstaterna redan 2016 att arbeta tillsammans mot ett system för öppen vetenskap.

Genom öppen vetenskap ökar samhällets insyn i och tillgång till forskning och innovation, samtidigt som forskarnas arbete underlättas. Resultaten blir mer gångbara; beslut på alla nivåer förbättras när de vilar på vetenskaplig grund; forskarnas arbete blir effektivare; och människors förståelse, förtroende och engagemang för forskning kan stärkas och fler inspireras till studier och livslångt lärande.

Den 16-17 maj 2023 koordinerar VA den internationella konferensen “Open Science - From Policy to Practice”.²⁷ Konferensen kommer att belysa olika perspektiv på öppen vetenskap och hur dessa kan omvandlas från policy till praktik. Syftet är att utbyta kunskap, dela goda exempel och diskutera hur öppen vetenskap kan bidra till att skapa hållbara samhällen och demokratisk utveckling i och bortom EU.

Medborgarforskning

VA arbetar på flera sätt med att involvera allmänheten i forskningsprojekt, så kallad medborgarforskning. Sedan 2009 genomför vi varje år massexperiment där forskare arbetar tillsammans med skolelever och allmänhet. Medborgarforskning leder inte bara till vetenskapliga framsteg, utan fungerar också som en brygga mellan folk och forskare. Deltagarna får bättre kunskap om vad forskning innebär och hur den går till. På så sätt kan intresset för vetenskap stärkas och deltagarnas vetenskapliga förståelse och förmåga öka. I medborgarforskningsprojektet Plastexperimentet²⁸ 2022-23 samarbetar VA med Håll Sverige Rent och Göteborgs universitet för att göra en vetenskaplig studie om hur plastskräp i naturen varierar med naturtyp, tid på året och kategori av plast. Samtidigt får deltagarna ökad

²⁶ <https://v-a.se/vara-fragor/oppen-vetenskap/>

²⁷ <https://oppenvetenskap.se/>

²⁸ <https://forskarfredag.se/forskarfredags-massexperiment/plastexperimentet/>

kunskap, engagemang och handlingskompetens när det gäller plastföreningar och hållbar utveckling.

I EU-projektet YouCount²⁹ använder VA medborgarforskning för att undersöka och öka utsatta ungas sociala inkludering i en fallstudie tillsammans med Södertörns högskola, Botkyrka ungdomsfullmäktige och Botkyrka kommun.

Dialogaktiviteter och samverkan med det omgivande samhället

En viktig del i att bygga relationer mellan forskning och samhället i stort är att unga tidigt kommer i kontakt med högre utbildning och forskning. Den **nationella vetenskapsfestivalen ForskarFredag**³⁰ äger rum den sista veckan i september och engagerade 2022 hela 400 forskare som mötte 28 000 besökare från 70 procent av Sveriges kommuner på ett 30-tal orter över hela landet. Evenemanget arrangeras av science centers, museer, regioner och lärosäten, och hålls i kaféer, köpcentrum, kulturhus och andra ställen där människor rör sig. Syftet är att förmedla hur rolig, spännande och vardagsnära forskning kan vara, liksom att visa vad vetenskap är, hur forskning går till, och hur det är att jobba som forskare. En majoritet av de unga som besöker ForskarFredag har inte tidigare haft kontakt med forskare. Därför spelar evenemangen stor roll för att introducera högre utbildning och forskning som en framtida möjlighet. Eftersom Sverige är glesbefolkat är det viktigt att festivalen äger rum över hela landet. ForskarFredag arrangeras sedan 2006, är **en del av EU initiativet European Researchers' Night**³¹ och samordnas nationellt av Vetenskap & Allmänhet.

Låna en forskare

Låna en forskare³² har länge varit en del av ForskarFredag, men konceptet har utvecklats de senaste åren. Sedan 2021 går det att boka både fysiska och digitala besök vilket innebär att även skolor och arbetsplatser på stort geografiskt avstånd till forskningsinstitut och lärosäten kan få en inblick i en forskares vardag. Under 2022 gjordes 160 besök. Forskarna representerar olika discipliner och kommer från lärosäten runt om i Sverige.

²⁹ <https://v-a.se/paverkan-och-utvecklingsarbete/youcount/>

³⁰ <https://forskarfredag.se/>

³¹ <https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/event/2022-european-researchers-night>

³² <https://forskarfredag.se/lana-en-forskare/>

Ungas intresse för naturvetenskap och teknik

I samverkan med Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien kartlade VA **intresset för naturvetenskapligt och tekniskt gymnasieprogram** i Sveriges kommuner och hur det har förändrats över tid. I rapporten Naturvetenskaps- och teknikprogrammen - För vem och var?³³ framgår det att lokalt engagemang, satsningar och samverkan för att öka intresset för naturvetenskap, teknik och matematik har stor betydelse. Det kan handla om ökade resurser till skolan, lärarfortbildning och satsning på behöriga lärare, studiebesök och andra aktiviteter utanför skolan.

Tillgänglighet

I samverkan med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tog VA 2022 fram en forskningsbaserad vägledning om hur samhällsinformation bör utformas för att kunna nå fram till personer med läshinder: *Vägledning för tillgänglig samhällsinformation*.³⁴

VA-barometern – svenskars syn på vetenskap

Sedan 2002 mäter VA allmänhetens syn på och förtroende för forskare och vetenskap. Svenskarnas förtroende för forskning var 2022 det högsta som vi uppmätt. I **VA-barometern 2022/23**³⁵ (*VA-rapport 2022:6*) menar majoriteten av svenskarna (58 %) att politiker använde sig av vetenskapliga fakta i för liten utsträckning under valrörelsen. Fyra av tio anser att man tar för liten hänsyn till forskning vid politiska beslut.

³³ <https://v-a.se/2023/02/naturvetenskaps-och-teknikprogrammen-for-vem-och-var/klaranatet/>

³⁴ <https://www.mtm.se/om-oss/nyheter/ny-vagledning-kring-tillganglig-samhallsinformation/>

³⁵ <https://v-a.se/2022/12/va-barometern-2022-23/>